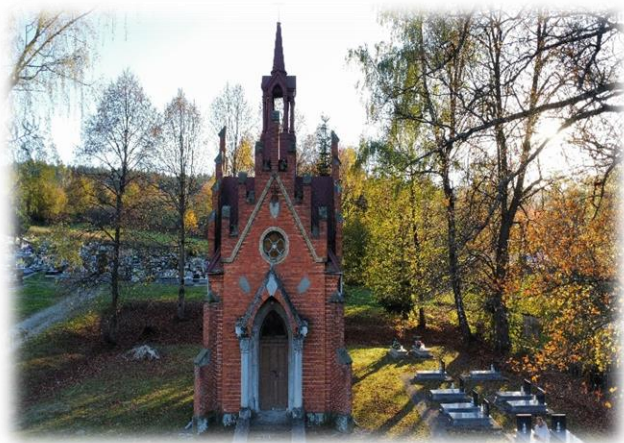

STRATEGIA ROZWOJU GMINY BIRCZA NA LATA 2023-2030

Spis treści

Wprowadzenie.....	4
I. Podstawowe informacje o gminie	6
II. Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna Gminy Bircza	15
1. Sytuacja demograficzna.....	15
2. Rynek pracy i bezrobocie	18
3. Gospodarka.....	25
4. Oświata, kultura i sport	28
5. Budżet gminy	39
6. Pomoc społeczna	42
7. Ochrona zdrowia	49
8. Drogi i komunikacja	49
9. Bezpieczeństwo publiczne.....	54
10. Gospodarka mieszkaniowa i budownictwo	57
11. Planowanie przestrzenne	60
12. Wodociągi, kanalizacja i gospodarka odpadami	61
III. Konsultacje społeczne na etapie diagnostycznym.....	65
IV. Wnioski z diagnozy- analiza SWOT	78
V. Główne problemy w obszarach strategii	82
VI. Plan operacyjny strategii rozwoju Gminy Bircza na lata 2023-2030 oraz kierunki interwencji rozwoju Gminy.....	83
6.1. Misja i wizja	83
6.2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	84
VII. Wieloletni Plan Inwestycyjny.....	94
VIII. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bircza	95
8.1. Rozwój strategiczny Gminy Bircza w latach 2023-2030	95
8.3. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Bircza.....	96
8.4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bircza	97
8.5. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań.	105
9. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	119
9.1. Realizacja strategii	119

STRATEGIA ROZWOJU GMINY BIRCZA NA LATA 2023-2030

9.2.	Wdrażanie Strategii	120
9.3.	System monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Bircza	121
9.4.	Aktualizacja strategii	121
10.	Ramy finansowe oraz źródła finansowania	122
Spis tabel:		124
Spis zdjęć:		128

Wprowadzenie

Strategia rozwoju gminy to dokument programowania rozwoju lokalnego, implikując przejście stanu istniejącego do pożądanego, wyrażonego w wizji rozwoju. Opracowanie i wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Bircza na lata 2023 – 2030 powstało w oparciu o Ustawę z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz zmianami niektórych innych ustaw (Dz. U. 2020, poz. 1378).

Strukturę i kształt Strategii Rozwoju Gminy Bircza na lata 2023-2030 określa ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40.), która stanowi, że strategia rozwoju Gminy zawiera wnioski z diagnozy oraz określa w szczególności:

1. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
2. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
3. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy;
5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityk i przestrzennej w gminie;
6. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 2094), wraz z zakresem planowanych działań;
7. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;
8. System realizacji strategii oraz system monitorowania i ewaluacji strategii;
9. Ramy finansowe i źródła finansowania.

Prace nad strategią obejmowały przeprowadzenie diagnozy, której celem była analiza potencjału społeczno-gospodarczego Gminy Bircza, z uwzględnieniem uwarunkowań przestrzennych. Diagnoza jest punktem wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i działań. Przy jej formułowaniu, pod uwagę wzięto założenia obowiązujących dokumentów strategicznych o randze lokalnej, regionalnej i krajowej w tym m.in.:

- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030,
- Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
- Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku,
- Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
- Strategii Rozwoju Województwa- Podkarpackie 2030,
- Strategii Rozwoju Powiatu Przemyskiego do roku 2025
- Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Przemyskiego na lata 2023-2025 z perspektywą do 2029 roku,
- Programu ochrony środowiska dla Gminy Bircza na lata 2019-2022 z perspektywą do 2026 r.,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bircza na lata 2022-2027

Czas realizacji Strategii obejmuje lata 2023-2030 i pokrywa się z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej przypadającą na lata 2021-2027, a także z okresem obowiązywania Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego do 2030 roku. Wskazany

przedział czasowy pozwala na dopasowanie działań na szczeblu lokalnym z możliwościami pozyskania dofinansowań zewnętrznych jak również na zachowanie korelacji w kierunkach rozwoju gminy Bircza z działaniami podejmowanymi na szczeblu regionalnym.

Prace nad Strategią Rozwoju Gminy Bircza na lata 2023-2027 przebiegały z czynnym udziałem mieszkańców gminy i obejmowały etapy ujęte w tabeli poniżej.

Tabela 1. Etapy prac nad Strategią.

Opracowanie diagnozy	Zebranie informacji dot. uwarunkowań dla rozwoju gminy Bircza, w tym danych statystycznych, liczbowych i porównawczych
Konsultacje społeczne	Konsultacje lokalne z mieszkańcami, przedsiębiorcami, innymi partnerami oraz ankietyzacja mieszkańców
Opracowanie części strategicznej	Opracowanie części strategicznej w tym wizji, misji, celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań
Konsultacje społeczne	<ul style="list-style-type: none">• Konsultacje z sąsiednimi gminami oraz związkami międzygminnymi, Zarządem Województwa• Konsultacje lokalne z mieszkańcami, przedsiębiorcami, innymi partnerami• Konsultacje z Dyrektorem RDOŚ, PWIS i Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej PGW Wody Polskie
Przyjęcie uchwały Rady Gminy	Uchwała w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Bircza na lata 2023-2030

Źródło: Opracowanie własne.

I. Podstawowe informacje o gminie

1. Położenie i podział administracyjny

Gmina Bircza położona jest w powiecie przemyskim, jest częścią obszaru zwanego Pogórzem Przemyskim. Leży wśród lasów oddalona 30 km na południowy zachód od Przemysła.

Mapa 1. Gmina Bircza na tle innych gmin w powiecie przemyskim.

Źródło: <http://gminy.pl/powiaty/207.html>.

Gmina Bircza graniczy z następującymi gminami:

- Gminy powiatu przemyskiego:
 - ✓ Gmina Dubiecko,
 - ✓ Gmina Krzywca,
 - ✓ Gmina Krasieczyn,
 - ✓ Gmina Fredropol,
- Gminy powiatu bieszczadzkiego:
 - ✓ Gmina Ustrzyki Dolne,
 - ✓ Gmina Olszanica,
- Gminy powiatu sanockiego:
 - ✓ Gmina Sanok,
 - ✓ Gmina Tyrawa Wołoska,
- Gminy powiatu brzozowskiego:
 - ✓ Gmina Nozdrzec,
 - ✓ Gmina Dydnia,
- Gminy powiatu rzeszowskiego:
 - ✓ Gmina Dynów.

Gmina Bircza skupia 24 sołectwa obejmujące 28 miejscowości. Obecnie jest to jedna z największych obszarowo gmin Podkarpacia, licząca 254,5 km².

Tabela 2. Sołectwa Gminy Bircza.

LP.	SOŁECTWA GMINY BIRCZA
1.	Bircza
2.	Boguszówka
3.	Borownica
4.	Brzeżawa
5.	Brzuska
6.	Huta Brzuska
7.	Jasienica Sufczyńska
8.	Jawornik Ruski
9.	Korzeniec
10.	Kotów
11.	Kuźmina
12.	Leszczawa Dolna
13.	Leszczawa Górna
14.	Leszczawka
15.	Lipa
16.	Łodzinka Górna, Łodzinka Dolna
17.	Maława, Dobrzanka
18.	Nowa Wieś
19.	Roztoka
20.	Rudawka
21.	Sufczyzna
22.	Stara Bircza
23.	Wola Korzeniecka
24.	Żohatyn

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 3. Powierzchnia sołectw Gminy Bircza.

L.P.	NAZWA MIEJSCOWOŚCI	POW. HA
1.	Bircza	463,6590
2.	Boguszówka	186,7808
3.	Borownica	447,9446
4.	Brzeżawa	1459,8749
5.	Brzuska	1567,3567
6.	Dobrzanka	363,5578
7.	Huta Brzuska	701,1435
8.	Jasienica Sufczyńska	600,6443
9.	Jawornik Ruski	1703,2485
10.	Korzeniec	872,6593
11.	Kotów	679,8772
12.	Krajna	341,4900
13.	Kuźmina	1551,8136
14.	Leszczawa Dolna	1635,2276
15.	Leszczawa Górna	1509,6706
16.	Leszczawka	846,9004
17.	Lipa	1818,1867
18.	Łodzinka Dolna	627,2338
19.	Łodzinka Górna	545,8328
20.	Łomna	1075,7796
21.	Maława	718,9581
22.	Nowa Wieś	446,0066
23.	Roztoka	239,7035
24.	Rudawka	1001,6880
25.	Sufczyzna	1061,0087
26.	Stara Bircza	900,9723
27.	Wola Korzeniecka	686,3721
28.	Żohatyn	1352,4958
	Razem:	25406,0868

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 2. Gmina Bircza z podziałem na miejscowości.

Źródło: <https://www.bircza.pl/asp/miejscowosci-gminy-bircza,181,,1>.

2. Bogactwa naturalne i gleby

Gmina Bircza jest zaliczana do najpiękniejszych gmin w Polsce. Obejmuje swoim zasięgiem południowo-wschodnią część Pogórza Przemyskiego; położona jest na styku trzech krain geograficznych: Karpat Wschodnich i Zachodnich oraz od południowego wschodu Krainy Opola Zachodniego.

Na terenie Gminy Bircza występują głównie gleby brunatne właściwe (40%), pseudobielicowe (35%), szare ziemie (17%) oraz czarne ziemie zdegradowane (8%). Największy udział w strukturze gleb na terenie gminy mają grunty klasy IV i V.

Według struktury użytkowania gruntów gmina zasługuje na miano gminy leśnej – gdyż właśnie lasy zajmują znaczny obszar jej powierzchni. Zdecydowana większość działalności gospodarczej na tym terenie związana jest z branżą leśną (usługi związane z leśnictwem i przetwórstwo drewna).

Gmina Bircza sytuowana jest na przedpolu Bieszczad i podobnie jak w Bieszczadach dominuje tu krajobraz typowy dla gór niskich ze wzniesieniami dochodzącymi do 600 m n.p.m. (Bziana 574 m, Margiel 604 m). Cechą charakterystyczną i zarazem niezaprzeczalnym walorem birczańskich krajobrazów jest bardzo dobrze wykształcony kratowo – rusztowy układ cieków i pasm górskich. Niemal regularny układ dolin wyłobionych przez ciek wodne i górujące ponad nimi pojedyncze wzniesienia i pasma (średnio 200 – 300 m) tworzy z każdej z tutejszych panoram (kilkadziesiąt punktów widokowych) niezapomniane wrażenia.

Centralną oś gminy stanowi rzeka Stupnica (prawobrzeżny dopływ Sanu), południowo – wschodnią część gminy odwadniają dopływy rzeki Wiar (potok Łodzianki i Łominka); natomiast północna część należy do zlewni potoku Jawornik bezpośrednio wpadającego do Sanu. Zdecydowana większość miejscowości usytuowana jest w dolinach (wyjątek stanowi Kotów i Łodzinka Górna). Wyższe części stoków i wierzchowiny zajmują lasy.

Naturalność środowiska jest niewątpliwie największą zaletą tych terenów. Przepiękne drzewostany przypominające pierwotną puszcę karpacką, liczne osobliwości geologiczne i przepiękny krajobraz, wyjątkowe bogactwo świata roślin i zwierząt (ponad 140 gatunków ptaków lęgowych, 35 gatunków ssaków chronionych, 18 gatunków płazów i gadów, blisko 90 gatunków roślin chronionych), a przede wszystkim dziewiczość, cisza i spokój stwarzają idealne warunki do wypoczynku. Naturalność otaczającej przyrody przyciąga do gminy turystów oraz stwarza mieszkańcom możliwość inwestowania w sektorze turystycznym.

Teren Gminy objęty jest wieloma formami ochrony przyrody: rezerwaty przyrody: „Krzepak” i „Reberek” (ponad 330 ha), Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego, Obszary Natura 2000 (Dyrektywa ptasia i siedliskowa) liczne pomniki przyrody, użytki ekologiczne, itd. Teren Gminy pokrywa się z Leśnym Kompleksem Promocyjnym „Lasy Birczańskie” (Nadleśnictwo Bircza), gdzie oprócz przepięknego ośrodka edukacji leśnej odwiedzić można trasy przyrodniczo – leśne m.in.: „Bobrową Dolinę”, „Pomocną wodę” i „Kamionkę” oraz ścieżki przyrodniczo – dydaktyczne: „Krzepak” i „Borownica”.

3. Klimat

Klimat na terenie Gminy Bircza jest typowym klimatem dla Pogórza Karpackiego, który jest umiarkowany przejściowy podgórski. Średnie roczne temperatury osiągają poziom ok. 7 °C, letnie w dzień do 18 °C, a zimą wahają się na poziomie ok. –3 do –5 °C.

Opady utrzymują pułap od ok. 750 mm rocznie. Mróz utrzymuje się przez ok. 50 dni, przymrozki z kolei przez ok. 150 dni w roku. Pokrywa śnieżna pojawia się przez ok. 80 dni w roku. Przeważają wiatry południowo-zachodnie, w lecie także północne i północno-wschodnie. Średnie roczne zachmurzenie waha się w granicach 65-68%. Okres wegetacyjny trwa na tym obszarze ok. 220 dni.

4. Walory historyczne

U zarania państwowości polskiej ziemie, na których znajduje się obecnie Gmina Bircza były przedmiotem sporów pierwszych Piastów i Książąt Kijowskich. W zasadzie za czasów ruskich (XI-XIII w.) rozwinęły się załączki dzisiejszej sieci osadniczej (osadnictwo na prawie wołoskim związane z hodowlą bydła i owiec). W XIV wieku wraz z wygaśnięciem dynastii Rurykowiczów ziemie te jak i całą Ruś Halicką Kazimierz Wielki włączył do Królestwa Polskiego. Liczne nadania tego monarchy oraz jego następców stworzyły idealne warunki do dynamicznego rozwoju osadnictwa; Bireccy a później Humniccy kolonizują dolinę Stupnicy, Rybotycy dolinę Wiaru. W drugiej połowie XVI wieku Bircza uzyskuje prawa miejskie i słynie z targów w XVIII wieku rozwija się tu hutnictwo szkła.

W okresie międzywojennym tereny te zamieszkiwało ponad 21 tys. ludzi (trzykrotnie więcej niż obecnie), z tego 40% deklaroowało wyznanie katolickie i niespełna 9 % wyznanie mojżeszowe. Lesistość terenu nie przekraczała 45%.

Trwałe piętno na obliczu tej ziemi odcisnęła II wojna światowa i pierwsze lata po niej. Najpierw zniknęła ludność żydowska (blisko 2 tys. osób, z czego połowa to mieszkańcy

Birczy), potem w wyniku bratobójczych walk, wysiedleń i w końcu „Akcji Wisła” tereny te praktycznie opustoszały. Po wielu wioskach (Krajna, Łomna) pozostały niestety tylko nazwy.

W prawdzie w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych osadnictwo zaczęło się tu odbudowywać, wiele wysiedlonych i uciekinierów wróciło. Jednak stan z przed wojny nigdy nie powrócił. Opuszczone pola i łąki zarosły lasem i nawet PGR-y i szumnie przeprowadzana rekultywacja nie pokonały natury. W latach dziewięćdziesiątych upadły PGR-y, na pozostawione odłogi pola znów wkroczył las i tam, gdzie kiedyś w pocie czoła orano skiby znów rządzi się przyroda swoimi prawami.

Specyfikę tych terenów najlepiej oddają słowa z przewodnika Pana Stanisława Krycińskiego: „To drugie Bieszczady... wprawdzie bez połonin, ale także bez hałaśliwych wycieczek i sklepów z pamiątkami...”

5. Walory krajobrazowe. Parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu.

Największym walorem przyrodniczym Gminy Bircza jest urozmaicony krajobraz łagodnych wzniesień o wysokiej lesistości wraz z bogatą florą i fauną.

Na terenie Gminy Bircza znajdują się fragmenty trzech obszarów Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Są to dwa obszary siedliskowe: Ostoja Przemyska PLH180012 i Góry Słonne PLH180013 oraz obszar specjalnej ochrony ptaków Pogórze Przemyskie PLB180001. Oprócz tego, na obszarze gminy zlokalizowana jest część obszaru IBA (Important Bird Area) Pogórze Przemyskie, czyli ostoi ptaków o znaczeniu międzynarodowym.

Charakterystyczne dla gminy są duże kompleksy leśne, które zajmują łącznie ok. 60% powierzchni gminy. Obszar gminy znajduje się w strefie koncentracji walorów turystycznych związanych z obszarami ochrony przyrody, takimi jak: Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego i Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu, rezerwat leśny „Krępak”, chroniący naturalny las jodłowo-bukowy oraz rezerwat „Reberce” z chronionym fragmentem lasu jodłowego.

Na terenie Gminy Bircza zlokalizować można piesze szlaki turystyczne:

- niebieski, Krasiczyn – Huta Brzuska – Sufczyzna – Kotów – Bircza,
- czerwony, Bircza – Posada Rybotycka – Kopsyno – Brylińce,
- czerwony, Bircza – Leszczawa – Roztoka.

Mapa 3. Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego.

Źródło: <http://abcda.eu/szlaki-rowerowe-piesze-konne-narty.htm>.

Na terenie gminy znajdują się również trasy przyrodniczo – dydaktyczne:

- **„Pomocna Woda”** - trasa o długości 4200 m. położona we wsi Stara Bircza. Południowe stoki doliny rzeki Stupnicy porastają lasy, jej osobliwością jest cudowne źródło wypływające u stóp wiekowego drzewa rosnącego w głębi lasu - obiekt kultu Maryjnego. Nazwa trasy pochodzi właśnie od nazwy tego cudownego źródła. Trasa wyposażona jest w parking położony 100 m od początku trasy w pobliżu GOKSiT w Birczy. Istnieją miejsca biwakowe (wiata- zadaszenia) i miejsca ogniskowe, miejsca spoczynkowe na trasie (wiata-deszczochron, ławki drewniane, platformy widowiskowe) oraz 9 przystanków tematycznych. Trasa trudna – różnica wysokości względnych na trasie wynosi 160 m., czas przejścia trasy wynosi od 3,5 do 4,5 godz.,
- **„Kamionka”** - trasa o długości 5600 m. położona na pograniczu wsi Korzeniec-Boguszówka i Huta Brzуска prezentuje, zbliżone do naturalnych lasy porastające wschodnie stoki kotliny Birczy oraz ciekawą rzeźbę terenu i przepiękny krajobrazy okolicznych wzgórz i dolin widziany z grzbietu przysiółka Łazy. Nazwa pochodzi od nazwy potoku i uroczyska krzemionka. Mozaika pól i lasów zarastające pola, naturalne ostępy leśne, bardzo ciekawa rzeźba terenu, opuszczone wsie i ślady dawnych domów, a przede wszystkim malowniczy kratowo- rusztowy układ dolin i pasm górskich pozwalają na nie tylko odpoczynek, ale sprawiają, iż każdy wędrujący po „Kamionce” zapragnie tu powrócić. Trasa rozpoczyna się w miejscowości Korzeniec w odległości 50 m. od przystanku autobusowego, przy drodze krajowej Przemysł-Sanok. Trasa

średnio trudna, różnica względnych wysokości wynosi 210 m, czas przejścia trasy wynosi od 3,5 do 5 godz.,

- **„Bobrowa Dolina”**- trasa o długości 2590 m. położona w miejscowości Lipa wzdłuż prawego dopływu potoku „Lipka” wypływającą z uroczyska „Morochów”. Nazwa ścieżki pochodzi od przeprowadzonej w 1995 r. introdukcji bobra europejskiego. Znajduje się tam kompleks stawów oraz zbiorowiska roślin szuwarowo- bagiennych. Trasa wyposażona jest w parking, dwa miejsca biwakowe (wiata pawilon, wiata deszczochron i dwa miejsca ogniskowe) oraz 11 przystanków tematycznych. Czas przejścia trasy wynosi od 1,5 do 2,5 godz.

Na terenie Gminy Bircza zlokalizowanych jest wiele pomników przyrody, a wśród nich jeden z najciekawszych pomników przyrody powiatu przemyskiego- dąb szypułkowy, rosnący w Birczy, o obwodzie pnia 575 cm. i wysokości ok. 22 m., w wieku ok. 600 lat.

6. Flora i Fauna

Lasy Bircza to pozostałości pierwotnej puszczy karpackiej stąd wyróżnia je bogactwo gatunkowe. Zbliżone do naturalnych ostępy Nadleśnictwa Bircza obfitują w liczne gatunki chronione i rzadkie. Stwierdzono tu występowanie ponad 80 gatunków roślin naczyniowych objętych ochroną, 10 gatunków grzybów objętych ochroną ścisłą oraz blisko 220 gatunków fauny:

- 22 gatunków bezkręgowców,
- 2 gatunki kręglouste,
- 2 gatunki ryb,
- 12 gatunków płazów,
- 5 gatunków gadów,
- 140 gatunków ptaków lęgowych,
- 35 gatunków ssaków.

Flora i fauna w Birczy ma charakter przejściowy pomiędzy Karpatami wschodnimi i Zachodnimi, charakteryzuje się występowaniem obok siebie gatunków o charakterze górskim oraz kserotermicznym. Na szczególną uwagę zasługują występujące tu gatunki zwierząt o charakterze puszczańskim: np. nadobnica alpejska, puchacz, bocian czarny, żbik, ryś, wilk.

Wyjątkowo pięknie w Gminie Bircza jest wiosną, wówczas pogórza stoją w zieleni, a ich dno pokrywają wczesnowiosenne rośliny kwitnące: śnieżyczka przebiśnieg, przylaszczka pospolita, zawilec gajowy, pierwiosnka lekarska, wawrzynek wilczełyko, żywiec gruczołowaty, lilia złotogłów czy storczyki.

Wiosna najwyraźniej ukazuje duże zróżnicowanie roślinności, które wynika z przenikania się różnych elementów flory (górski, nizinny i pontyjski). Występuje tu około 900 gatunków zielonych roślin naczyniowych. Z tej liczby znaczna ilość podlega ścisłej i częściowej ochronie gatunkowej.

Lato z kolei to okres kiedy większość roślin już przekwitła. Lasy jednak obfitują w jagody (jeżyny, borówki) oraz grzyby, których asortyment i ilość stanowi raj dla grzybiarzy.

Jesień jest nie mniej piękna od wiosny. I tak już urokliwemu krajobrazowi urody dodają barwy liści. Pogórza zdają się być pomalowane zielenią, brązem, złotem i czerwienią. Ruch na polach już ustał, tylko gdzieś w lasach można usłyszeć ryczące jelenie.

Zimą, pogórza przesypane śniegiem z przebijającą się jedliną i świerczyną, wyglądają bajkowo.

7. Miejsce i funkcja gminy

Gmina jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego odpowiada za wszystkie sprawy o zasięgu lokalnym, które – zgodnie z założeniami ustawy o samorządzie gminnym – mogą się przysłużyć „zaspokojeniu zbiorowych potrzeb wspólnoty”.

Każda gmina powinna w sposób aktywny rozwiązywać problemy mieszkańców. Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym oraz art. 16 ust. 1 Konstytucji RP mieszkańcy gminy tworzą z mocy prawa wspólnotę samorządową. Celem działań podejmowanych przez gminę powinno być zaspokajanie konkretnych potrzeb danej wspólnoty samorządowej.

Szczególną rolę w działalności gminy pełnią jednostki pomocnicze gmin, do których należą m.in. sołectwa tworzone na obszarach wiejskich. Powoływanie jednostek pomocniczych należy do kompetencji rad gmin, które nadają również statuty jednostkom pomocniczym.

Gmina odpowiada za właściwe prowadzenie gospodarki oświatowej, a szczególnie za prowadzenie jednostek oświatowych na terenie obejmującym gminę. Władze samorządowe powołują i odwołują dyrektorów szkół oraz finansują rozbudowę czy remonty tych placówek. Przekazują także szkołom środki na bieżące funkcjonowanie według zasady „pieniądz podąża za uczniem”. To znaczy, że szkoła otrzymuje określoną kwotę na każdego ucznia, który uczęszcza do danej placówki. Środki na ten cel stanowią największą pozycję w budżecie gmin. Samorządy nie byłyby w stanie pokryć kosztów utrzymania szkół z własnych środków, dlatego około połowy ich wydatków na ten cel pochodzi z subwencji oświatowej z budżetu państwa.

Wspieranie kultury należy również do zadań własnych samorządów. Samorządy powinny realizować zadania w tym zakresie przez prowadzenie spójnej polityki kulturalnej opartej m.in. na czytelnym dla mieszkańców systemie oceny jakości funkcjonowania instytucji kultury takich jak muzea, teatry, domy kultury i biblioteki. Samorządowe instytucje kultury np. Gminne Ośrodki Kultury są niezależnymi podmiotami publicznymi, o których podmiotowości traktują jednak decyzje władz samorządu.

Bardzo ważną rolę w lokalnym życiu kulturalnym odgrywają organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i fundacje. Przepisy ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie przewidują, że samorządy mogą powierzać organizacjom pozarządowym m.in. zadania publiczne w sferze kultury na podstawie umowy po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert.

Samorząd gminny ma ograniczony wpływ na warunki prowadzenia biznesu na swoim terenie. Mimo to lokalne władze posiadają instrumenty przyczyniające się do tworzenia przyjaznych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. Powinny one dbać o dobre przygotowanie terenów inwestycji, w tym o połączenie z ważnymi węzłami komunikacyjnymi, przyłączenie do sieci wodociągowych czy energetycznych. Gmina może także przyznawać ulgi w podatkach lokalnych, np. w podatku od nieruchomości, aby zachęcić

do inwestowania. Może również wykorzystywać lokale komunalne i wynajmować je na specjalnych warunkach przedsiębiorcom.

Zapewnienie bezpieczeństwa to domena służb takich, jak policja czy straż pożarna. Stanowią one część administracji rządowej, a zatem samorzady bezpośrednio nie wpływają na ich funkcjonowanie. Komendanci powiatowi czy wojewódzcy policji oraz straży nie są powoływani przez władze samorządowe i nie podlegają radnym czy wójtom, burmistrzom lub prezydentom. Samorzady mogą jednak wspierać działania policji czy innych służb poprzez zakupy sprzętu na ich potrzeby, dofinansowanie etatów dzielnicowych czy patroli, a także udostępnianie samorządowych lokali.

Kondycja finansowa polskich samorządów niestety od lat systematycznie się pogarsza. Zauważalne są dwie tendencje: wzrost zadłużenia i spadek dochodów własnych, czyli środków pozyskiwanych z podatków i opłat lokalnych.

Niewątpliwie czynnikiem, który przyczynił się do zwiększenia zadłużenia samorządów w ostatnich latach jest konieczność zapewnienia wkładu własnego w projektach inwestycyjnych, realizowanych ze środków unijnych.

Tabela 4. Kompetencje władz samorządowych.

Kompetencje władz samorządowych w gminie	
RADA GMINY Organ uchwalodawczy gminy zgodnie z art. 18 ustawy o samorządzie gminnym do kompetencji rady gminy należy m.in.:	WÓJT Organ wykonawczy gminy zgodnie z art. 30 ustawy o samorządzie gminnym do kompetencji wójta należy m.in.:
<ul style="list-style-type: none"> • uchwalanie statutu gminy, • ustalanie wynagrodzenia wójta, • określanie ogólnych kierunków działalności wójta, • uchwalanie budżetu gminy, • udzielanie absolutorium czyli stwierdzenie prawidłowości wykonania budżetu, • podejmowanie decyzji w sprawach podatków i opłat lokalnych, majątku gminnego i nieruchomości, • uchwalanie programów gospodarczych i dokumentów strategicznych gminy, • ustalanie maksymalnej wysokości pożyczek i poręczeń udzielanych przez wójta oraz określanie sumy, do której wójt może samodzielnie zaciągać zobowiązania. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonywanie uchwał rady gminy, • przygotowywanie projektów uchwał rady gminy oraz określanie sposobu ich wykonywania, • gospodarowanie majątkiem gminy oraz wykonywanie budżetu gminnego, • zatrudnianie kierowników gminnych jednostek organizacyjnych (np. dyrektorów szkół, ośrodków kultury, bibliotek), • kierowanie bieżącymi sprawami gminy oraz reprezentowanie jej na zewnątrz (art. 31 ustawy o samorządzie gminnym), • wykonywanie zadań przy pomocy urzędu gminy, którego jest kierownikiem (art. 33 ustawy o samorządzie gminnym), • ustalanie regulaminu i zasad funkcjonowania urzędu gminy, • możliwość powierzenia prowadzenie określonych spraw zastępcy, którego wójt może zatrudnić, lub sekretarzowi gminy.

Źródło: Opracowanie własne.

II. Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna Gminy Bircza

1. Sytuacja demograficzna

Na przestrzeni badanego okresu, czyli lata 2017-2022 nastąpił wyraźny spadek liczby mieszkańców Gminy Bircza. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby ludności w latach 2017-2021.

Tabela 5. Ludność w Gminie Bircza w latach 2017-2021.

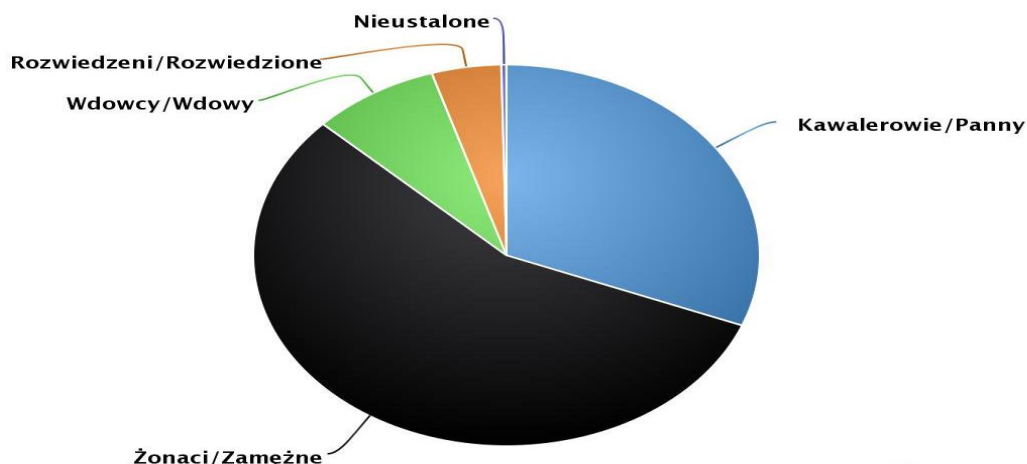
Rok	Ogólna liczba ludności	Mężczyźni ogółem	Kobiety ogółem	Ludność na 1 km²
2017	6 656	3 401	3 255	26
2018	6 605	3 373	3 232	26
2019	6 539	3 351	3 188	26
2020	6 052	3 085	2 967	24
2021	5 999	3 058	2 941	24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych.

W latach 2002-2021 liczba mieszkańców gminy zmalała o 4,9%. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,8 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podkarpackiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy gminy Bircza zawarli w 2021 roku 34 małżeństw, co odpowiada 5,3 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa podkarpackiego oraz znacznie więcej od wartości dla Polski.

Wykres 1. Ludność w Gminie Bircza wg stanu na dzień 31 grudnia 2021 r.

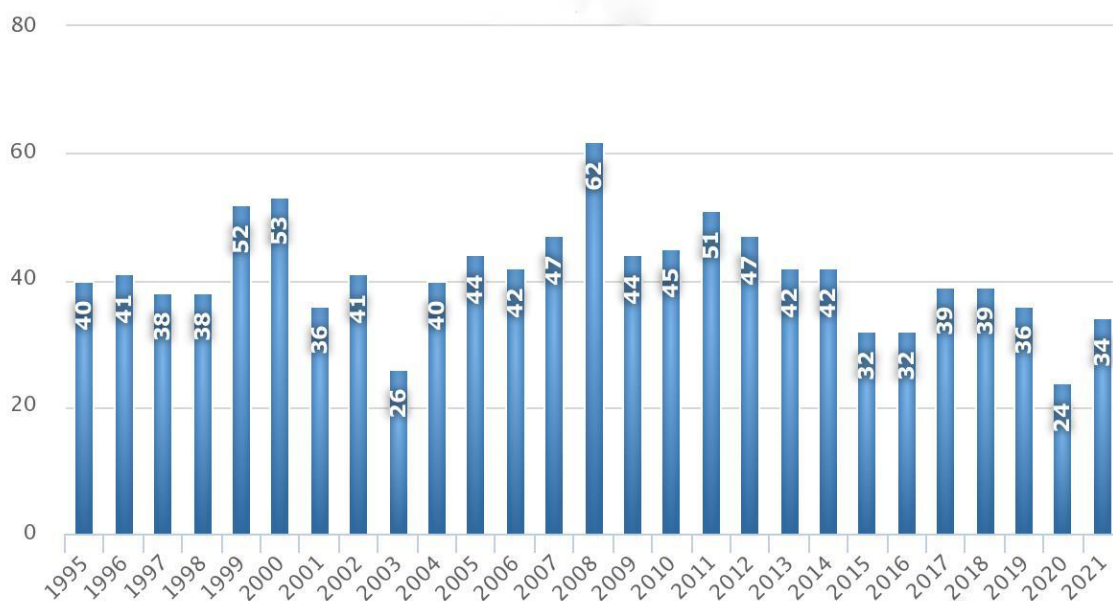

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Bircza.

W tym samym okresie odnotowano 1,0 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 31,0% mieszkańców gminy Bircza jest stanu wolnego, 56,0% żyje w małżeństwie, 4,4% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,1% to wdowy/wdowcy.

Wykres 2. Małżeństwa w Gminie Bircza.

Liczba małżeństw zawartych w gminie Bircza w latach 1995 – 2021

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Bircza.

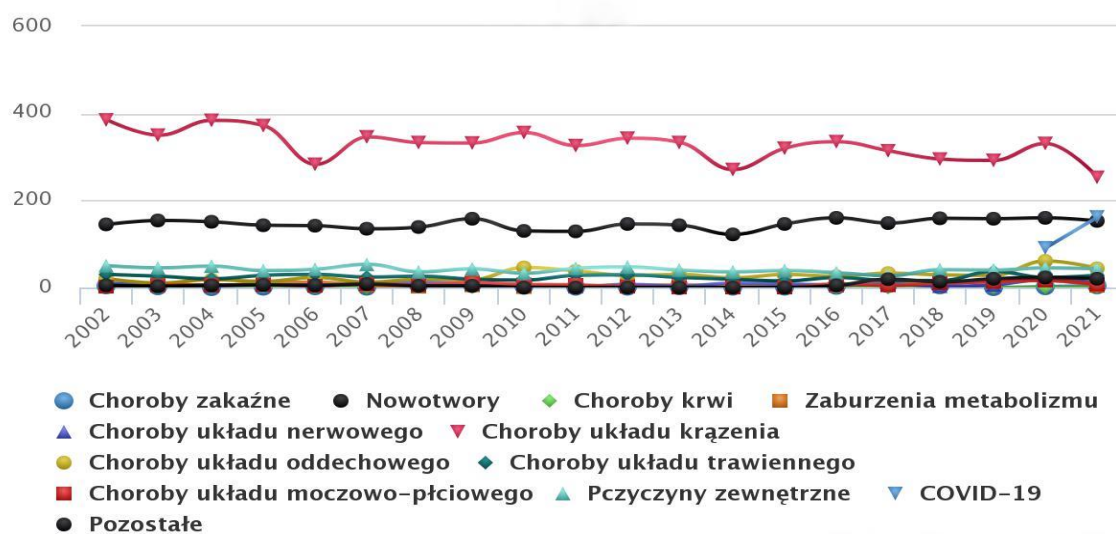
Gmina Bircza ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -11. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -1,71 na 1000 mieszkańców gminy Bircza. W 2021 roku urodziło się 62 dzieci, w tym 41,9% dziewczynek i 58,1% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 365 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,70 i jest nieznacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

W 2021 roku 29,9% zgonów w gminie Bircza spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 18,1% zgonów w gminie Bircza były nowotwory, a 5,2% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Bircza przypada 11.33 zgonów. Jest to mniej od wartości średniej dla województwa podkarpackiego oraz znacznie mniej od wartości średniej dla kraju.

W 2021 roku 29,9% zgonów w gminie Bircza spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 18,1% zgonów w gminie Bircza były nowotwory, a 5,2% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Bircza przypada 11.33 zgonów. Jest to mniej od wartości średniej dla województwa podkarpackiego oraz znacznie mniej od wartości średniej dla kraju.

Wykres 3. Przyczyny zgonów w powiecie przemyskim.

Przyczyny zgonów w powiecie przemyskim w latach 2002 – 2021

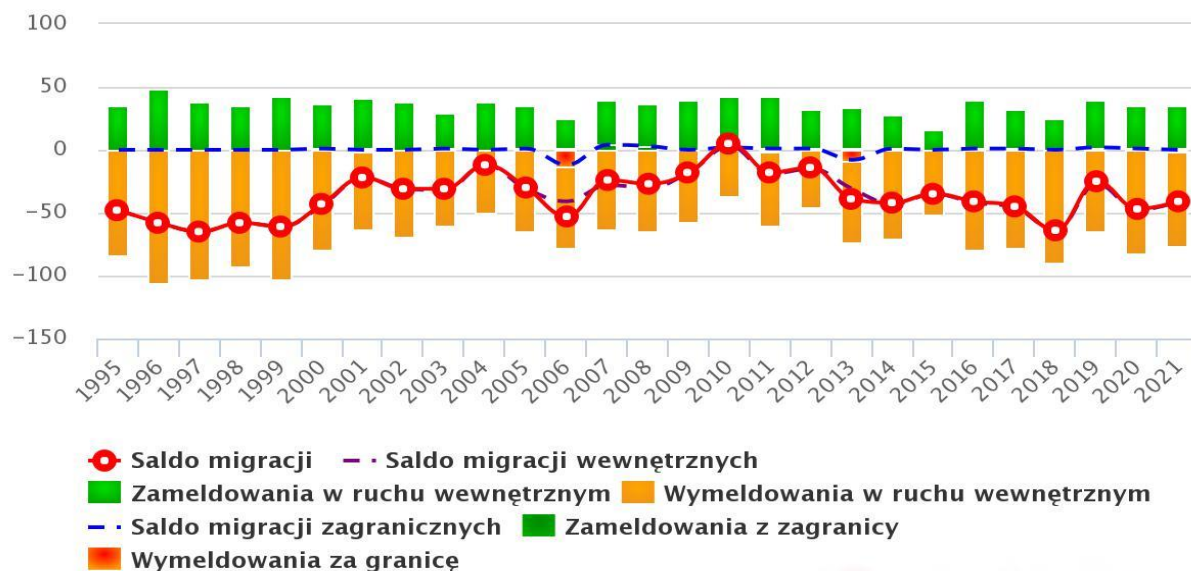

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Bircza.

W 2021 roku zarejestrowano 35 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 76 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Bircza -41. W tym samym roku 1 osoba zameldowała się z zagranicy oraz zarejestrowano 1 wymeldowanie za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 0.

Wykres 4. Migracje w Gminie Bircza.

Migracje na pobyt stały w latach 1995–2021 w gminie Bircza

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Bircza.

2. Rynek pracy i bezrobocie

Rynek pracy

W wyniku analizy struktury wiekowej mieszkańców gminy w poszczególnych grupach należy stwierdzić, że najbardziej liczną grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Drugie miejsce w przedmiotowej klasyfikacji stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym. Najmniej liczna jest natomiast grupa osób w wieku przedprodukcyjnym.

Tabela 6. Struktura ludności Gminy Bircza wg ekonomicznych grup wiekowych.

Grupa ludności	Gmina Bircza		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
w wieku przedprodukcyjnym	16,7%	16,2 %	17,3 %
w wieku produkcyjnym	64,1 %	58,3 %	69,7 %
w wieku poprodukcyjnym	19,1 %	19,1 %	13,0 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie Gminy Bircza niewielka część ludności czynnej zawodowo znajduje zatrudnienie w oświacie, administracji i przedsiębiorstwach zajmujących się produkcją, handlem i usługami. Teren gminy jest słabo uprzemysłowiony, nie występuje tu żaden znaczny zakład przemysłowy mogący stworzyć dodatkowe miejsca pracy. Przeważają tu głównie przedsiębiorstwa prywatne, które m.in. zajmują się przetwórstwem drewna i transportem samochodowym.

Tabela 7. Ilość wpisów działalności gospodarczej dla głównego miejsca wykonywania działalności wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 r.

Status wpisu	Ilość wpisów dla głównego miejsca wykonywania działalności
Aktywny	164
Działalność nierozpoczęta (datarozpoczęcia działalności we wniosku jest datą przyszłą)	3
Działalność prowadzona wyłącznie w formie spółki/spółek cywilnych	5
Nie rozpoczął działalności	3
Wykreślony	280
Zawieszony	48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Birczy.

Tabela 8. Ilość wpisów działalności gospodarczej dla głównego miejsca zamieszkania przedsiębiorcy wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 r.

Status wpisu	Ilość wpisów dla miejsca zamieszkania przedsiębiorcy
Aktywny	225
Działalność nierozpoczęta (data rozpoczęcia działalności we wniosku jest datą przyszłą)	5
Działalność prowadzona wyłącznie w formie spółki/spółek cywilnych	8
Nie rozpoczął działalności	5
Wykreślony	288
Zawieszony	87

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Birczy.

Bezrobocie

Jedną z najbardziej istotnych kwestii dotyczących diagnozy warunków lokalnych w gminie jest problem bezrobocia. Stopa bezrobocia w latach 2017-2022 ulegała zmniejszeniu. Najwyższa stopa bezrobocia w analizowanym okresie dla gminy Bircza odnotowana była w roku 2017 i wynosiła 17,7 %. Po sukcesywnym spadku do roku 2020 (15,0 %), nastąpił ponowny wzrost stopy bezrobocia w roku 2021 do wartości 16,0 %. Ogólny trend wskazuje jednak spadek bezrobocia.

Tabela 9. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Bircza w latach 2017-2021.

Lata	Bezrobotni ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2017	17,7 %	19,4 %	16,3 %
2018	15,0 %	17,5 %	13,0%
2019	15,1 %	16,4 %	14,0 %
2020	15,0 %	18,8 %	12,1 %
2021	16,0 %	19,3 %	13,4 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba bezrobotnych zarejestrowanych z terenu gminy Bircza na dzień 31 grudnia 2022 r. wynosiła 398osób.

Wykres 5. Bezrobotni w Gminie Bircza.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 10. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych według wieku w latach 2017-2022.

Wiek	2017 rok	2018 rok	2019 rok	2020 rok	2021 rok	2022 rok
18-24	68	57	59	61	62	64
25-34	138	116	110	111	133	89
35-44	92	80	78	80	75	73
45-54	77	62	54	64	58	55
55-59	38	35	44	39	41	32
60 lat i więcej	11	11	19	13	13	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przemyślu.

W Gminie Bircza najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych jest w wieku 25-34. Jest to grupa osób jeszcze się kształcących lub pracujących na emigracji, za granicami naszego kraju.

Jak ukazuje poniższa tabela najwięcej bezrobotnych posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe i branżowe, a najmniej wyższe. Stosunkowo niewielu bezrobotnych posiada wykształcenie średnie ogólnokształcące.

Tabela 11. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych ze względu na poziom wykształcenia w latach 2017-2022.

Wykształcenie	2017 rok	2018 rok	2019 rok	2020 rok	2021 rok	2022 rok
Wyższe	49	35	30	31	37	30
Policealne i śr. Zawodowe/branżowe	87	89	77	85	78	67
Średnie ogólnokształcące	51	52	56	58	71	64
Zasadnicze zawodowe/ branżowe	121	91	104	100	97	81
Gimnazjalne/ podstawowe i poniżej	121	101	101	97	105	89

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przemyślu.

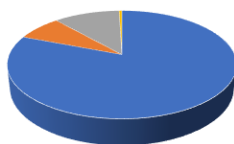
Według danych GUS z 2021 roku w Gminie Bircza na 1000 mieszkańców pracowało 107 osób. 37,7 % wszystkich pracujących ogółem stanowiły kobiety, a 62,3 % mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w liczbie ludności gminy w 2021 roku wynosiło 16,0% (19,3% wśród kobiet i 13,4% wśród mężczyzn).

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Bircza 219 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 46 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy.

W 2021 r. 68,4 % aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Bircza pracowało w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 6,4 % w przemyśle i budownictwie, a 9,4% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,3 % pracowało w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Wykres 6. Zatrudnieni w Gminie Bircza.

Zatrudnienie w Gminie Bircza wg sektorów ekonomicznych wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 r.

- Sektor rolniczy (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo)
- Sektor przemysłowy (przemysł i budownictwo)
- Sektor usługowy (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja)
- Sektor finansowy (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Działalność podmiotów gospodarczych w Gminie Bircza skupia się głównie na sektorze leśnym (gospodarka leśna, pozyskiwanie drewna, działalność usługowa związana z leśnictwem, produkcja wyrobów tartacznych, itp.). Na podstawie Raportu CEIDG na dzień dzisiejszy na terenie naszej gminy istnieje 30 firm działających w branży leśnej i przetwórstwie drzewnym.

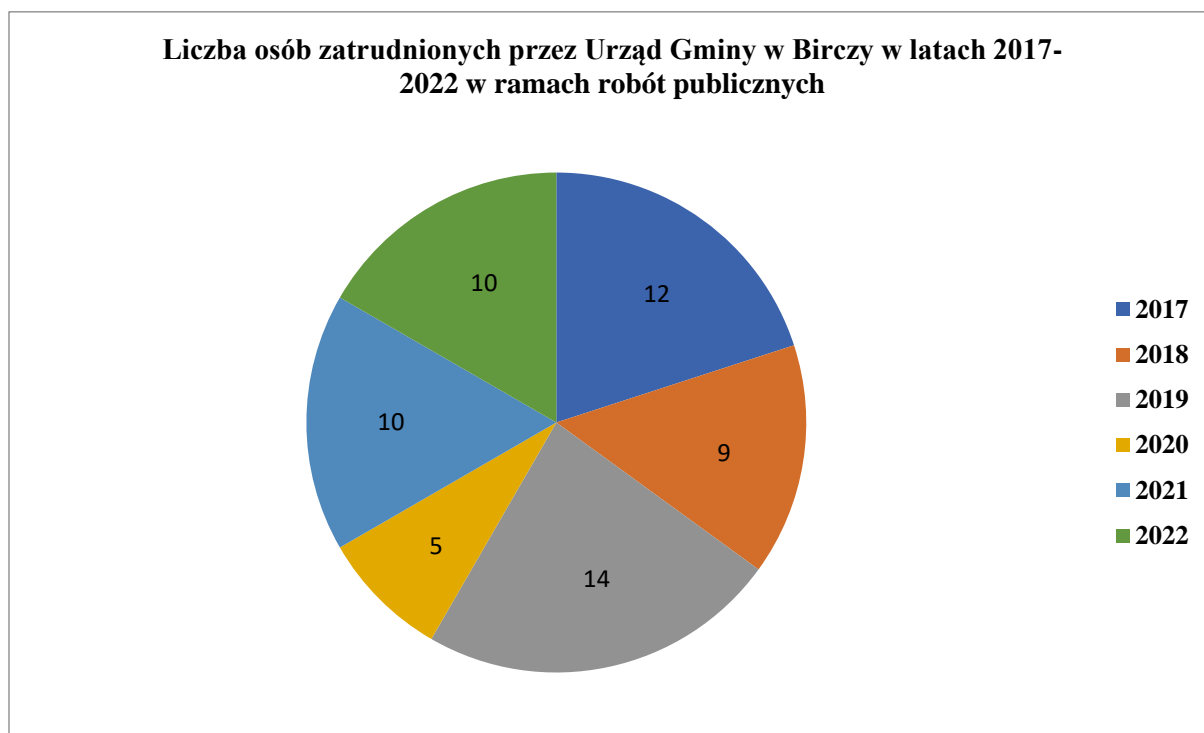
Sytuacja na lokalnym rynku pracy jest trudna, zarówno po stronie pracodawców, jak i poszukujących pracy.

Bezrobotni znajdujący się w trudnej sytuacji korzystają z różnych form aktywizacji zawodowej, organizowanej m.in. Przez Urząd Gminy w Birczy, Powiatowy Urząd Pracy i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, są to m.in.:

- prace interwencyjne,
- roboty publiczne,
- prace społecznie użyteczne,
- staże.

W latach 2017-2022 w ramach robót publicznych – okres zatrudnienia 6 miesięcy – pracowało 60 osób.

Wykres 7. Zatrudnieni w ramach robót publicznych przez Urząd Gminy w Birczy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Birczy.

3. Gospodarka

Tabela 12. Liczba zarejestrowanych działalności po przeważającym kodzie PKD wg rodzaju oraz sekcji PKD (na dzień 31 grudnia 2022 r.).

Kod PKD	Opis kodu PKD	Ilość
0210Z	Gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych	4
0220Z	Pozyskiwanie drewna	5
0240Z	Działalność usługowa związana z leśnictwem	12
1610Z	Produkcja wyrobów tartacznych	8
1623Z	Produkcja pozostałych wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa	-
1629Z	Produkcja pozostałych wyrobów z drewna; produkcja wyrobów z korka, słomy i materiałów używanych do wyplatania	1
2561Z	Obróbka metali i nakładanie powłok na metale	-
2562Z	Obróbka mechaniczna elementów metalowych	1
4110Z	Realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków	3
4120Z	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	11
4211Z	Roboty związane z budową dróg i autostrad	2
4312Z	Przygotowanie terenu pod budowę	3
4321Z	Wykonywanie instalacji elektrycznych	3
4322Z	Wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych	2
4329Z	Wykonywanie pozostałych instalacji budowlanych	2
4331Z	Tynkowanie	6
4332Z	Zakładanie stolarki budowlanej	-
4333Z	Posadzkarstwo; tapetowanie i oblicowywanie ścian	2
4334Z	Malowanie i szklenie	3
4339Z	Wykonywanie pozostałych robót budowlanych wykończeniowych	11
4391Z	Wykonywanie konstrukcji i pokryć dachowych	4
4399Z	Pozostałe specjalistyczne roboty budowlane, gdzie indziej niesklasyfikowane	6
4520Z	Konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	5
4673Z	Sprzedaż hurtowa drewna, materiałów budowlanych i wyposażenia sanitarnego	2
4711Z	Sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych	11
4719Z	Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach	8
4751Z	Sprzedaż detaliczna wyrobów tekstylnych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	1
4773Z	Sprzedaż detaliczna wyrobów farmaceutycznych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	-
4776Z	Sprzedaż detaliczna kwiatów, roślin, nasion, nawozów, żywych zwierząt domowych, karmy dla zwierząt domowych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	2

STRATEGIA ROZWOJU GMINY BIRCZA NA LATA 2023-2030

4782Z	Sprzedaż detaliczna wyrobów tekstylnych, odzieży i obuwia prowadzona na straganach i targowiskach	1
4791Z	Sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet	1
4931Z	Transport lądowy pasażerski, miejski i podmiejski	-
4932Z	Działalność taksówek osobowych	-
4939Z	Pozostały transport lądowy pasażerski, gdzie indziej niesklasyfikowany	2
4941Z	Transport drogowy towarów	6
5221Z	Działalność usługowa wspomagająca transport lądowy	-
5224C	Przeładunek towarów w pozostałych punktach przeładunkowych	-
5320Z	Pozostała działalność pocztowa i kurierska	1
5520Z	Obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania	1
5610A	Restauracje i inne stałe placówki gastronomiczne	4
5621Z	Przygotowywanie i dostarczanie żywności dla odbiorców zewnętrznych (catering)	-
6201Z	Działalność związana z oprogramowaniem	3
6499Z	Pozostała finansowa działalność usługowa, gdzie indziej niesklasyfikowana, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszów emerytalnych	-
6621Z	Działalność związana z oceną ryzyka i szacowaniem poniesionych strat	-
6622Z	Działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych	3
6910Z	Działalność prawnicza	-
7022Z	Pozostałe doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania	1
7112Z	Działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne	2
7711Z	Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek	-
7739Z	Wynajem i dzierżawa pozostałych maszyn, urządzeń oraz dóbr materialnych, gdzie indziej niesklasyfikowane	-
8121Z	Niespecjalistyczne sprzątanie budynków i obiektów przemysłowych	5
8130Z	Działalność usługowa związana z zagospodarowaniem terenów zieleni	1
8211Z	Działalność usługowa związana z administracyjną obsługą biura	1
8690E	Pozostała działalność w zakresie opieki zdrowotnej, gdzie indziej niesklasyfikowana	1
9001Z	Działalność związana z wystawianiem przedstawień artystycznych	2
9602Z	Fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne	8
9604Z	Działalność usługowa związana z poprawą kondycji fizycznej	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Birczy.

Z powyższych danych wynika, że zgodnie z podziałem PKD najczęściej zarejestrowanych działalności jest w sekcji usług związanych z leśnictwem (7%), robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (6%), sprzedaży detalicznej prowadzonej w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych (6%), produkcji wyrobów tartacznych (4%) oraz fryzjerstwie i pozostałych zabiegach kosmetycznych (4%).

Do największych zakładów zlokalizowanych na terenie Gminy Bircza zaliczyć można:

- Firmę Produkcyjno-Handlową „Bieszczady” Łucja Witko - firma prowadzi skup żywca wieprzowego oraz przetwórstwo i sprzedaż wyrobów wędliniarskich. Ponadto prowadzi restaurację i placówki gastronomiczne oraz wynajem nieruchomości.
- Gminną Spółdzielnię „Samopomoc Chłopska”- firma prowadzi działalność handlową w 3 sklepach spożywczo-przemysłowych: w Birczy (2 sklepy), w Leszczawie Dolnej oraz magazynie towarów masowych w Birczy, a także produkcję pieczywa podstawowego, drobnego oraz cukierniczego w piekarni.
- Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o.
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Bircza - prowadzi działalność w zakresie ochrony lasu, hodowli i pozyskiwania drewna, gospodarki łowieckiej, ochrony przyrody, edukacji przyrodniczo-leśnej.
- Specjalistyczne Przedsiębiorstwo Gómicze „GORTECH” Sp. z o.o.

Zdjęcie 1. Siedziba Nadleśnictwa Bircza.

Fot.:: Dariusz Majewski.

Rolnictwo

Według danych pochodzących z Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r. na terenie Gminy Bircza było 849 gospodarstw rolnych, w tym 72% stanowiły gospodarstwa o powierzchni 1-5 ha, co wskazuje na duże rozdrobnienie powierzchni zajmowanej pod produkcję rolniczą.

Tabela 13. Gospodarstwa rolne ogółem na terenie Gminy Bircza.

Wielkość gospodarstwa	Ilość gospodarstw
Do 1 ha włącznie	11
1-5 ha	615
5-10 ha	164
10-15 ha	30
15 ha i więcej	29
Ogółem	849

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Birczy.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (Powszechny Spis Rolny z 2020 r.) największy obszar przeznaczony był pod uprawy zbóż – 364 ha.

Analizując pogłowie zwierząt gospodarskich, zgodnie z Powszechnym Spisem Rolnym z 2020 r., zauważyć można, że przeważało bydło ogółem nad trzodą chlewną i drobiem.

Zgodnie z Powszechnym Spisem Rolnym z 2020 r. na terenie Gminy Bircza przeważają użytki rolne w dobrej kulturze – 5 370 ha. Pod zasiewami znajdowało się 514 ha. Łąki trwale zajmowały 2 763 ha.

4. Oświata, kultura i sport

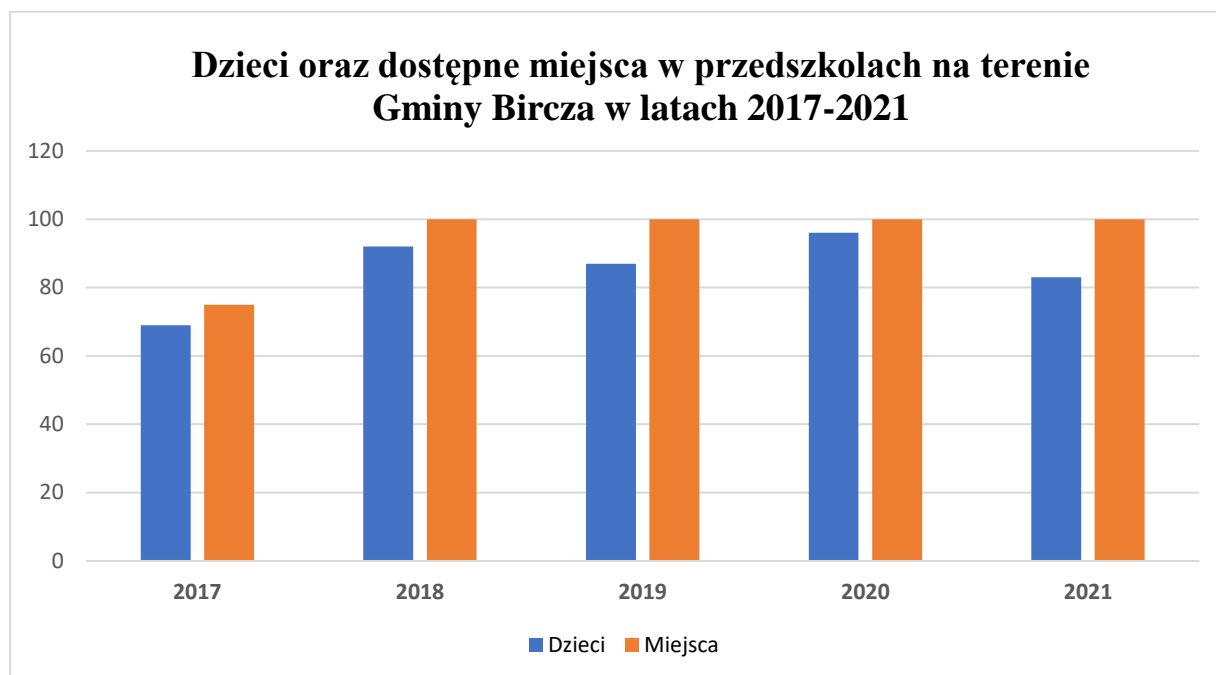
Oświata

Nauczanie w gminie Bircza w szkołach publicznych prowadzone jest na poziomie przedszkolnym i podstawowym. Na zmianę sieci szkół gminy, dla których organem prowadzącym jest Wójt Gminy Bircza wpływają dynamika polskiej oświaty oraz zmiany w systemie oświaty.

O wysokiej jakości usług publicznych świadczy dostępność wychowania przedszkolnego dla dzieci od lat 3 do lat 5 na obszarze danej gminy. Celem wychowania przedszkolnego, zgodnie z Podstawą program o w wychowania przedszkolnego jest wsparcie całościowego rozwoju dziecka, które powinno być realizowane przez proces opieki, wychowania i nauczania – uczenia się, co umożliwi najmłodszym odkrywanie własnych możliwości, sensu działania oraz gromadzenie doświadczeń, świadomości dobra i piękna. Efektem wychowania przedszkolnego ma być osiągnięcie dojrzałości do podjęcia nauki na

pierwszym etapie edukacji. O jakości wychowania przedszkolnego na obszarze Gminy Bircza świadczy odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym.

Wykres 8. Liczba miejsc w przedszkolach w Gminie Bircza.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kolejnym etapem nauki szkolnej jest szkolnictwo podstawowe. Na terenie Gminy Bircza funkcjonuje 4 placówki oświatowe publiczne:

- ✓ Szkoła Podstawowa im. mjr. Henryka Dobrzańskiego „Hubala” w Birczy
- ✓ Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Lipie
- ✓ Szkoła Podstawowa im. bł. ks. Bronisława Markiewicza w Leszczawie Dolnej
- ✓ Szkoła Podstawowa im. Noblistów Polskich w Sufczynie

Jedyną placówką niepubliczną jest Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Żohatynie.

W ramach pomocy uczniom w szkołach prowadzone są zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, jak również zajęcia specjalistyczne: korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne i socjoterapeutyczne oraz pedagogiczne. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, posiadający orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego uczęszczają do szkół podstawowych i gimnazjum działających na terenie gminy Bircza, jak również do placówek oświatowych zlokalizowanych na terenie powiatu przemyskiego.

Tabela 14. Liczba uczniów placówek oświatowych gm. Bircza w latach 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023 (placówki prowadzone przez j.s.t. oraz placówki niepubliczne).

Nazwa placówki	2019/2020		2020/2021		2021/2022		2022/2023	
	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
Szkoła Podstawowa w Birczy	249	15	235	14	235	14	212	14

Szkoła Podstawowa w Lipie	46	9	51	9	52	9	48	9
Szkoła Podstawowa w Leszczawie Dolnej	88	8	77	8	98	9	93	9
Szkoła Podstawowa w Sufczyńce	54	9	50	9	52	9	46	9
Niepubliczna SP w Żohatynie	34	8	31	8	33	8	34	8
Ogółem:	471	49	444	48	470	49	433	49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących ze szkół podstawowych z terenu gminy Bircza.

Tabela 15. Liczba nauczycieli w osobach, etatach, ilość etatu na osobę w poszczególnych latach w gm. Bircza – bez szkół niepublicznych.

	Rok szkolny	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Szkoła Podstawowa w Birczy	Ilość nauczycieli zatrudnionych w osobach	42	39	40	37
	Ilość etatu na 1 osobę/nauczyciela	0,89	0,91	0,91	0,97
	Ilość etatów wspierających proces kształcenia	3	3	3	2
Szkoła Podstawowa w Lipie	Ilość nauczycieli zatrudnionych w osobach	14	14	14	14
	Ilość etatu na 1 osobę/nauczyciela	1	1	1	1
	Ilość etatów wspierających proces kształcenia	0	0	0	0
Szkoła Podstawowa w Leszczawie Dolnej	Ilość nauczycieli zatrudnionych w osobach	14	17	16	14
	Ilość etatu na 1 osobę/nauczyciela	1,17	0,89	1,06	1,04
	Ilość etatów wspierających proces kształcenia	0,11	0	0	0
Szkoła Podstawowa w Sufczyńce	Ilość nauczycieli zatrudnionych w osobach	12	12	13	12
	Ilość etatu na 1 osobę/nauczyciela	0,82	0,82	0,83	1,44
	Ilość etatów wspierających proces kształcenia	0	0	0	0
Niepubliczna SP w Żohatynie	Ilość nauczycieli zatrudnionych w osobach	16	15	14	14
	Ilość etatu na 1 osobę/nauczyciela	8,7	8,1	8,2	7,7
	Ilość etatów wspierających proces kształcenia	0,5	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących ze szkół podstawowych z terenu gminy Bircza.

Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Żohatynie nie jest instytucją edukacyjną prowadzoną przez Stowarzyszenie „Wspólne Dobro” zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym na podstawie wpisu do ewidencji placówek i szkół niepublicznych. Szkoła realizuje

minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, umożliwiając uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Niepubliczna szkoła podstawowa na prowadzenie działalności edukacyjnej otrzymuje dotacje z budżetu gminy.

W 2022 roku zrealizowano programy rządowe i inne, takie jak:

- Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa – ma na celu poprawę stanu czytelnictwa w Polsce poprzez wzmacnianie roli bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych jako lokalnych ośrodków życia społecznego, stanowiących centrum dostępu do kultury i wiedzy.,
- Podręczniki szkolne – program w całości finansowany z budżetu państwa,
- Program „Akademia Małych Zdobywców”, którego idea jest zachęcenie uczniów klas I-III szkół podstawowych do zdobywania nowych umiejętności ruchowych oraz podnoszenia sprawności fizycznej, kształtowania odpowiednich nawyków i postaw, w tym zwłaszcza dotyczących zdrowego stylu życia, a także podniesienie atrakcyjności zajęć, wzmocnienie roli nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej i wychowania fizycznego.,
- Program „Szkolny Klub Sportowy”– ma na celu stworzenie przestrzeni do dodatkowej aktywności fizycznej, realizowanej w formie zajęć sportowych i rekreacyjnych pod opieką nauczyciela prowadzącego zajęcia wychowania fizycznego w danej szkole,
- Projekt „Poznaj Polskę”- ma na celu uatrakcyjnienie procesu edukacyjnego dzieci i młodzieży poprzez umożliwienie im poznawania Polski, jej środowiska przyrodniczego, tradycji, zabytków kultury i historii oraz osiągnięć polskiej nauki,
- Program „Laboratoria Przyszłości”- wsparcie w budowaniu wśród uczniów kompetencji przyszłości z tzw. kierunków STEAM (nauka, technologia, inżynieria, sztuka oraz matematyka).

Kultura

Środowisko kulturowe gminy Bircza tworzą występujące na tym terenie obiekty zabytkowe, zachowane formy budownictwa, kapliczki, cmentarze i inne elementy małej architektury.

Na terenie gminy Bircza znajduje się wiele obiektów o dużej wartości kulturowej i historycznej.

Tabela 16. Obiekty wpisane do rejestru zabytków.

L.p.	Nazwa	Chronologia	Funkcja	Wykaz dokumentów	Data wpisu	Miejscowość
1	zespół pałacowo-parkowy	3. ćw. XIX w.	zespół - pałac	A-41 z 1982-07-29, A-43 z 1982-07-29, A-483 z 2011-02-11	29.07.1982	Bircza
2	pałac	3. ćw. XIX w.	pałac	A-43 z 1982-07-29, A-483 z 2011-02-11	29.07.1982	Bircza
3	park	XIX w.	park	A-41 z 1982-07-29, A-43 z 1982-07-29, A-483 z 2011-02-11	29.07.1982	Bircza
4	zespół kościoła parafialnego pw. św. Stanisława Kostki	1921 - 1926	zespół - kościół	A-892 z 1998-10-29, A-449 z 2010-10-27	29.10.1998	Bircza

5	plebania	1924 r.	plebania	A-892 z 1998-10-29, A-449 z 2010-10-27	29.10.1998	Bircza
6	kościół parafialny pw. św. Stanisława Kostki	1921 - 1926	kościół	A-892 z 1998-10-29, A-449 z 2010-10-27	29.10.1998	Bircza
7	układ urbanistyczny	1450 - 2000	miasto	A-75 z 1982-11-15, brak numeru z 2019-08-05, A-1634 z 2019-10-14	15.11.1982	Bircza
8	dom	XIX w.	budynek mieszkalny	A-915 z 1975-05-31	31.05.1975	Bircza
9	kaplica grobowa rodziny Kowalskich	data nieznana	grobowiec	A-365 z 1990-09-06, A-1264 z 2014-07-21	06.09.1990	Bircza
10	fortyfikacje miejskie	XVI w.	inny element obronny	A-36 z 1982-07-29	29.07.1982	Bircza
11	cmentarz żydowski	XIX w.	cmentarz żydowski	A-341 z 1989-12-18, A-1265 z 2014-07-21	18.12.1989	Bircza
12	kapliczka	koniec XIX w.	kapliczka	A-45 z 1982-11-18, A-1263 z 2014-07-21	18.11.1982	Bircza
13	cmentarz rzymskokatolicki	2. poł. XIX w.	cmentarz rzymskokatolicki	A-365 z 1990-09-06, A-1264 z 2014-07-21	06.09.1990	Bircza
14	cerkiew greckokatolicka pw. św. Michała Archanioła, ob. kościół rzymskokatolicki filialny	1843 r.	cerkiew	A-59 z 1982-07-29, A-325 z 2009-01-20	29.07.1982	Brzeżawa
15	kapliczka	XIX w.	kapliczka	80 z 1982-11-18	18.11.1982	Brzuska
16	kapliczka II	XIX w.	kapliczka	A-61 z 1982-11-18	18.11.1982	Brzuska
17	kapliczka I	XIX w.	kapliczka	A-60 z 1982-11-18	18.11.1982	Brzuska
18	kapliczka	1840 - 1850	kapliczka	A-56 z 1982-11-18	18.11.1982	Jasienica Sufczyńska
19	cerkiew greckokatolicka pw. św. Dymitra, ob. kościół rzymskokatolicki pw. św.św. Piotra i Pawła	1. poł. XIX w.	cerkiew	A-55 z 1982-11-18, A-315 z 2008-12-22	18.11.1982	Jawornik Ruski
20	cmentarz	data nieznana	cmentarz greckokatolicki	A-379 z 1990-09-19, A-315 z 2008-12-22	19.09.1990	Jawornik Ruski
21	dzwonnica-brama	przełom XIX/XX w.	dzwonnica	A-379 z 1990-09-19, A-315 z 2008-12-22	19.09.1990	Jawornik Ruski
22	cerkiew greckokatolicka pw. św. Anny	1923 r.	cerkiew	A-57 z 1982-11-18, A-321 z 2009-01-14	18.11.1982	Kotów
23	cerkiew greckokatolicka pw. św. Dymitra, ob. kościół rzymskokatolicki parafialny pw. Matki	1814 r.	cerkiew	A-54 z 1982-11-18	18.11.1982	Kuźmina

	Boskiej					
24	kapliczka	XIX w.	kapliczka	A-53 z 1982-11-18	18.11.1982	Kuźmina
25	kaplica grobowa rodziny Pieściorowskich	przełom XIX/XX w.	mauzoleum	A-399 z 2010-02-18	18.02.2010	Kuźmina
26	kaplica	XIX w.	kapliczka	A-52 z 1982-11-18	18.11.1982	Kuźmina
27	kapliczka	2. poł. XIX w.	kapliczka	A-50 z 1982-11-18	18.11.1982	Leszczawa Dolna
28	zespół d. cerkwi greckokatolickiej	1830 r.	zespół - cerkiew	A-46 z 1982-11-18, A-47 z 1982-11-18, A-48 z 1982-11-18, A-378 z 1990-10-08, A-313 z 2008-12-22, brak numeru z 2017-02-07	22.12.2008	Lipa
29	cerkiew greckokatolicka pw. św. Paraskewy, ob. kościół rzymskokatolicki	1830 r.	cerkiew	A-46 z 1982-11-18, A-313 z 2008-12-22, brak numeru z 2017-02-07	18.11.1982	Lipa
30	dzwonnica	XIX w.	dzwonnica	A-47 z 1982-11-18, A-313 z 2008-12-22, brak numeru z 2017-02-07	18.11.1982	Lipa
31	kaplica grobowa rodziny Zarębów	1825 - 1875	mauzoleum	A-48 z 1982-11-18, A-313 z 2008-12-22, brak numeru z 2017-02-07	18.11.1982	Lipa
32	cmentarz	poł. XIX w.	cmentarz greckokatolicki	A-378 z 1990-10-08, A-313 z 2008-12-22, brak numeru z 2017-02-07	08.10.1990	Lipa
33	cerkiew greckokatolicka pw. św. Teodozego, ob. kościół rzymskokatolicki	XVIII w.	cerkiew	A-66 z 1982-07-29, A-328 z 2009-02-05	29.07.1982	Maława
34	kapliczka	XIX w.	kapliczka	A-73 z 1982-11-17, A-1719 z 2021-05-19	17.11.1982	Maława
35	kapliczka	XIX w.	kapliczka	A-64 z 1982-11-10, A-1720 z 2021-05-20	10.11.1982	Nowa Wieś
36	cerkiew greckokatolicka, ob. kościół rzymskokatolicki pw. św.św. Piotra i Pawła	1936 r.	cerkiew	A-835 z 1996-12-20, A-460 z 2010-11-15	20.12.1996	Roztoka
37	starodrzew		zieleń towarzysząca	A-835 z 1996-12-20, A-460 z 2010-11-15	20.12.1996	Roztoka
38	cerkiew greckokatolicka pw. św. Sawy, ob. kościół rzymskokatolicki pw. Podwyższenia Krzyża	1796 r.	cerkiew	A-248 z 1970-03-13	13.03.1970	Rudawka

39	kapliczka	1849 r.	kapliczka	A-62 z 1982-11-18	18.11.1982	Rudawka
40	dom	XIX w.	budynek mieszkalny	A-63 z 1982-11-18	18.11.1982	Wola Korzeniecka
41	kapliczka	przełom XVIII/XIX w.	kapliczka	A-244 z 1982-11-18	18.11.1982	Wola Korzeniecka
42	kapliczka	XIX w.	kapliczka	A-709 z 1982-11-19	19.11.1982	Żohatyn
43	kapliczka	XIX w.	kapliczka	A-58 z 1982-11-19	19.11.1982	Żohatyn

Źródło: www.dane.gov.pl

Gmina kładzie nacisk na zachowanie dziedzictwa kulturowego i promocję gminy przez kulturę, propagowanie czytelnictwa, wzbudzanie zainteresowania książką i ukazania jej ogromnej oraz niepodważalnej roli w świecie kultury masowej.

Role animatora kultury w Gminie Bircza pełni prężnie działający Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Birczy. Posiada on plan imprez kulturalnych na cały rok, bierze udział w życiu kulturalnym Gminy, a także włącza się w wychowanie kolejnych pokoleń dzieci i młodzieży. Posiada w harmonogramie wiele ciekawych imprez kulturalnych, które stanowią urozmaicenie codzienności dla mieszkańców, a także stara się zaspokoić potrzeby kulturalne dzieci, młodzieży oraz mieszkańców Gminy Bircza i okolic.

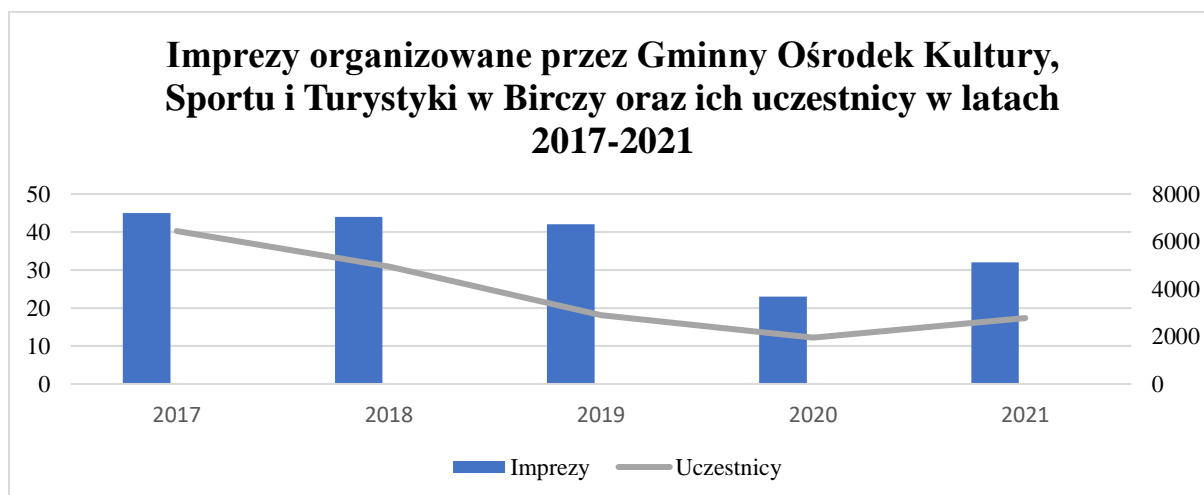
Zdjęcie 2. Siedziba GOK, SiT w Birczy.

Fot. Dariusz Majewski

Za promocję czytelnictwa i udostępnianie księgozbioru odpowiedzialna jest Gminna Biblioteka Publiczna w Birczy z filiami w Leszczawie Dolnej i Kuźminie.

Wykres 9. Imprezy organizowane przez GOK,SiT w Gminie Bircza.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Instytucje te, oprócz podstawowej działalności statutowej realizują działania na płaszczyźnie kulturalnej, społecznej, informacyjnej i edukacyjnej. Zrzeszają szerokie grona odbiorców na: lekcjach bibliotecznych, wystawach lokalnych artystów, konkursach, spotkaniach autorskich, wieczorkach poetyckich czy szkoleniach.

Tabela 17. Imprezy zorganizowane przez GOK,SiT w Birczy w 2022 roku oraz liczba uczestników.

Organizowane imprezy	Imprezy (ilość)	Uczestnicy (ilość)
Wystawy	2	50
Koncerty	3	250
Prelekcje, spotkania, wykłady	3	200
Imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne	4	3000
Konkursy	4	250
Warsztaty	5	300
Inne	25	2000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOKSiT w Birczy.

Tabela 18. Koła gospodyń wiejskich.

Nazwa koła	Adres siedziby	Data wpisu do rejestru	Nr koła w Krajowym Rejestrze Kół Gospodyń Wiejskich
Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich w Brzeżawie	Brzeżawa 35	2018-12-20	1813010001
Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich w Lipie	Lipa 46	2018-12-21	1813010002
Koło Gospodyń Wiejskich "Leszczawka"	Leszczawka 40	2019-10-02	1813010003
Koło Gospodyń Wiejskich Malawa	Malawa 19	2019-10-07	1813010004
Koło Gospodyń Wiejskich w Rudawce	Rudawka 18	2019-10-15	1813010005
Koło Gospodyń Wiejskich w Brzusce	Brzuska 15	2019-10-17	1813010006
Koło Gospodyń Wiejskich w Birczy	ul. Rynek 8 lok. 1	2019-10-30	1813010007
Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich w Kuźminie	Kuźmina 43	2019-10-30	1813010008
Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich w Leszczawie Górnej	Leszczawa Górna 18	2019-10-30	1813010009
Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich w Hucie Brzuskiej	Huta Brzuska 150	2019-10-30	1813010010
Koło Gospodyń Wiejskich w Starej Birczy	Stara Bircza 37B	2020-08-11	1813010011
Koło Gospodyń Wiejskich w Korzeńcu	Korzeniec 26A	2022-05-23	1813010012
Koło Gospodyń Wiejskich w Woli Korzenieckiej	Wola Korzeniecka 41	2022-07-13	1813010013
Stowarzyszenie "Wspólne Dobro"	Żohatyn 46	2022-09-15	1813010014
Koło Gospodyń Wiejskich w Kotowie	Kotów 9 lok. 3	2022-09-23	1813010015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych urzędu Gminy w Birczy.

Sport

Gmina Bircza posiada wiele obiektów i miejsc do uprawiania sportów, służących rekreacji i wypoczynkowi o zróżnicowanym standardzie technicznym, m.in. są to:

1. Hala sportowo-widowiskowa w Birczy (ul. Parkowa 1)
2. Komplet boisk sportowych „Orlik” w Birczy (ul. Parkowa 1)
3. Hala sportowa „PILAWA”, boisko sportowe, kort tenisowy, strzelnica, pole biwakowe w Starej Birczy.

Zdjęcie 3. Boisko sportowe "Orlik" w Birczy.

Fot. Dariusz Majewski.

W miejscowości Bircza trwa także budowa kompleksu zewnętrznych basenów letnich- jednej z największych inwestycji ostatnich lat. W ramach inwestycji powstaną m.in. dwie niecki basenowe, wodny plac zabaw czy plaża basenowa.

Do tego na terenie gminy zlokalizowane są (miejscowość – infrastruktura):

1. Bircza - plac zabaw, miasteczko rowerowe, siłownia zewnętrzna,
2. Kuźmina – plac zabaw i siłownia zewnętrzna,
3. Leszczawa Dolna- plac zabaw,
4. Sufczyzna- plac zabaw i siłownia zewnętrzna,
5. Żohatyn- plac zabaw,
6. Rudawka- plac zabaw,
7. Lipa- plac zabaw.

Zdjęcie 4. Siłownia zewnętrzna w Sufczyńcu Zdjęcie 5. Plac zabaw w Rudawce.

Fot. UG Bircza

Fot. UG Bircza

Zdjęcie 6. Plac zabaw w Kuźminiu.

Fot. Elżbieta Kunik

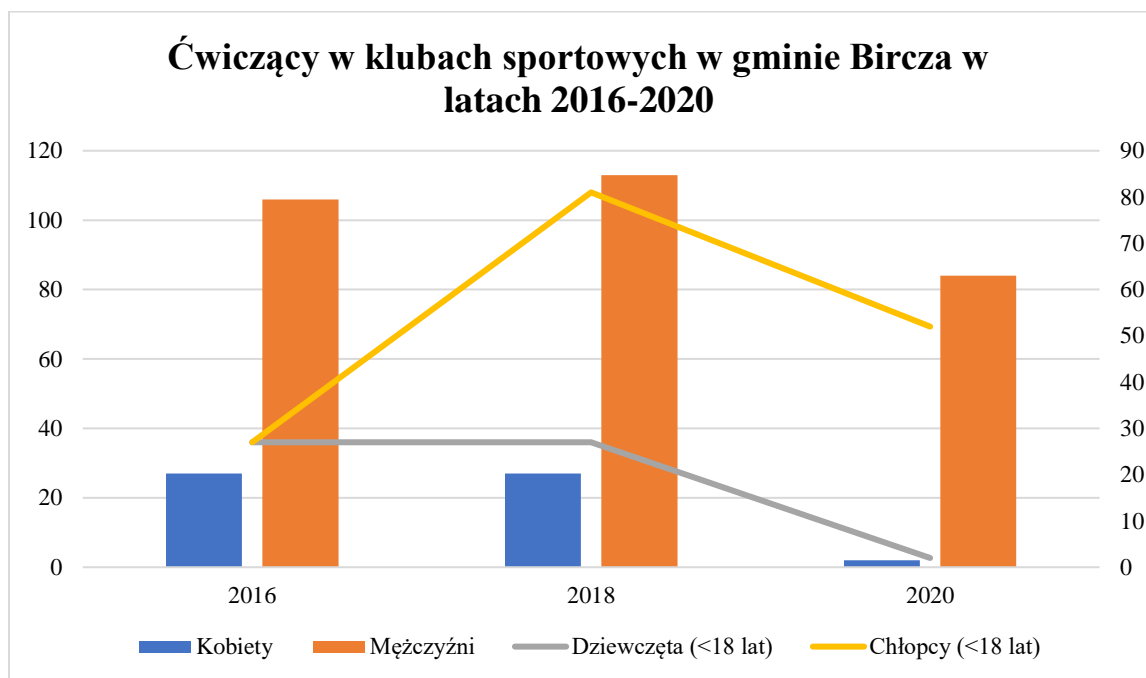
Zdjęcie 7. Plac zabaw w Birczy.

Fot. UG Bircza

Na terenie Gminy Bircza działa Birczański Klub Sportowy „Leśnik” Bircza, powstały w 1977 roku, pod początkową nazwą LKS Mechanizator Bircza. Zaraz od rozpoczęcia swojej działalności, klub cieszył się bardzo dużą popularnością zarówno wśród młodzieży, jak i dorosłych.

Wykres 10. Ćwiczący w klubach sportowych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

5. Budżet gminy

Suma wydatków z budżetu gminy Bircza wyniosła w 2021 roku 36,3 mln złotych, co daje 5,6 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to spadek wydatków o 3,9 % w porównaniu do roku 2020.

Największa część budżetu gminy Bircza – 28,4% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 750 - Administracja publiczna (10,6%) oraz na Dział 852 - Pomoc społeczna (8,6%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 1,5 mln złotych, czyli 4,3% wydatków ogółem.

Suma dochodów do budżetu gminy Bircza wyniosła w 2021 roku 48,0 mln złotych, co daje 7,5 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost dochodów o 23,9% w porównaniu do roku 2020. Największa część dochodów wygenerował Dział 758 - Różne rozliczenia (44,9%). Dużą część wpływów pochodzi z Dział 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (18%) oraz z Dział 852 - Pomoc społeczna (4,2%). W budżecie gminy Bircza wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 562 złotych na mieszkańca (7,5%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 7,9 złotych na mieszkańca (0,1%).

Poniższa tabela stanowi szczegółową informację dotyczącą przebiegu wykonania budżetu Gminy Bircza za 2021 rok.

Tabela 19. Informacja dotycząca wykonania budżetu.

Wyszczególnienie	Plan(zł)	Wykonanie(zł)
1. Dochody ogółem, w tym:	44 393 026,82	48 048 394,42
1.1. Dochody bieżące	37 460 065,75	38 174 169,65
1.2. Dochody majątkowe	6 932 961,07	9 874 224,77
2. Wydatki ogółem, w tym:	45 193 026,82	36 256 774,35
2.1. Wydatki bieżące	37 231 278,34	34 713 360,73
2.2. Wydatki majątkowe	7 961 748,48	1 543 413,62
3. Wynik budżetu	-800 000,00	11 791 620,07
4. Przychody ogółem, w tym:	1 500 000,00	1 738 808,62
4.1. Kredyty, pożyczki, emisja papierów wartościowych, w tym:	1 500 000,00	0,00
4.1.1. Niewykorzystane środki pieniężne, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 8 ustawy o finansach publicznych	0,00	67 458,29
4.1.2. Wolne środki, o których mowa w art.217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych	0,00	1 671 350,33
5. Rozchody ogółem, w tym:	700 000,00	700 000,00
5.1. Spłaty kredytów i pożyczek, wykup papierów wartościowych	700 000,00	700 000,00
6. Finansowanie deficytu, z tego:	800 000,00	0,00
6.1. Kredyty i pożyczki	800 000,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania Rb-NDS.

Tabela 20. Wydatki budżetu Gminy Bircza według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2017-2021.

Ogółem (zł)	32,2 mln	34,4 mln	32,7 mln	38,0 mln	
Dział klasyfikacji budżetowej	2017	2018	2019	2020	2021
Oświata i wychowanie (Dział 801)	8,3 mln	8,8 mln	9,5 mln	9,3 mln	10,3 mln
Administracja publiczna(Dział 750)	3,0 mln	3,7 mln	3,9 mln	4,0 mln	3,8 mln
Pomoc społeczna (Dział 852)	2,8 mln	2,8 mln	2,9 mln	4,0 mln	3,1 mln
Transport i łączność (Dział 600)	1,8 mln	2,9 mln	773,2 tys	3,5 mln	2,1 mln
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (Dział 900)	4,1 mln	3,7 mln	1,5 mln	2,1 mln	2,3 mln
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (Dział 754)	207,0 tys	247,1 tys	280,3 tys	1,1 mln	652,1 tys
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię el., gaz i wodę(Dział 400)	60,9 tys	48,9 tys	1,7 mln	1,1 mln	47,9 tys

STRATEGIA ROZWOJU GMINY BIRCZA NA LATA 2023-2030

Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (Dział 921)	566,4 tys	598,6 tys	630,7 tys	579,2 tys	929,1 tys
Rolnictwo i łowiectwo (Dział 010)	215,2 tys	334,7 tys	337,9 tys	225,6 tys	282,1 tys
Edukacyjna opieka wychowawcza (Dział 854)	108,2 tys	118,5 tys	118,0 tys	191,3 tys	121,5 tys
Gospodarka mieszkaniowa (Dział 700)	247,1 tys	366,6 tys	277,0 tys	179,9 tys	431,9 tys
Działalność usługowa(Dział 710)	75,0 tys	513,6 tys	230,0 tys	173,6 tys	161,4 tys
Leśnictwo(Dział 020)	193,0 tys	236,4 tys	194,9 tys	131,0 tys	246,4 tys
Obsługa długu publicznego (Dział 757)	151,0 tys	128,0 tys	97,7 tys	100,8 tys	35,7 tys
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej (Dział 751)	2,7 tys	98,3 tys	86,4 tys	87,2 tys	1,8 tys
Ochrona zdrowia (Dział 851)	38,0 tys	108,5 tys	77,0 tys	79,2 tys	127,1 tys
Kultura fizyczna i sport(Dział 926)	47,5 tys	144,7 tys	52,9 tys	40,5 tys	82,8 tys
Turystyka(Dział 630)	0,0	0,0	0,0	0,0	14,0 tys
Obrona narodowa(Dział 752)	0,0	2,0 tys	0,0	0,0	1,5 tys
Informatyka (Dział 720)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wydatki związane z poborem dochodów(Dział 756)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Bircza.

Tabela 21. Dochody budżetu Gminy Bircza według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2017-2021.

Ogółem (zł)	33,8 mln	35,6 mln	33,1 mln	39,1 mln	48,0 mln
Dział klasyfikacji budżetowej	2017	2018	2019	2020	2021
Różne rozliczenia (dział 758)	11,0 mln	11,8 mln	11,9 mln	12,5 mln	21,6 mln
Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (Dział 756)	5,7 mln	6,4 mln	6,1 mln	6,0 mln	8,7 mln
Pomoc społeczna (Dział 852)	2,0 mln	1,9 mln	2,0 mln	3,0 mln	2,0 mln
Transport i łączność (Dział 600)	519,1 tys	643,6 tys	24,0 tys	2,4 mln	733,1 tys
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (Dział 900)	2,8 mln	3,7 mln	872,6 tys	1,8 mln	1,8 mln
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (Dział 754)	0,0	0,0	3,0 tys	504,8 tys	3,7 tys
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię el., gaz i wodę (Dział 400)	0,0	0,0	531,7 tys	354,4 tys	0,0
Oświata i wychowanie (Dział 801)	291,5 tys	224,6 tys	268,6 tys	347,9 tys	386,5 tys

Gospodarka mieszkaniowa (Dział 700)	283,3 tys	339,3 tys	468,4 tys	290,0 tys	626,2 tys
Leśnictwo (Dział 020)	476,5 tys	537,2 tys	382,1 tys	256,4 tys	326,6 tys
Rolnictwo i łowiectwo (Dział 010)	204,3 tys	209,7 tys	273,8 tys	216,7 tys	285,2 tys
Edukacyjna opieka wychowawcza (Dział 854)	86,8 tys	95,3 tys	94,7 tys	160,3 tys	92,8 tys
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej (Dział 751)	2,7 tys	98,3 tys	86,4 tys	87,2 tys	1,8 tys
Administracja publiczna (Dział 750)	100,3 tys	63,6 tys	54,9 tys	63,3 tys	65,6 tys
Działalność usługowa (Dział 710)	37,3 tys	26,2 tys	30,9 tys	47,3 tys	62,1 tys
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (Dział 921)	86,5 tys	5,0 tys	20,0 tys	46,9 tys	59,5 tys
Ochrona zdrowia (Dział 851)	0,0	0,0	1,5 tys	280	26,8 tys
Obrona narodowa (Dział 752)	0,0	2,0 tys	0,0	0,0	1,5 tys
Kultura fizyczna i sport (Dział 926)	0,0	25,2 tys	500	0,0	0,0
Informatyka(Dział 720)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Turystyka (Dział 630)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Bircza.

6. Pomoc społeczna

1. Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Birczy

Zadaniem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Birczy jest wspieranie osób i rodzin w ich wysiłkach zmierzających do zaspokojenia podstawowych potrzeb oraz umożliwienie im życie w warunkach godziwych dla życia. Ośrodek podejmując działania zmierzające do usamodzielnienia osób i rodzin, a także ich integracji ze środowiskiem, stara się zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym. Pomoc społeczna jest skierowana do osób, które nie są w stanie samodzielnie zapewnić sobie godnego poziomu życia, jak również nie mają możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb związanych z egzystencją.

Tabela 22. Pomoc przyznana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Birczy w latach 2017 – 2022.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ubóstwo	315	243	209	206	173	153
Sieroctwo	3	1	1	0	0	0
Bezdomność	5	4	1	3	1	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	68	58	54	44	38	37
Bezrobocie	299	253	220	231	181	176
Niepełnosprawność	139	127	112	118	80	80
Długotrwała lub ciężka choroba	210	208	184	131	139	119
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	35	31	34	31	28	21
Rodziny niepełne	29	27	34	29	24	17
Rodziny wielodzietne	13	4	2	3	4	4
Przemoc w rodzinie	11	11	12	11	16	38
Alkoholizm	39	17	21	21	18	19
Narkomania	0	0	0	0	0	0
Trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	7	7	5	2	5	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Birczy.

Głównym zadaniem ośrodka jest pomoc w zakresie ograniczania skutków ubóstwa, sieroctwa, bezrobocia, bezdomności, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa albo wielodzietności, bezradności sprawach w opiekuńczo-wychowawczych, trudności w powrocie i przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu, narkomanii, zdarzenia losowego bądź sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej albo ekologicznej.

Tabela 23. Środki finansowe gminy na zadania własne w obszarze pomocy społecznej w zł.

Forma pomocy	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
Zasilki stałe	304.307,00	297.952,00	324.268,00	306.499,00	316.499,00	317.703,00
Zasilki okresowe	659.179,00	539.408,00	479.960,00	513.754,00	400.101,00	428.310,00
Zasilki celowe	39.077,00	50.929,00	62.813,00	77.132,00	111.025,00	64.401,00
Posiłki	198.250,00	194.173,00	188.582,00	117.268,00	141.138,00	224.036,00
Sprawienie pogrzebu	4.000,00	2.000,00	0,00	2.700,00	0,00	7.000,00
Odpłatność za DPS	345.285,00	398.633,00	406.068,00	437.872,00	512.133,00	519.831,00
Usługi opiekuńcze	14.800,00	42.795,00	62.813,00	122.782,00	182.510,00	189.025,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Birczy.

Gminny Ośrodek realizował następujące zadania zlecone i zadania własne gminy:

- zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną, świadczenia rodzinne wraz z dodatkami, świadczenia wychowawcze, fundusz alimentacyjny, ubezpieczenia zdrowotne od wypłaconych zasiłków stałych i świadczeń opiekuńczych, ubezpieczenia emerytalno – rentowe od świadczeń opiekuńczych ZUS i KRUS, usługi specjalistyczne, karta dużej rodziny, kierowanie osób niepełnosprawnych do Środowiskowego Domu Samopomocy, Domów Pomocy Społecznej, oraz do Zakładów Opieki Zdrowotnej.

Tabela 24. Wartość pozostałych rodzajów pomocy i świadczeń w latach 2017-2022.

Rodzaje świadczeń	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków	1.628.108,00	1.436.247,00	1.265.278,00	1.048.701,00	1.048.701,00	931.713,00
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	51.000,00	48.000,00	42.000,00	52.000,00	32.000,00	46.000,00
Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia dziecka	36.654,00	36.037,00	31.315,00	22.075,00	23.000,00	20.000,00
Świadczenie pielęgnacyjne	699.880,00	694.028,00	727.997,00	917.412,00	1.934.476,00	3.575.026,00
Zasiłek pielęgnacyjny	484.092,00	492.459,00	581.827,00	610.452,00	636.445,00	638.024,00
Fundusz alimentacyjny	222.700,00	182.592,00	160.730,00	163.014,00	183.659,00	164.618,00
Specjalny zasiłek opiekuńczy	550.730,00	497.253,00	589.528,00	577.375,00	477.583,00	288.400,00
Zasiłek dla opiekuna	417.979,00	351.945,00	327.611,00	279.180,00	189.316,00	72.680,00
Składki na ubezpieczenie zdrowotne	53.469,00	43.951,00	42.246,00	49.227,00	74.133,00	103.053,00
Składki na ubezpieczenie społeczne	331.131,00	304.113,00	300.592,00	312.294,00	506.904,00	793.503,00
Świadczenia rodzicielskie	300.143,00	214.810,00	218.067,00	182.807,00	188.658,00	166.508,00
Świadczenia za życiem	-	-	-	8.000,00	4.000,00	4.000,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Birczy.

Gminny Ośrodek w Birczy na bieżąco przyjmuje wnioski o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych, w tym również świadczeń opiekuńczych, świadczeń wychowawczych, funduszu alimentacyjnego w związku z powyższym przeprowadza weryfikację w Ministerstwie Finansów, ZUS - ie, w rejestrze PESEL, w PUP w celu wydania decyzji administracyjnych. Ponadto prowadzi sprawy dotyczące koordynacji systemów

zabezpieczenia społecznego, które mają zastosowanie, gdy rodzic przebywa na terenie jednego z państw UE.

Do zadań Gminnego Ośrodka należy również prowadzenie postępowań wobec osób uchylających się od płacenia alimentów, a zamieszkałych na terenie Gminy Bircza, wzywa dłużników alimentacyjnych do stawienia się w celu przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego i złożenia oświadczenia majątkowego, przekazuje do Powiatowego Urzędu Pracy w Przemyślu informację o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika oraz kieruje wnioski o ściganie do Prokuratury. Ponadto przyjmuje wnioski o wydanie Karty Dużej Rodziny, które po rejestracji w systemie przekazywane są do MRPiPS w celu wydania kart.

Zadania własne realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej to m.in.: zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe, zasiłki celowe specjalne, zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, świadczenia zdrowotne dla osób niemających ubezpieczenia zdrowotnego, ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańców gminy w Domu Pomocy Społecznej oraz dożywianie dzieci i młodzieży szkolnej.

Od 2007 roku Gminny Ośrodek organizuje zadania rynku pracy związane z organizacją w jednostkach pomocy społecznej prac społecznie – użytecznych dla osób długotrwale bezrobotnych i równocześnie korzystających z zasiłków pomocy społecznej.

Wykres 11. Wartość udzielonego wsparcia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS.

Ośrodek Pomocy wydaje decyzje kierujące oraz decyzje przyznające uczestnictwo w zajęciach terapeutycznych. Ilość osób korzystających z usług Środowiskowego Domu Samopomocy w Birczy oraz wartość poniesionych nakładów w związku z jego funkcjonowaniem przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25. Liczba uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy w Birczy oraz wartość poniesionych nakładów w związku z jego funkcjonowaniem w poszczególnych latach.

Rok	Liczba uczestników	Kwota
2017	39	575.990,80 zł
2018	40	720.587,70 zł
2019	42	830.685,00 zł
2020	39	841.498,05 zł
2021	42	911.376,00 zł
2022	41	969.127,04 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Środowiskowego Domu Samopomocy w Birczy.

Zdjęcie 8. Budynek, w którym zlokalizowany jest Gminny Ośrodek Pomocy w Birczy

oraz Środowiskowy Dom Samopomocy w Birczy.

Fot. Urząd Gminy w Birczy.

Ośrodek realizuje także zadanie własne tj.: usługi opiekuńcze, które przeznaczone są dla osób niepełnosprawnych, chorych, samotnych w 2021 roku z tych usług skorzystało 29 osoby, w tym „program 75+”, z którego korzystało 7 osób.

W Ośrodku Pomocy w Birczy został powołany Zespół Interdyscyplinarny, który realizuje procedury z zakresu „Niebieskiej Karty”, zwołuje grupy robocze, wzywa osoby pokrzywdzone oraz osoby sprawców przemocy domowej i kieruje ich na specjalistyczne zajęcia terapeutyczne. W tej dziedzinie ośrodek współpracuje z Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, terapeutą zajęciowym, proboszczem parafii Bircza, służbą zdrowia, szkołami.

Ponadto Ośrodek Pomocy kwalifikuje osoby wydając skierowania do otrzymania pomocy żywnościowej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa współfinansowanego z Europejskiego funduszu pomocy najbardziej potrzebującym. Procesem dystrybucji artykułów żywnościowych na terenie gminy Bircza zajmują się organizacje pozarządowe m.in.: stowarzyszenia i koła gospodyń wiejskich z terenu naszej gminy.

Efektywna realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej, zarówno tych obligatoryjnych, jak i wszelkich form niekonwencjonalnych jest możliwa przy zaangażowaniu i ścisłej współpracy podmiotów funkcjonujących w środowisku lokalnym w tym również samych klientów pomocy społecznej.

Tabela 26. Środki finansowe przyznane rodzinom objętym pomocą społeczną w latach 2017 – 2022.

Typy rodzin	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
Niepełnosprawni	319.215,00	320.424,00	346.374,00	326.025,00	333.964,00	331.725,00
Długotrwała lub ciężka choroba	104.458,00	101.747,00	94.549,00	85.496,00	76.778,00	57.332,00
Osoby samotne	14.800,00	42.795,00	67.012,00	122.782,00	182.510,00	189.025,00
Osoby osamotnione	345.285,00	398.633,00	406.068,00	437.872,00	512.133,00	519.831,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Birczy.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. z pomocy społecznej z powodu złej sytuacji materialnej skorzystało:

- 20 rodzin -pomoc do 1 roku,
- 190 rodzin - pomoc powyżej 1 roku do pięciu lat (tzw. bieda długotrwała)
- 121 rodzin - pomoc powyżej 5 lat (bieda chroniczna).

Wykres 12. liczba osób korzystających z pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS.

7. Ochrona zdrowia

Ochrona zdrowia mieszkańców Gminy prowadzona jest w oparciu o Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ASKLEPIOS” a Birczy. W NZOZ pracuje ogółem 4 lekarzy z tego: 3 lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej pracujących w pełnym wymiarze czasu pracy, lekarz ginekolog oraz lekarz stomatolog, który pracuje 2 dni w tygodniu oraz 5 pielęgniarek. Ponadto z NZOZ "Asklepios" współpracuje z Zakładem Fizjoterapii prowadzonym przez magistra fizjoterapii pana Grzegorza Praczyńskiego, świadczącego usługi z zakresu rehabilitacji osób chorych i niepełnosprawnych. Na terenie gminy znajduje się także jedna apteka, która mieści się w pomieszczeniach ośrodka zdrowia.

Do dyspozycji mieszkańców jest placówka Pogotowia Ratunkowego obsługiwana przez Szpital Wojewódzki w Przemyśle stacjonująca w Birczy w dniach w godzinach nocnych oraz całą dobę w dniach wolnych od pracy. Ze względu na dużą odległość od Przemyśla stacjonowanie karetki reanimacyjnej w Birczy w ogromnym stopniu ułatwia udzielenie szybkiej pomocy w nagłych przypadkach.

Wszystkie zakłady świadczące usługi w zakresie leczenia mają zawarte kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia, który pokrywa koszty tych usług. Pacjenci korzystający z takiej usługi nie ponoszą związanych z nią kosztów.

8. Drogi i komunikacja

System komunikacji stanowi jeden z podstawowych elementów zagospodarowania układu przestrzennego gminy. Spełnia on w stosunku do niego funkcję usługową, która polega na zaspokojeniu podstawowych potrzeb w zakresie przewozu ludzi i towarów. Sprawne funkcjonowanie systemu komunikacji jest czynnikiem decydującym o szybkości rozwoju danego regionu (gminy).

Atrakcyjna komunikacja oznacza dobrą dostępność nawet przy zwiększonej ruchliwości ludności poruszającej się własnym samochodem. Sieć drogową na terenie Gminy Bircza tworzą drogi powiatowe, gminne, wojewódzkie oraz krajowe. Zarządcami dróg, do właściwości których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony dróg, są następujące organy administracji rządowej i samorządowej:

- dróg powiatowych – Skarb Państwa (ZDP),
- dróg krajowych – Skarb Państwa (GDDKiA),
- dróg wojewódzkich – Wojewoda Podkarpacki (PZDW),
- dróg gminnych – Wójt Gminy (Gmina).

Położenie Gminy Bircza rozrzucone jest przy różnych drogach publicznych:

1. Droga krajowa Nr 28 Zator – Sanok – Medyka o długości 21,131 km w km od 300 + 630 do km 321 +761 biegnącej przez sołectwa: Korzeniec, Boguszówka, Bircza, Stara

Leszczawa Dolna, Kuźmina. Droga na całym odcinku jest wyboista ponadto na przedmiotowym odcinku znajdują się 4 mosty żelbetonowe z czego 3 mosty nadają się do przebudowy ze względu na zły stan techniczny oraz brak ciągów pieszych.

2. Droga Wojewódzka nr 890 Kuźmina – Krościenko o długości 25,600 km, długość odcinka drogi w granicach gminy 3,720 km w km 00+3720, droga biegnie przez sołectwa Kuźmina, Roztoka. Droga na tym odcinku została wyremontowana w latach 2012 – 2013

3. Droga powiatowa Nr 1777 R Pruchnik Bircza o długości 27,171 km, odcinek drogi biegnie przez sołectwa: Bircza, Nowa Wieś, Sufczyzna, Brzuska. Na przedmiotowym odcinku drogi została wykonana nawierzchnia w latach 2006 – 2010

4. Droga Powiatowa Nr 2079 R Brzuska – Huta Brzuska o długości 4,040 km, odcinek drogi biegnie przez sołectwa: Brzuska, Huta Brzuska. Droga ta jest o nawierzchni asfaltowej, powstały miejscowe przełomy. Na odcinku tym znajdują się mosty drewniane nadające się do przebudowy.

5. Droga powiatowa Nr 2042 R Wara – Stara Bircza o długości 17,473 km, odcinek drogi biegnie przez Sołectwa Stara Bircza, Malawa, Lipa, Jawornik Ruski. Droga o nawierzchni asfaltowej została wyremontowana w latach 2010 – 2014,

6. Droga powiatowa Nr 2045 Jawornik Ruski – Ulucz o długości 2,581 km, odcinek drogi biegnie przez sołectwa: Borownica. Droga o nawierzchni asfaltowej została wyremontowana w latach 2006 – 2010.

7. Droga powiatowa nr 2071 R Iskań – Jawornik Ruski o długości 15,312 km, odcinek drogi biegnie przez sołectwa Jawornik Ruski, Żohatyn. Droga o nawierzchni asfaltowej została wyremontowana w latach 2012 – 2014.

8. Droga powiatowa nr 2074 R Lipa – Brzeżawa o długości 4,959 km, odcinek drogi biegnie przez sołectwa: Lipa, Brzeżawa. Droga o nawierzchni asfaltowej została wyremontowana w latach 2012 – 2014.

9. Droga powiatowa nr 2076 R Leszczawa Dolna – Leszczawka o długości 3,334 km, odcinek drogi biegnie przez sołectwa: Leszczawa Dolna, Leszczawka. Droga o nawierzchni asfaltowej nadająca się do całkowitego remontu powstały liczne koleiny i przełomy.

10. Droga powiatowa nr 2077 R Leszczawa Dolna – Leszczawa Górna o długości 6,744 km, odcinek drogi biegnie przez sołectwa Leszczawa Dolna, Leszczawa Górna. Droga częściowo zmodernizowana na dalszym odcinku drogi droga nadaje się do remontu powstały koleiny i przełomy.

11. Droga powiatowa nr 2072 R piątkowa - Kotów – Stara Bircza o długości 11,150 km, odcinek drogi biegnie przez sołectwa; Stara Bircza, Rudawka, Kotów. Droga o nawierzchni asfaltowej wyremontowana w latach 2010 – 2014.

12. Droga powiatowa nr 2073 R Kotów – Sufczyzna droga o długości 6,150 km, odcinek drogi biegnie przez sołectwa: Sufczyzna, Jasienica Sufczyńska. Droga częściowo wyremontowana zaś na pozostałym odcinku drogi powstały liczne przełomy i koleiny, droga nadaje się do remontu.

13. Droga powiatowa 2078 R Bircza – Huwniki – Granica Państwa droga o długości 26,615 km, odcinek drogi biegnie przez sołectwa: Bircza, Wola Korzeniecka, Łodzinka. Droga częściowo wyremontowana w dalszej części odcinka powstały przełomy, liczne koleiny oraz osuwisko droga ta nadaje się do remontu.

14. Droga powiatowa nr 2075 R Malawa – Dobrzanka o długości 3,800 km, odcinek drogi biegnie przez sołectwo: Malawa. Droga o nawierzchni żwirowej nadaje się do remontu.

Tabela 27. Drogi gminne publiczne.

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Przebieg drogi	Rodzaj nawierzchni	Całkowita długość drogi
1.	1 16001 R	Borownica - Żohatyn	od dr. pow. nr 2042 Wara - Stara Bircza do dr. pow. nr 2071 Iskań – Jawornik Ruski	Tłuczniowo żwirowa	1,80 km
2.	1 16002 R	Lipa „Przysada”.	pętla od drogi pow. nr 2042 Wara – Stara Bircza	Bitumiczna	1,00 km
3.	1 16003 R	Brzeżawa – Wola Brzeżawska.	od drogi pow. nr 2074 Lipa – Brzeżawa	Bitumiczna	1,00 km
4.	1 16004 R	Leszczawka „Pastewnik”	od drogi pow. nr 2076 Leszczawa Dolna - Leszczawka	Bitumiczna	1,20 km
5.	116005 R	Malawa „Mogielica”	od drogi pow. nr 2042 Wara – Stara Bircza do drogi pow. nr 2076 Leszczawa Dolna – Leszczawka.	Bitumiczna	2,30 km
6.	1 16006 R	Leszczawka „Rosuszka” – Leszczawka „Górny Koniec” – Kuźmina.	od Leszczawki „Rosuszka” do drogi krajowej nr 28 Zator – Sanok – Przemyśl – Gr. Państwa w Kuźminie	Bitumiczna	4,10 km
7.	1 16007 R	Leszczawa Górna „Kopań” – Kuźmina	od drogi pow. nr 2077 Leszczawa Dolna – Leszczawa Górna do drogi krajowej nr 28.	Bitumiczna	2,90 km
8.	1 16008 R	Kuźmina – Roztoka	od drogi krajowej nr 28 do granicy powiatu przemyskiego w miejscowości Roztoka.	Tłuczniowo żwirowa	3,50 km
9.	1 16009 R	Leszczawa Górna – Łomna	od drogi pow. 2077 Leszczawa Dolna – Leszczawa Górna	Tłuczniowo żwirowa	4,80 km
10.	1 16010 R	Bircza – Nowa	od drogi pow. nr 1777	Tłuczniowo	1,50 km

		Wieś	Pruchnik – Bircza do drogi gminnej nr 1 16012 R .	żwirowa Bitumiczna - 0,50 km	
11.	1 16011 R	Korzeniec „Łazy” – Huta Brzuska	od drogi pow. nr 2079 Brzuska – Huta Brzuska do drogi gminnej nr 1 16012 R	Bitumiczna	1,40 km
12.	1 16012 R	Bircza – Nowa Wieś „Tokarnia” – Korzeniec	pętla od drogi krajowej nr 28 do skrzyżowania z drogą gminną nr 1 160011 i do drogi nr 28	Bitumiczna	4,60 km
13.	1 16013 R	Korzeniec „Krępak” – Huta Brzuska	od drogi krajowej nr 28 do miejscowości Huta Brzuska przy granicy z gmina Krasieczyn.	Bitumiczna	2,80 km
14.	1 16014 R	Nowy cmentarz Bircza -osiedle POM	Od drogi krajowej nr 28 do dr. pow. nr 1777 Pruchnik Bircza k. osiedla POM	Bitumiczna	0,80 km
15.	1 16015 R	Bircza Rynek – Bircza „Kamienna Górka ”	od rynku w Birczy do granicy lasu Nadleśnictwa Bircza.	Bitumiczna	2,00 km
16.	1 16016 R	Bircza „ Wygon ” – Korzeniec „Chomińskie”	pętla od drogi pow. nr 2078 Bircza -Huwniki – Gr. Państwa do drogi gminnej nr 1 16018 R.	Bitumiczna	3,90 km
17.	1 16017 R	Bircza – Wola Korzeniecka k. Dańczaka	pętla od drogi pow.nr 2078 Bircza – Huwniki – Gr. Państwa do m-ści Wola Korzeniecka	Bitumiczna	3,00 km
18.	1 16018 R	Korzeniec „Bartkowskie” – Łodzinka Górna	Od drogi krajowej nr 28 w miejscowości Korzeniec do drogi pow. nr 2078 w miejscowości Łodzinka Górna	Bitumiczna	2,50 km
19.	1 16019 R	Korzeniec „Panieński Czub” – Łodzinka Dolna	Od drogi krajowej nr 28 do drogi pow. nr 2078 w miejscowości Łodzinka Dolna.	Bitumiczna	3,70 km
Razem					48,80 km

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Birczy.

Zdjęcie 9. Droga gminna 1 16014 R Nowy cmentarz Bircza -osiedle POM.

Fot. UG Bircza

Drogi publiczne na terenie gminy o łącznej długości 48,80 km mają charakter dróg klasy L i D (lokalne i dojazdowe). Drogi te w większości łączą się z drogą krajową, wojewódzką oraz drogami powiatowymi. Pozostałe odcinki dróg gminnych są to drogi dojazdowe do pól, lasów zabudowań (drogi niesklasyfikowane) o pow. ok 482,1067 ha.

Dodatkowo na terenie gminy znajdują się drogi o różnych nawierzchniach, przeważającą nawierzchnią na ww. drogach jest nawierzchnia gruntowa naturalna, jest jej ok. 485 km .Dokładną strukturę dróg, po których poruszają się mieszkańcy, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28. Rodzaj nawierzchni na drogach gminnych oraz ich długość wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 roku.

Rodzaj nawierzchni	Długość (km)
Gruntowa wzmocniona żwirem	40
Twarda ulepszona bitumiczna	180
Gruntowa naturalna	485
Twarda nieulepszona tłuczniowa	25
Twarda ulepszona betonowa	0

Twarda ulepszona kostka (plyty JUMBO)	8
RAZEM	738

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Birczy.

Stan części dróg powiatowych jest dobry. Wymagają one jednak pilnej modernizacji i dostosowania do standardów określonych dla tego rodzaju dróg. Z uwagi na słabość finansową Powiatowego Zarządu Dróg w Przemyślu, wynikającą z nadmiaru zadań remontowych, skumulowanych w jednym czasie. Stan ogólny części dróg gminnych jest dobry ale zdaniem wielu mieszkańców, niektóre odcinki dróg gminnych są w złym stanie technicznym i nie posiadają żadnej podbudowy lub są tylko częściowo utwardzone (nawierzchnia gruntowa, żwirowo tłuczniowa). W ostatnich latach spora ich część została zmodernizowana, niemniej jednak ciągle w tym zakresie są jeszcze duże potrzeby. Mieszkańcy oraz władze gminy uważają za celowe remonty dróg gminnych z uwagi na ułatwienie dostępu do miejsc pracy, szkół, dotarcia służb ratowniczych do gospodarstw domowych itp. Istotną potrzebą jest także rozbudowa dojazdów do pól. Sieć komunikacji publicznej i prywatnej w miarę możliwości zabezpiecza dojazd mieszkańcom do miast i uczniom do placówek oświatowych. Istnieją tendencje do ograniczania liczby kursów przez przewoźników do miejscowości położonych z dala od głównych tras (ze względów ekonomicznych), co w znacznym stopniu pogarsza sytuację dojazdu.

Aktualny układ komunikacyjny Gminy Bircza jest stosunkowo dobrze rozwinięty. Zastrzeżenia natomiast może budzić niedostosowanie sieci dróg (na wielu odcinkach) do standardów technicznych i wymogów ruchu (wąskie drogi, zbyt małe promienie łuków, nie normatywne spadki, zły stan techniczny nawierzchni itp.). Na terenie Gminy brak organizacji ruchu pieszego i rowerowego (niewiele jest ścieżek rowerowych oraz chodników). Stan techniczny dróg gminnych należy ocenić jako średni. Gmina od wielu już lat inwestuje w rozwój własnej infrastruktury drogowej dbając o jej jakość i stan techniczny. Jednak wiele dróg wymaga jeszcze gruntownej modernizacji nawierzchni, a w niektórych przypadkach wzmocnienia podbudowy. Drogi wewnętrzne w zdecydowanej większości stanowią drogi gruntowe, pełniące funkcje dojazdową do pól i obszarów leśnych.

9. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo mieszkańców na terenie gminy Bircza zapewnia Posterunek Policji w Birczy zlokalizowany przy ul. Jana Pawła II 4.

Ponadto w Gminie zlokalizowanych jest 9 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP). W ramach swojej działalności zrzeszają 93 osoby. Dwie jednostki działają w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym (KSRG), współdziałając w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną (OSP Bircza i OSP Sufczyzna).

Tabela 29. Jednostki OSP działające na terenie gminy Bircza.

Nazwa jednostki OSP	Typ jednostki	Ilość strażaków uprawnionych do działań
OSP w Birczy	S ₂ W KSRG	17
OSP w Borownicy	S ₁	5

OSP w Brzeżawie	S ₁	11
OSP w Hucie Brzuskiej	S ₁	10
OSP w Kuźminie	S ₁	12
OSP w Leszczawie Dolnej	S ₁	13
OSP w Leszczawce	Wyłączona z działań operacyjnych	0
OSP w Lipie	S ₁	7
OSP w Sufczynie	S ₄ w KSRG	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od Komendanta Gminnego OSP w Birczy.

Aby jednostki OSP funkcjonowały prawidłowo, zapewniając bezpieczeństwo oraz ochronę przeciwpożarową mieszkańcom, gmina każdego roku przeznaczą znaczne środki finansowe m.in. na modernizację remiz, zakup samochodów pożarniczych, specjalistycznego sprzętu, umundurowania, pokrywa koszty ekwiwalentów i szkoleń.

Zdjęcie 10. Średni samochód ratowniczo-gaśniczy OSP Sufczyna sfinansowany ze środków NFOŚiGW, WFOŚiGW w Rzeszowie, KSRG oraz Gminy Bircza.

Fot. UG Bircza

Zdjęcie 11. Lekki samochód ratowniczo-gaśniczy OSP Leszczawa Dolna sfinansowany ze środków Ministerstwa Sprawiedliwości i Gminy Bircza.

Fot. GOKSiT w Birczy.

Na terenie Gminy Bircza działają młodzieżowe drużyny pożarnicze, do których przynależą 35 drużyn (20 OSP w Birczy, 15 OSP w Leszczawie Dolnej).

Zdjęcie 12. Gminne Centrum Ratownictwa i Zarządzania Kryzysowego.

Fot. Dariusz Majewski

Tabela 30. Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gminy Bircza na przestrzeni lat 2017-2022.

Rodzaj zdarzenia	Liczba zdarzeń					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Pożary	47	32	92	73	49	33
Miejscowe zagrożenia	56	120	73	227	138	76
Falszywe alarmy	2	1	6	0	3	0
Zdarzenia ogółem	105	153	171	300	190	109

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od Komendanta Gminnego OSP w Birczy.

Wykres 13. Działania ratownicze OSP.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych jednostek OSP.

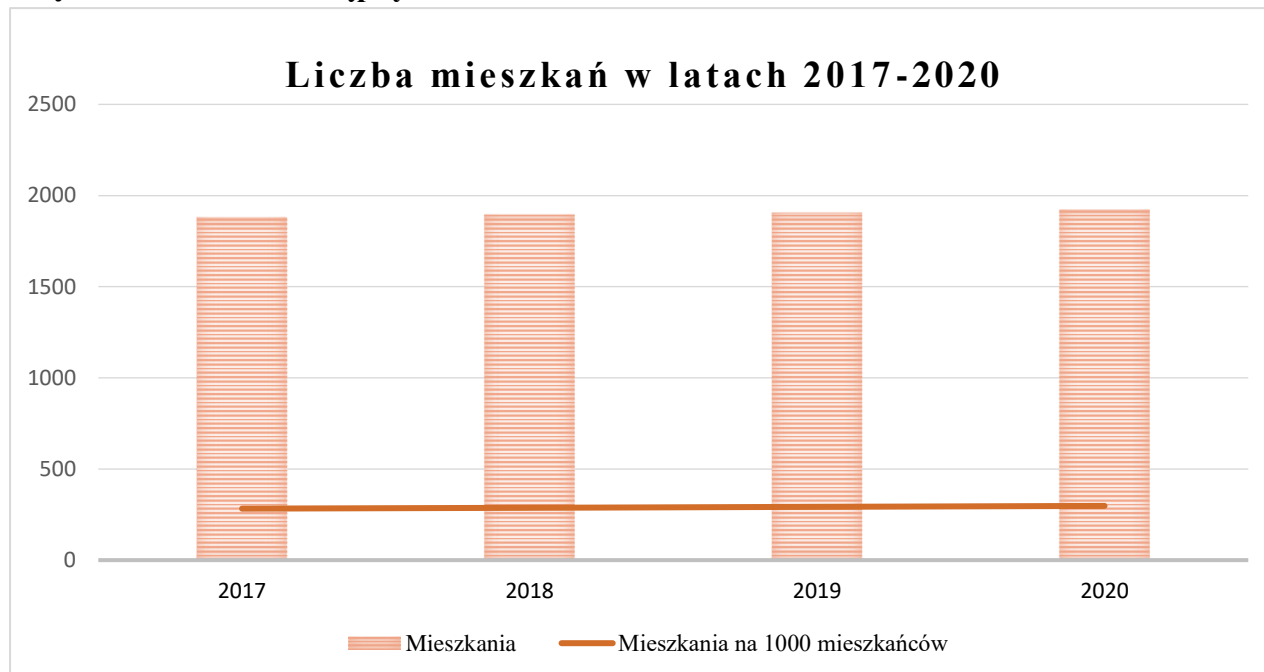
10. Gospodarka mieszkaniowa i budownictwo

Do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkaniowych. Samorząd powinien zgromadzić własny zasób mieszkaniowy i zarządzać nim w taki sposób, aby jak najlepiej zaspokajał potrzeby rodzin, których dochód powoduje brak możliwości zakupu własnego mieszkania.

Mieszkaniowy zasób Gminy Bircza, wg stanu na dzień 31 grudnia 2020 roku, składa się z 13 mieszkań będących własnością Gminy o łącznej powierzchni 814 m².

Na obszarze gminy, na koniec 2021 roku, znajdowało się 1 928 budynków mieszkalnych –w odniesieniu do roku 2017 ich liczba wzrosła o 47.

Wykres 14. Liczba dostępnych mieszkań.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Birczy.

W latach 2017 - 2021 na terenie gminy Bircza łącznie oddano do użytkowania 110 nowych budynków – 89 budynków mieszkalnych oraz 21 budynków niemieszkalnych.

Tabela 31. Budownictwo mieszkaniowe w latach 2017-2021.

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Budynki mieszkalne nowe						
Oddane budynki ogółem	szt.	19	17	15	20	18
Powierzchnia użytków a ogółem	m ²	2 496	2 109	1 708	2 643	2 527
Budynki rozbudowane						
Oddane mieszkania ogółem	szt.	0	0	0	1	0
Powierzchnia użytków a ogółem	m ²	0	0	0	50	0
Mieszkania						
Oddane mieszkania ogółem	szt.	19	17	15	21	18
Ilość izb ogółem	szt.	109	104	77	123	96
Powierzchnia użytków a ogółem	m ²	2 496	2 109	1 708	2 693	2 527

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W latach 2017-2021 na terenie gminy, powstało także 21 budynków niemieszkalnych. Szczegóły przedstawia poniższa tabela.

Tabela 32. Budownictwo niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2017-2021.

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Budynki handlowo-usługowe						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	0	1	0	2
Powierzchnia użytków a ogółem	m ²	0	0	628	0	1 237
Kubatura ogółem	m ³	0	0	4 195	0	7 048
Budynki garaży						
Oddane budynki ogółem	szt.	2	4	0	1	0
Powierzchnia użytków a ogółem	m ²	123	174	0	61	0
Kubatura ogółem	m ³	518	870	0	290	0
Budynki biurowe						
Oddane budynki ogółem	szt.	1	0	0	0	0
Powierzchnia użytków a ogółem	m ²	306	0	0	0	0
Kubatura ogółem	m ³	985	0	0	0	0
Budynki przemysłowe						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	0	1	0	0
Powierzchnia użytków a ogółem	m ²	0	0	293	0	0
Kubatura ogółem	m ³	0	0	1 860	0	0
Ogólnodostępne obiekty kulturalne						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	1	0	0	0
Powierzchnia użytków a ogółem	m ²	0	131	0	0	0
Kubatura ogółem	m ³	0	601	0	0	0
Budynki gospodarstw rolnych						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	2	0	0	0
Powierzchnia użytków a ogółem	m ²	0	164	0	0	0
Kubatura ogółem	m ³	0	763	0	0	0
Budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	0	0	1	0
Powierzchnia użytków a ogółem	m ²	0	0	0	130	0
Kubatura ogółem	m ³	0	0	0	700	0
Pozostałe budynki niemieszkalne						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	1	1	1	2
Powierzchnia użytków a ogółem	m ²	0	85	36	26	118
Kubatura ogółem	m ³	0	538	150	107	546
RAZEM						
Oddane budynki ogółem	szt.	3	8	3	3	4
Powierzchnia użytków a ogółem	m ²	429	554	957	217	1355
Kubatura ogółem	m ³	1503	2772	6205	1097	7594

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

11. Planowanie przestrzenne

Kierunki rozwoju oraz politykę przestrzenną gminy Bircza określa Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bircza, przyjęte uchwałą Nr IV/16/2022 Rady Gminy Bircza z dnia 18 lipca 2002 roku.

W celu kształtowania zabudowy oraz wskaźników zagospodarowania terenu, tworzone są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na działkach gminnych i prywatnych, umożliwiające przyjęcie wieloletniego kierunku działań standaryzujących ład i porządek przestrzenny oraz stwarzające możliwość zrównoważonego rozwoju podstawowej infrastruktury komunalnej i społecznej oraz sprawniejszego zasiedlania obszarów gminy.

Na terenie gminy Bircza obecnie obowiązuje 5 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmują łącznie powierzchnię 72,58 ha, co stanowi jedyne 0,29 % powierzchni ogólnej gminy. Zabudowa na terenie gminy jest lokalizowana głównie w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy oraz decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Tabela 33. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego na terenie Gminy Bircza.

Uchwała nr XXX/32/2005 Rady Gminy w Birczy z dnia 21 września 2005 r.	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego o nazwie „BRZEŻAWA-I/2004”	28,09 ha
Uchwała nr VI/56/2003 Rady Gminy w Birczy z dnia 28 marca 2003 r.	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego obszaru we wsi Łomna gmina Bircza	27,17 ha
Uchwała nr VII/64/2003 Rady Gminy Bircza z dnia 25 kwietnia 2003 r.	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego terenu obejmującego działki nr 539, 541 o powierzchni około 1,24 ha w miejscowości Stara Bircza, Gmina Bircza	1,24 ha
Uchwała nr XVII/18/2004 Rady Gminy Bircza z dnia 9 czerwca 2004 r.	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „BIRCZA- A1/2002”	15,0 ha
Uchwała nr VII/63/2003 Rady Gminy w Birczy z dnia 25 kwietnia 2003 r.	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „BIRCZA 1/2002”	1,08 ha

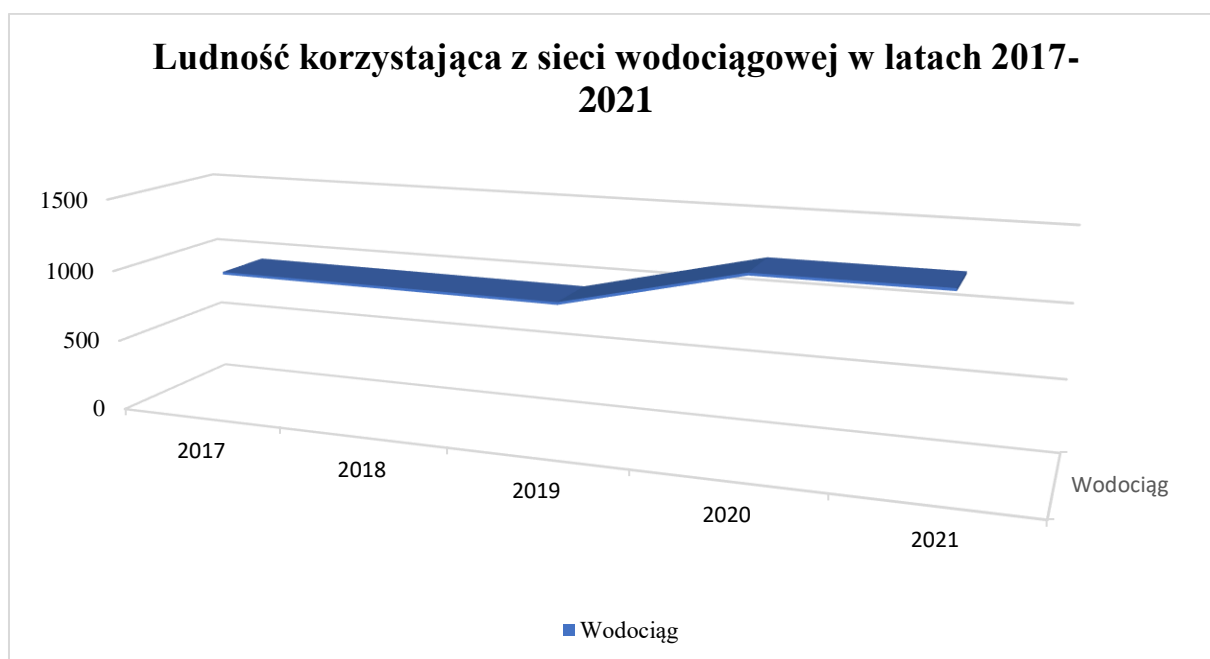
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu gminy w Birczy.

12. Wodociągi, kanalizacja i gospodarka odpadami

Wodociągi

Mieszkańcy Gminy Bircza w liczbie 1226 osób w roku 2021 zaopatrywani byli w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w ramach zbiorowego zaopatrzenia z wodociągów publicznych.

Wykres 15. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie Gminy Bircza obecnie istnieje cztery wodociągi gminne zlokalizowane w miejscowościach:

- ❖ Bircza, 4 studnie wiercone wydajność 20 m³/h (sieć R 5,4” dł. 1,3 km) oraz 2 studnie kopane wydajność 15 m³/h;
- ❖ Kotów, 1 studnia wiercona wydajność 21 m³/h (sieć R 5,4” dł. 1 km);
- ❖ Łodzinka Górna, 1 ujęcie powierzchniowe wydajność 5 m³/h (sieć R 5,4” dł. 1,3 km).
- ❖ Stara Bircza, podłączony do istniejącego wodociągu w miejscowości Bircza

Ponadto w Gminie Bircza znajdują się dwa ujęcia będące w zarządzie osób prywatnych zlokalizowane w miejscowościach:

- Leszczawa, 1 ujęcie - studnia wiercona wydajność 18 m³/h (sieć R 5,4” dł. 0,9 km);
- Malawa, 1 ujęcie powierzchniowe wydajność 10 m³/h (sieć R 5,4” dł. 1,5 km).

Stopień zwodociągowania Gminy wynosi 19%.

Pozostali mieszkańcy Gminy zaopatrują się w wodę z własnych źródeł (indywidualne studnie kopane).

Kanalizacja

Administratorem sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie jest Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Birczy. Długość sieci kanalizacji wynosi ogółem 45,1 km. Stan techniczny sieci kanalizacyjnej biorą pod uwagę materiał i wiek, jest dobry, przy czym odcinki najbardziej awaryjne są przedmiotem prac modernizacyjnych. Ze względu na ukształtowanie terenu i dużą powierzchnię Gminy większość mieszkańców gminy doprowadza ścieki do przydomowych zbiorników bezodpływowych (tzw. szamb).

Na terenie Gminy Bircza wg danych GUS zlokalizowane są 3 oczyszczalnie ścieków:

- oczyszczalnia ścieków w Kotowie – oczyszczalnia biologiczna o wydajności 15 m³ /dobę (150 RLM), obsługująca 134 osoby z terenu miejscowości Kotów, przyjmująca 4 tys. m³ ścieków rocznie.
- oczyszczalnia ścieków w Łodzince Górnej - oczyszczalnia z podwyższonym usuwaniem biogenów o wydajności 9 m³ /dobę (80 RLM), obsługująca 56 osoby z terenu miejscowości Kotów, przyjmująca 2 tys. m³ ścieków rocznie.
- oczyszczalnia ścieków w Birczy – przypisana do aglomeracji Bircza - oczyszczalnia biologiczna o wydajności 560 m³ /dobę (3731 RLM), obsługująca 1979 osób z terenu aglomeracji Bircza, przyjmująca 60 tys. m³ ścieków rocznie (w tym 0,36 tys. m³ ścieków dowożonych).

Wykres 16. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej.

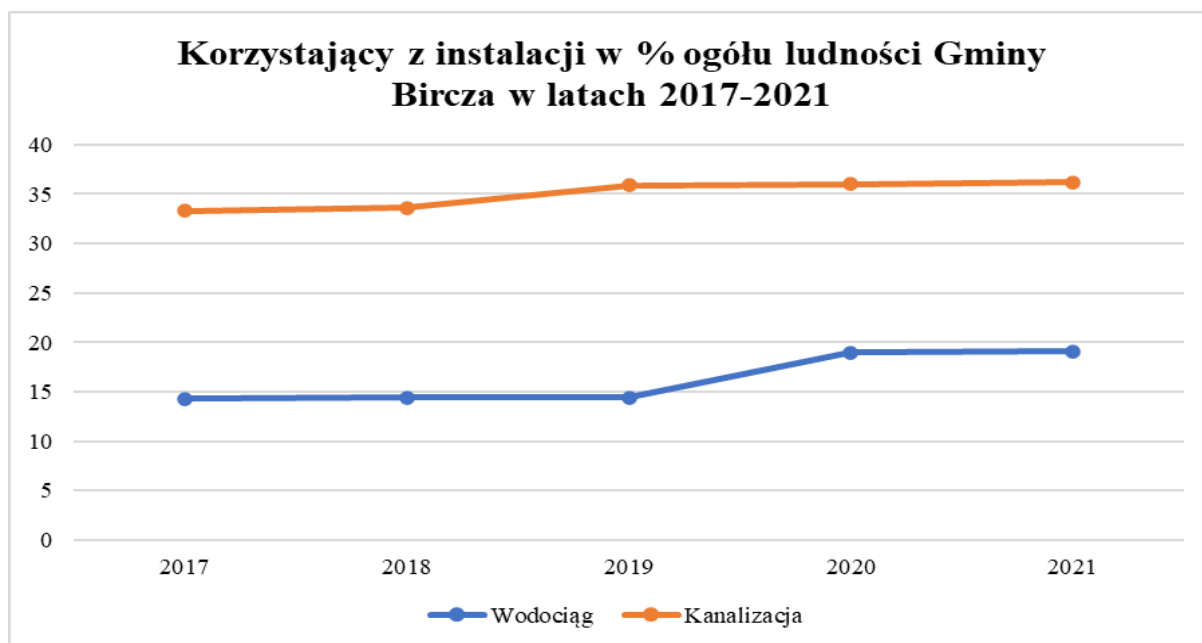

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W latach 2017-2018 przeprowadzono rozbudowę i modernizację istniejącej oczyszczalni ścieków w Birczy. W ramach prac wybudowano oczyszczalnię biologiczną z wykorzystaniem technologii mikrofiltracji membranowej do separacji ścieków oczyszczonych i osadów.

Na terenie Gminy Bircza rozporządzeniem nr 96/06 Wojewody Podkarpackiego z dnia 28 listopada 2006 r. wyznaczono aglomerację Bircza o równoważnej liczbie mieszkańców 3760 obejmującą miejscowości: Bircza, Stara Bircza, Rudawka, Leszczawa Dolna, Leszczawka, Korzeniec Boguszówka, Wola Korzeniecka. Aglomeracja Bircza wpisana jest do aktualnej wersji Master Planu dla wdrażania Dyrektywy 91/271/EWG pod numerem PLPK147

Wykres 17. Procent ludności korzystających z infrastruktury wod - kan.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gospodarka odpadami

Odbiór odpadów komunalnych do końca grudnia 2022 r. na terenie Gminy Bircza realizowany był przez firmę Transprzęt sp. z o.o.

W wyniku nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach od dnia 1 stycznia 2021 r. zaczęły obowiązywać nowe zasady odbioru odpadów komunalnych w gminie. Nowy system nakłada na właścicieli nieruchomości obowiązek zbierania w sposób selektywny odpadów komunalnych powstałych na terenie ich nieruchomości. W związku z tym, brak jest możliwości określenia w złożonej deklaracji, że odpady zbierane są w sposób nieselektywny.

Ponadto, obowiązująca uchwała nr LXXI/54/2022 Rady Gminy Bircza z dnia 29 czerwca 2022 roku w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ustalenia stawki takiej opłaty oraz określenia stawki opłaty podwyższonej, przewiduje zwolnienie z części opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi właścicieli nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi kompostującymi bioodpady stanowiące odpady komunalne w kompostowniku przydomowym. Mieszkańcy, którzy wyrażają chęć skorzystania ze zwolnienia za kompostowanie bioodpadów, zobowiązani są do złożenia korekty wcześniejszej deklaracji.

Odbiór odpadów komunalnych realizowany jest przez firmę wyłonioną w drodze przetargu. W gminie funkcjonuje system usuwania odpadów oparty o regularną usługę ich odbierania z częstotliwością dla odpadów zmieszanych co dwa tygodnie a dla odpadów segregowanych raz w miesiącu. Szczegółowy zakres i sposób świadczenia usługi w zakresie odbioru odpadów komunalnych określa uchwała nr XXVI/154/2019 z dnia 20 grudnia 2019 r.

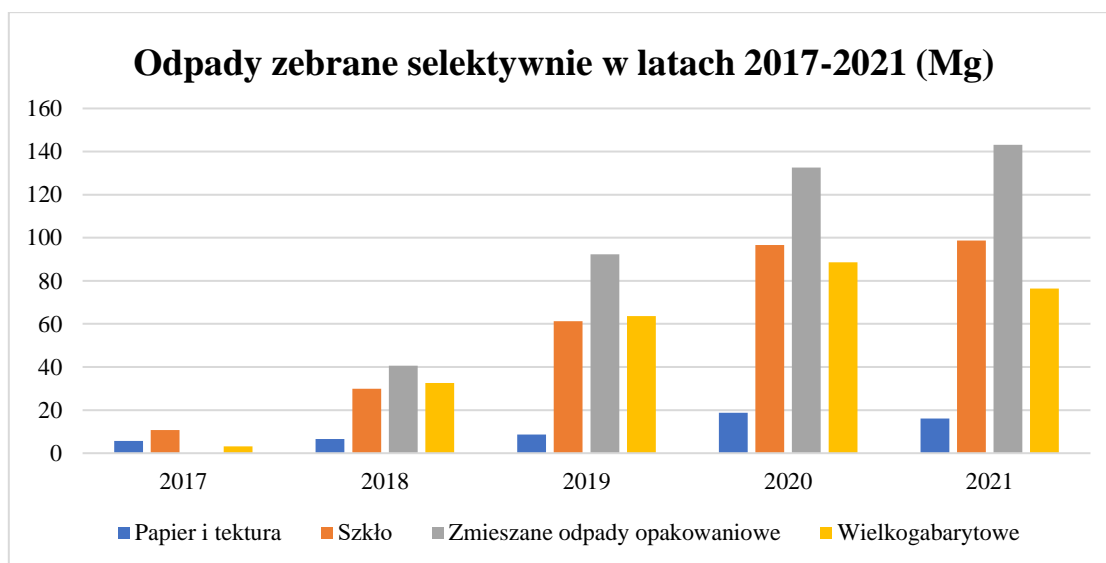
W 21 maja 2022 r. w miejscowości Bircza (ul. Mjr. Kusiaka) otwarto Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK)- miejsce, w którym mieszkańcy Gminy Bircza mogą zostawić wytworzone przez siebie i selektywnie zebrane odpady komunalne.

Tabela 34. Odbiór odpadów komunalnych na terenie Gminy Bircza w 2022 r.

Rodzaj odpadu	Waga odpadów w roku 2022 (Mg)
Niesegregowane odpady komunalne	496,42
Opakowania ze szkła	96,94
Zmieszane odpady opakowaniowe	149,28
Opakowania z papieru i tektury	11,94
Zużyte opony	20,78
Zużyte urządzenia elektryczne	5,22
Odpady wielkogabarytowe	65,50
Gruz	1,06
Odpady ulegające biodegradacji	12,50
RAZEM	859,64

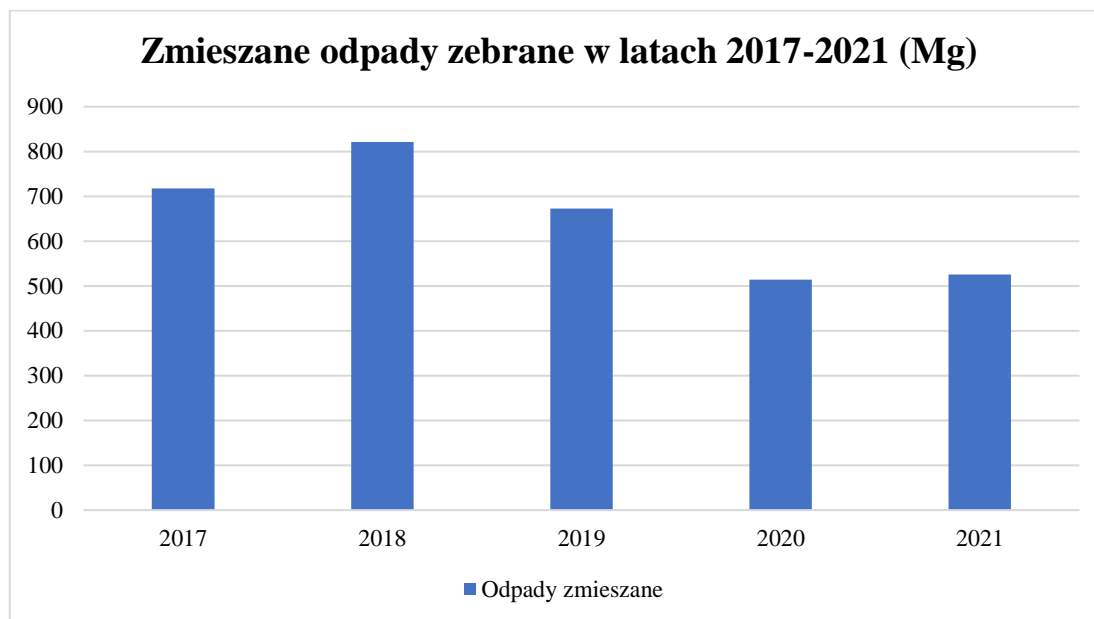
Źródło: Opracowanie władne na podstawie danych Urzędu Gminy w Birczy.

Wykres 18. Ilość odpadów zebranych w sposób selektywny.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 19. Ilość zmieszanych odpadów komunalnych.

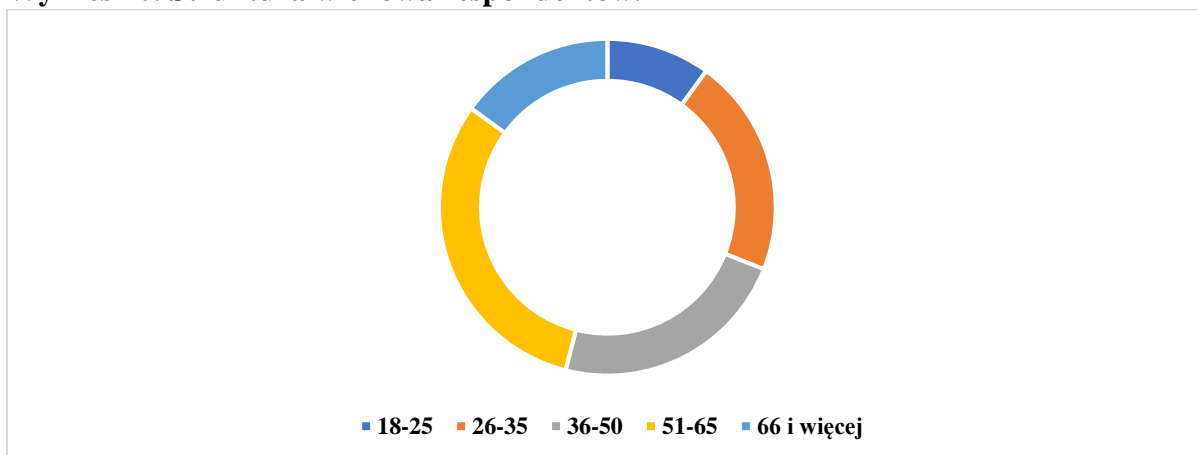
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

III. Konsultacje społeczne na etapie diagnostycznym

Istotą diagnozy stanu faktycznego jest rzetelna i trafna ocena potencjałów i problemów rozwojowych Gminy Bircza. Podstawą do dokonania tej oceny jest autodiagnoza, czyli subiektywna ocena przedstawicieli społeczności lokalnej. Proces tworzenia strategii rozwoju gminy wymaga zaangażowania jak największej liczby osób na różnych jego etapach, przy odpowiednim doborze metod konsultacji.

W pracach nad strategią rozwoju gminy zdecydowano o wyborze ankiety tradycyjnej, która z punktu widzenia badań społecznych uznawana jest za metodę ilościową. Zastosowano kwestionariusz ankiety składający się z 7 pytań wymagających udzielenia odpowiedzi lub dokonania oceny (bardzo dobrej, dobrej, średniej, złej, bardzo złej). Pytania dotyczyły oceny poszczególnych sfer życia, mocnych i słabych stron Gminy Bircza oraz zagrożeń czy szans rozwojowych. Udział w badaniu wzięło 52 respondentów. Ich strukturę wiekową przedstawia poniższa tabela.

Wykres 20. Struktura wiekowa respondentów.

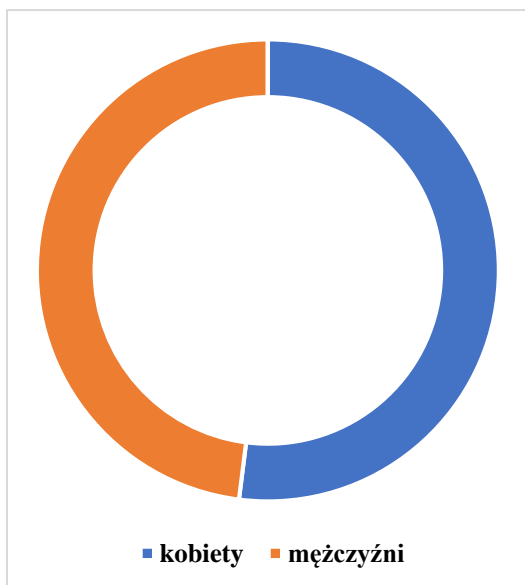

Źródło: Opracowanie własne.

W grupie biorących udział w ankiecie przeważały osoby w wieku 51-65 (31 % wszystkich respondentów) i 36-50 (23% wszystkich respondentów). Osoby w wieku 26-35 lat stanowiły 21 % respondentów.

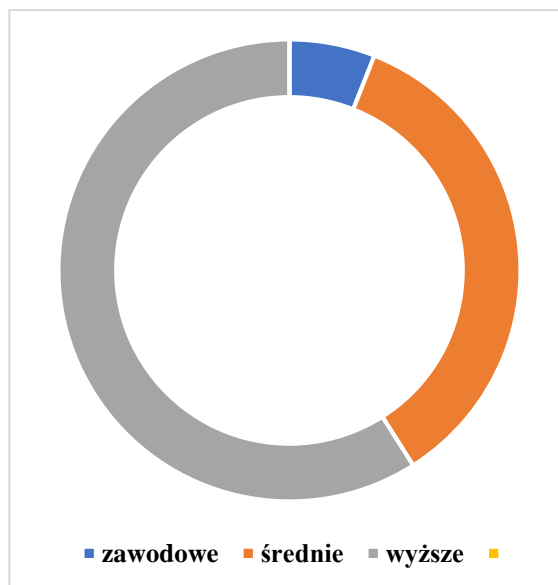
Wśród ankietowanych dominowały kobiety- 52 %, a 59 % ankietowanych posiada wykształcenie wyższe.

Wykres 21. Struktura płci respondentów.

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 22. Struktura wykształcenia respondentów.

Źródło: Opracowanie własne

37 % biorących udział w ankiecie to osoby zatrudnione w sektorze publicznym, a 22 % z nich to emeryci/renciści. 63 % stanowiły osoby zamieszkujące, 26 %- posiadające

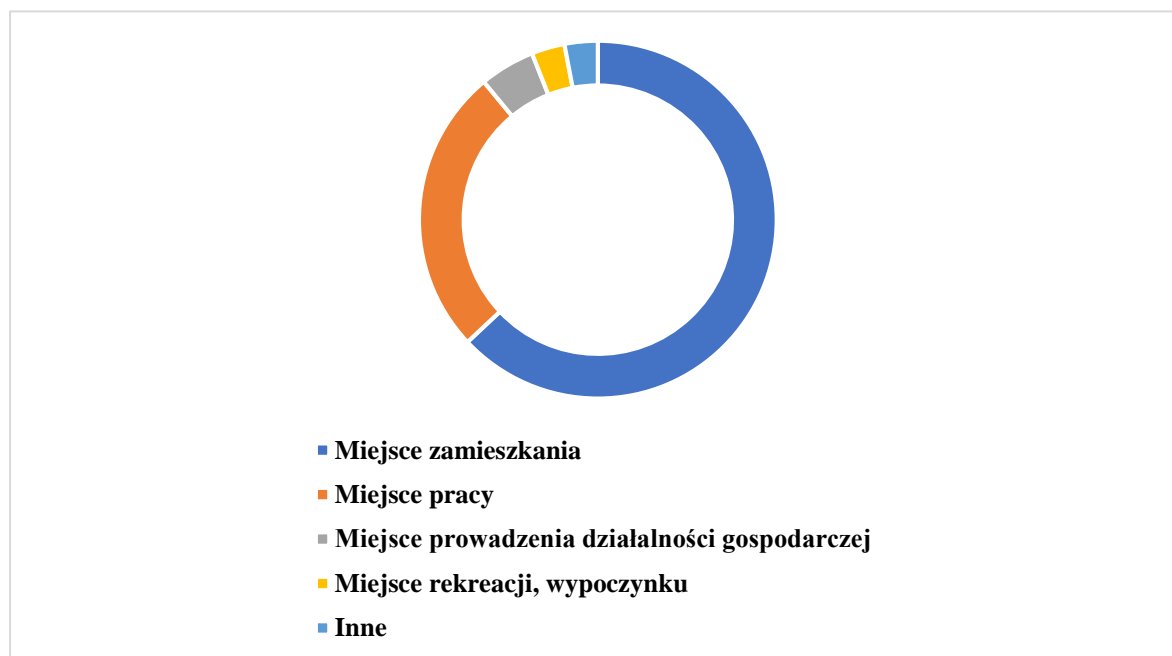
miejsce pracy, a 5 % to osoby, których działalność gospodarcza prowadzona jest na terenie Gminy Bircza.

Wykres 23. Struktura zatrudnienia respondentów.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 24. Struktura powiązania respondentów z Gminą Bircza.

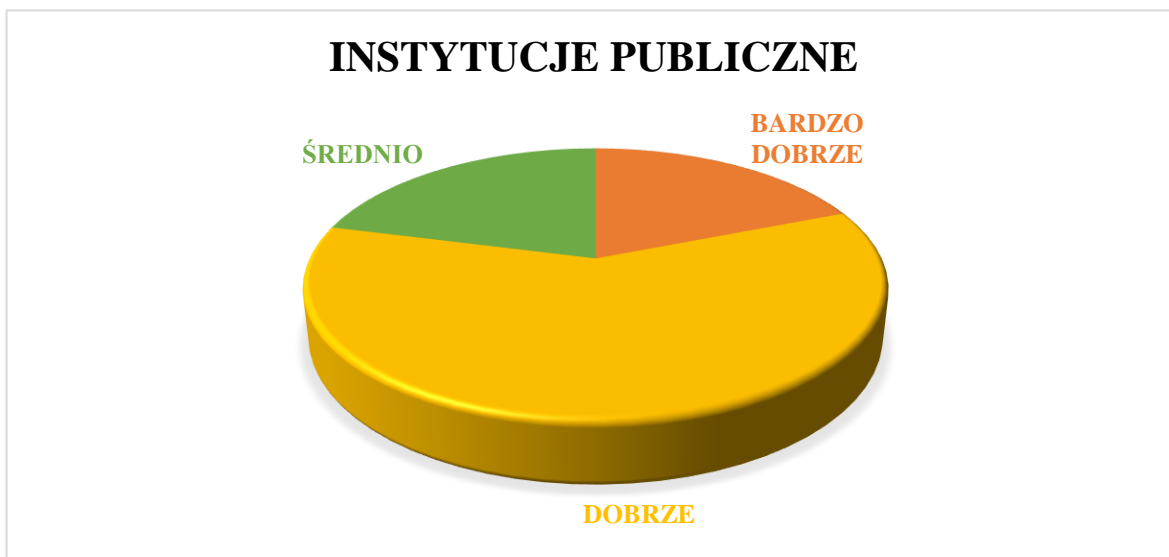

Źródło: Opracowanie własne.

Pierwszym pytaniem kwestionariuszowym poruszonym w ankiecie była ogólna ocena poszczególnych sfer życia na terenie Gminy Bircza. Odpowiedzi na pytanie

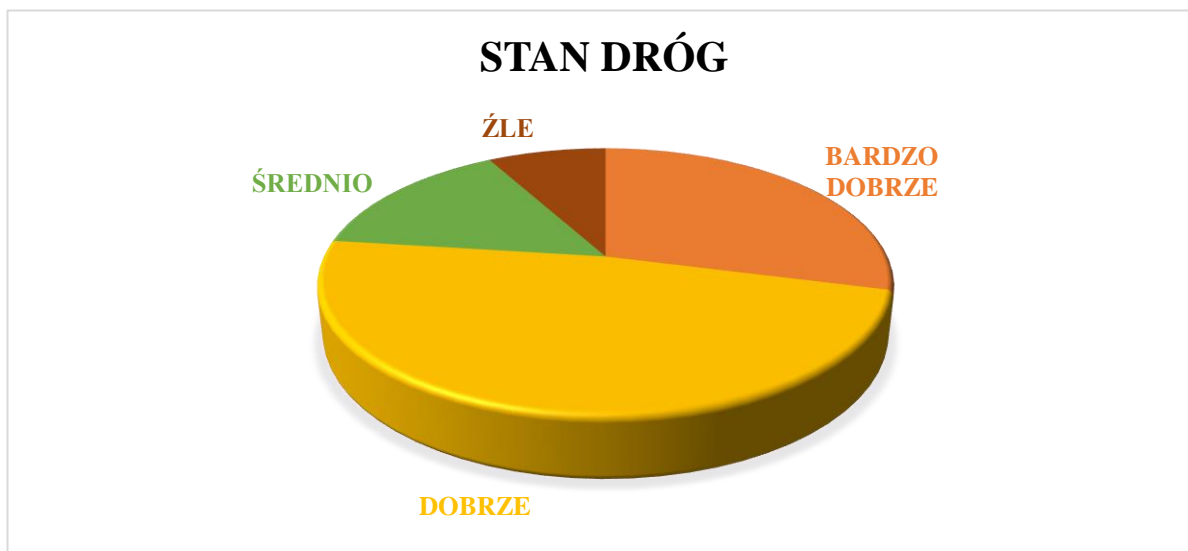
zamieszczono na poniższym wykresie. Największą grupę stanowiły osoby dobrze oceniające szkolnictwo podstawowe- 67 %. 60% ankietowanych dobrze oceniło instytucje publiczne działające na terenie Gminy Bircza, a 58 % dobrze oceniło bezpieczeństwo publiczne

Wykres 25. Ocena instytucji publicznych na terenie Gminy Bircza.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 26. Stan dróg.

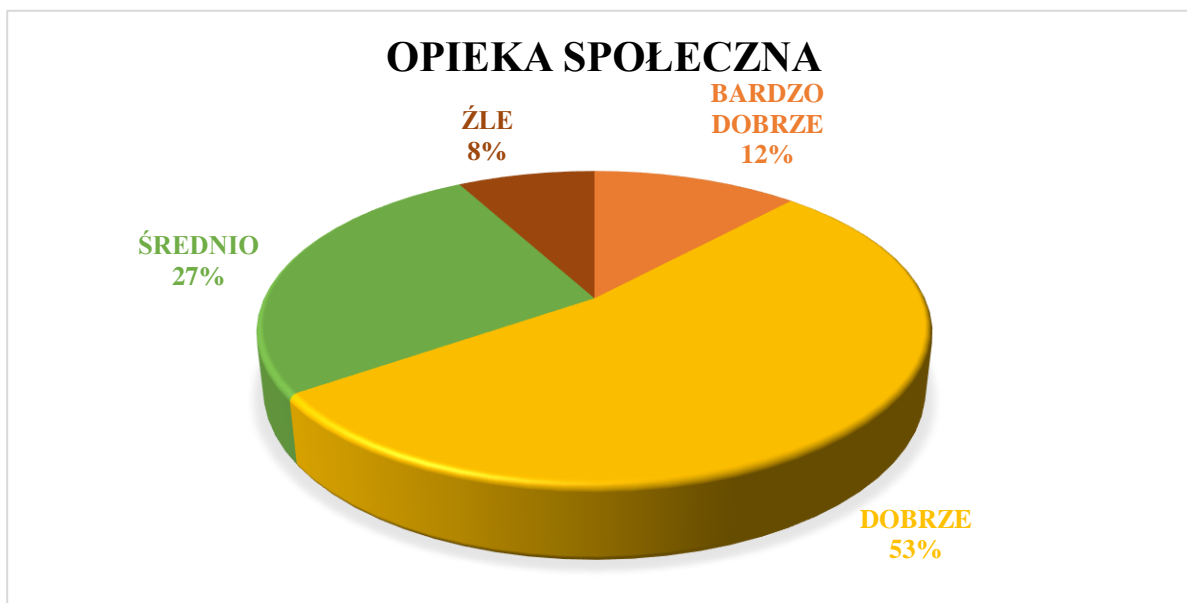
Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 27. Dostępność sportu i rekreacji.

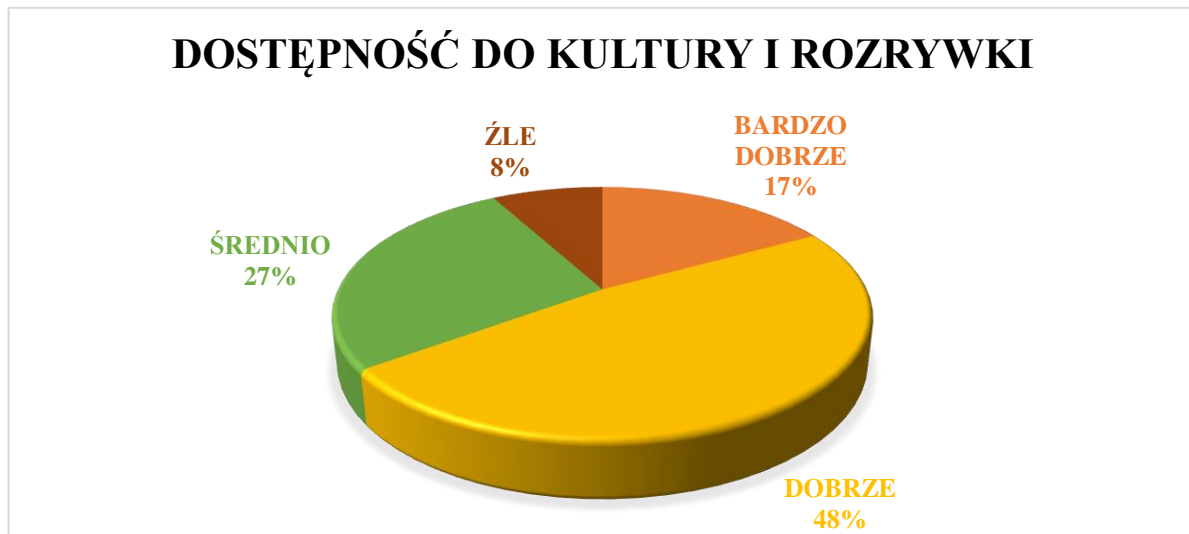
Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 28. Opieka społeczna.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 29. Dostępność do kultury i rozrywki.

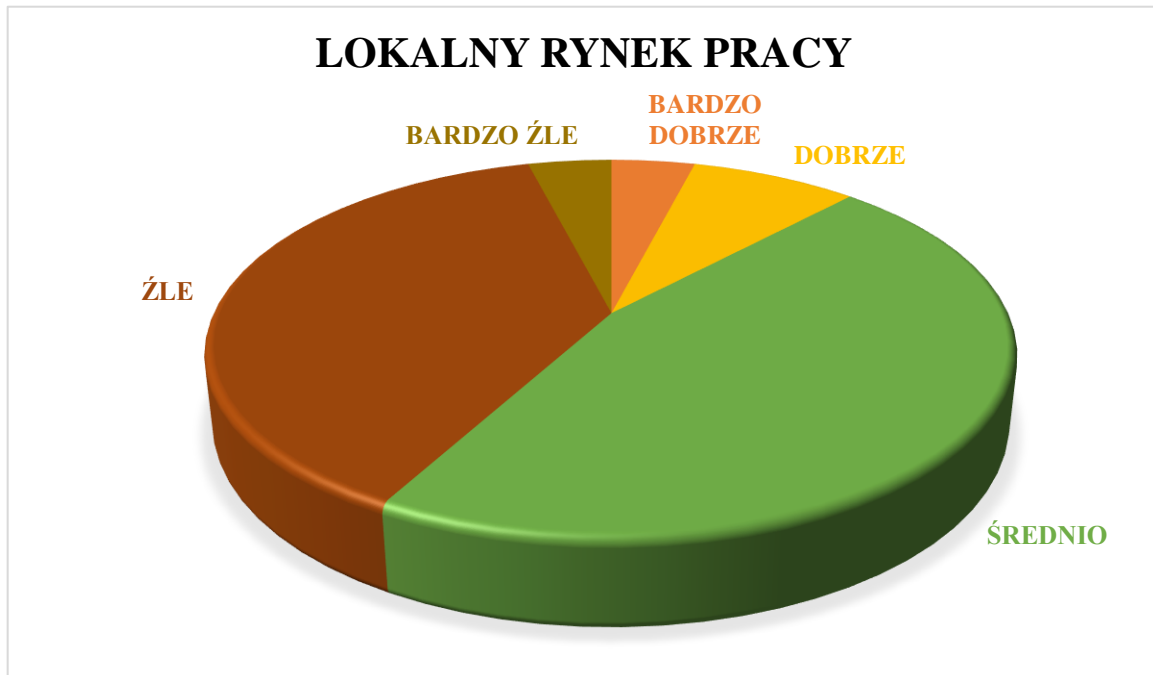
Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 30. Stan środowiska naturalnego.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 31. Lokalny rynek pracy.

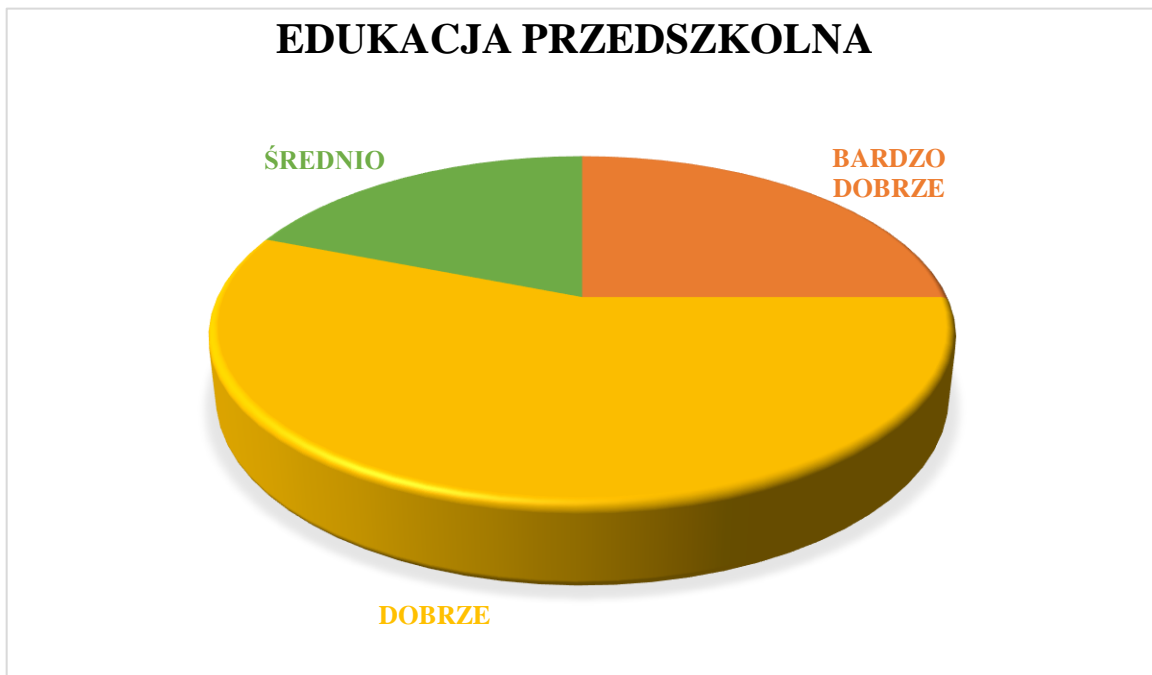
Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 32 Opieka zdrowotna.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 33. Edukacja przedszkolna.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 34. Szkolnictwo podstawowe.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 35. Bezpieczeństwo mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne.

Spośród wymienionych aspektów, które są najpilniejsze do poprawy w gminie respondenci wymienili:

1. Poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg) oraz oświetlenia ulicznego– 13%;
2. Budowa kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków– 10 %;
3. Poprawa estetyki i zagospodarowanie przestrzeni publicznych (placów, miejsc spotkań)– 10%;
4. Budowa i modernizacja obiektów sportu i rekreacji – 9%.

Wśród najczęściej wybieranych znalazły się również dwa aspekty, tj. budowa i modernizacja sieci wodociągowej(8%) oraz aktywizacja życia społecznego, rozwój społeczeństwa obywatelskiego- (8%).

Tabela 35. Najpilniejsze aspekty do poprawy w gminie.

ASPEKTY
poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg) oraz oświetlenia ulicznego- 13 %
budowa kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków- 10 %
poprawa estetyki i zagospodarowanie przestrzeni publicznych (placów, miejsc spotkań)- 10%
budowa i modernizacja obiektów sportu i rekreacji- 9%
budowa i modernizacja sieci wodociągowej- 8 %
aktywizacja życia społecznego, rozwój społeczeństwa obywatelskiego- 8%
wspieranie działań i organizacja wydarzeń kulturalnych, sportowych- 7%
sprawny urząd i samorząd gminny- 6%
zmniejszenie bezrobocia- 6%
rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej (w tym: ulgi, przygotowane tereny pod inwestycje)- 4%
poprawa dostępu do świadczeń w zakresie opieki społecznej- 4%
promocja gminy- 4%
ochrona środowiska- 3 %
podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych- 3%
poprawa dostępu do usług medycznych- 3%
budowa, modernizacja i doposażenie świetlic wiejskich oraz przedszkoli i szkół- 2%
poprawa bezpieczeństwa publicznego-1%

Źródło: Opracowanie własne.

W pytaniu dotyczącym **MOCNYCH STRON Gminy Bircza** respondenci uznali, iż fundamentem Gminy są :czyste środowisko naturalne (17 %), dobry stan dróg (15 %) oraz korzystne położenie (13 %).

Tabela 36. Mocne strony Gminy Bircza wg respondentów.

ASPEKTY
czyste środowisko naturalne- 17%
dobry stan dróg- 15 %
korzystne położenie- 13 %
wysokie walory środowiska naturalnego w kontekście branży turystycznej- 10 %
wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego- 7 %
walory historyczne i zabytkowe- 6 %
kultywowanie tradycji i zwyczajów- 6 %
infrastruktura komunalna (wodociągi, kanalizacja)- 4 %

zarządzanie gminą- 4 %
potencjał społeczny i ekonomiczny mieszkańców- 4 %
wystarczająca ilość bibliotek i świetlic wiejskich- 4 %
infrastruktura rekreacyjno – sportowa- 3 %
dobry dostęp do opieki medycznej- 3 %
wysoki poziom edukacji- 2 %
aktywność organizacji pozarządowych i innych organizacji pożytku publicznego- 2 %
niski poziom bezrobocia- 0 %
istnienie podmiotów gospodarczych o silnej pozycji w regionie- 0 %
ład urbanistyczny (uporządkowana zabudowa) – 0 %

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród odpowiedzi na pytanie dotyczące **SLABYCH STRON Gminy Bircza** najczęściej wskazywano: wysoki poziom bezrobocia (16 %), niska inicjatywa społeczna (14 %), brak podmiotów gospodarczych o silnej pozycji w regionie (13%) oraz brak dogodnych międzymiastowych połączeń komunikacyjnych (linie autobusowe) (13 %).

Tabela 37. Słabe strony Gminy Bircza wg respondentów.

ASPEKTY
wysoki poziom bezrobocia- 16 %
niska inicjatywa społeczna- 14 %
brak podmiotów gospodarczych o silnej pozycji w regionie- 13 %
brak dogodnych międzymiastowych połączeń komunikacyjnych (linie autobusowe)–13 %
niewystarczająca infrastruktura komunalna (wodociągi, kanalizacja)–9 %
zły stan dróg- 8 %
słaby dostęp do opieki medycznej- 8 %
niewystarczająca infrastruktura rekreacyjno – sportowa- 8 %
bałagan urbanistyczny (chaos w zabudowie) – 5 %
zbyt mała ilość bibliotek i świetlic wiejskich- 4 %
niekorzystne położenie- 2 %
niskie walory środowiska naturalnego- 1 %
zanieczyszczenie środowiska naturalnego- 1 %
niski poziom edukacji- 1 %

Źródło: Opracowanie własne.

Pytanie nr 5 w kwestionariuszu dotyczyło **największych zagrożeń dla rozwoju Gminy Bircza**. Wśród odpowiedzi respondentów dominowała ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast (25 %), niski przyrost naturalny (17 %) oraz brak rozwoju małej przedsiębiorczości (handel, usługi) (15 %).

Tabela 38. Największe zagrożenia dla rozwoju Gminy Bircza wg respondentów.

ASPEKTY
ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast- 25 %
niski przyrost naturalny- 17 %
brak rozwoju małej przedsiębiorczości (handel, usługi)- 15 %
nie posiadanie przez gminę terenów przeznaczonych bezpośrednio pod działalność inwestycyjną- 8%
brak udogodnień dla pokonywania barier w zakładaniu przedsiębiorczości- 6 %
malejące dochody budżetu gminy- 6 %
malejąca inicjatywa społeczna- 6 %
niska świadomość ekologiczna mieszkańców w celu ochrony i wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego na terenie gminy- 6 %
wysoki poziom zadłużenia gminy- 5 %
lokalizacja na terenie gminy inwestycji realizowanych przez podmioty zewnętrzne- 3 %
brak gospodarstw agroturystycznych i eko turystycznych- 2 %
rozwój przemysłu wpływającego negatywnie na stan środowiska naturalnego- 1 %
niskie walory środowiska naturalnego- 0 %

Źródło: Opracowanie własne.

W pytaniu dotyczącym **SZANS ROZWOJOWYCH dla obszaru Gminy Bircza** respondenci uznali, iż do najważniejszych należą: osiedlanie się na terenie gminy nowych mieszkańców (17 %) wysokie walory środowiska naturalnego (16 %), oraz rosnąca inicjatywa społeczna (10 %).

Tabela 39. Szanse dla rozwoju Gminy Bircza wg respondentów.

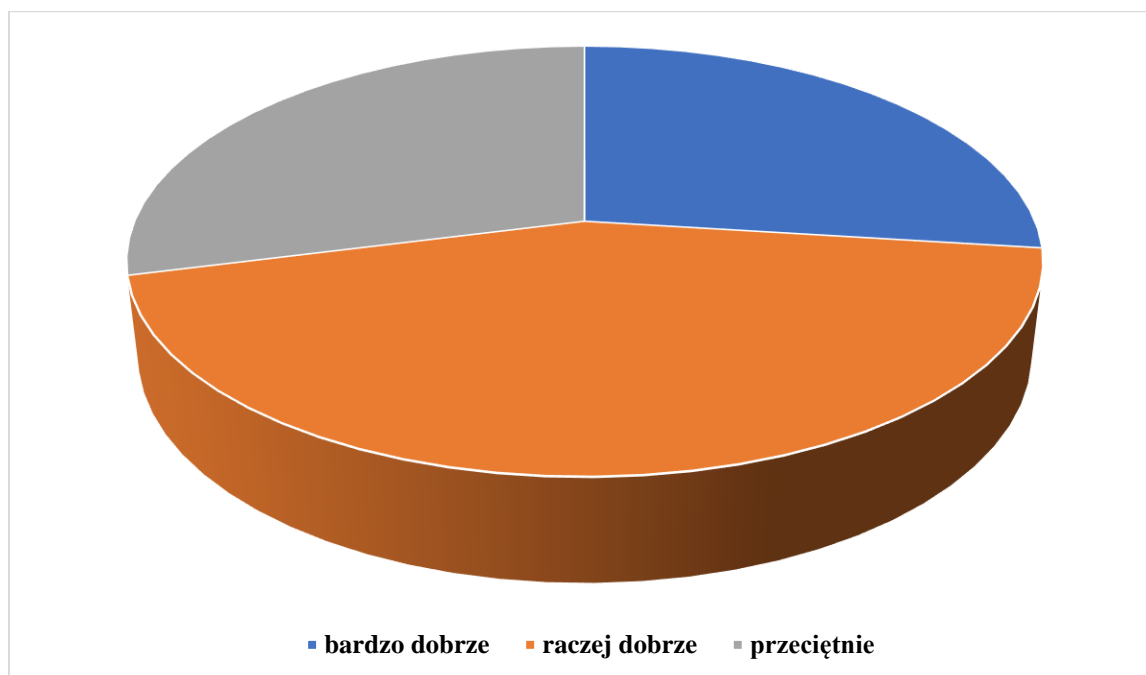
ASPEKTY
osiedlanie się na terenie gminy nowych mieszkańców- 17 %
wysokie walory środowiska naturalnego- 16 %
rosnąca inicjatywa społeczna- 10 %
agroturystyka i ekoturystyka- 9 %
wzrastające dochody budżetu gminy- 9 %
rozwój małej przedsiębiorczości (handel, usługi)- 8 %

posiadanie przez gminę terenów przeznaczonych bezpośrednio pod działalność inwestycyjną-7%
rozwój tzw. czystego przemysłu (przemysł wysokiej technologii) nie wpływającego negatywnie na stan środowiska naturalnego-6 %
lokalizacja na terenie gminy inwestycji realizowanych przez podmioty zewnętrzne- 6 %
wysoki przyrost naturalny-5 %
podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w celu ochrony i wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego na terenie gminy-4 %
niski poziom zadłużenia gminy-3 %
udogodnienia dla pokonywania barier w zakładaniu przedsiębiorczości-2 %

Źródło: Opracowanie własne.

Jedno z ostatnich pytań poruszonych w ankiecie dotyczyło ogólnej oceny subiektywnie odczuwanego poziomu życia w gminie Bircza. Odpowiedzi na pytanie zamieszczono na poniższym wykresie. Największą grupę stanowiły osoby raczej dobrze oceniające jakość życia w gminie (44 %), 29 % twierdzi, że żyje się w gminie przeciętnie, a 27 % ankietowanych stwierdziło, że w gminie żyje się bardzo dobrze.

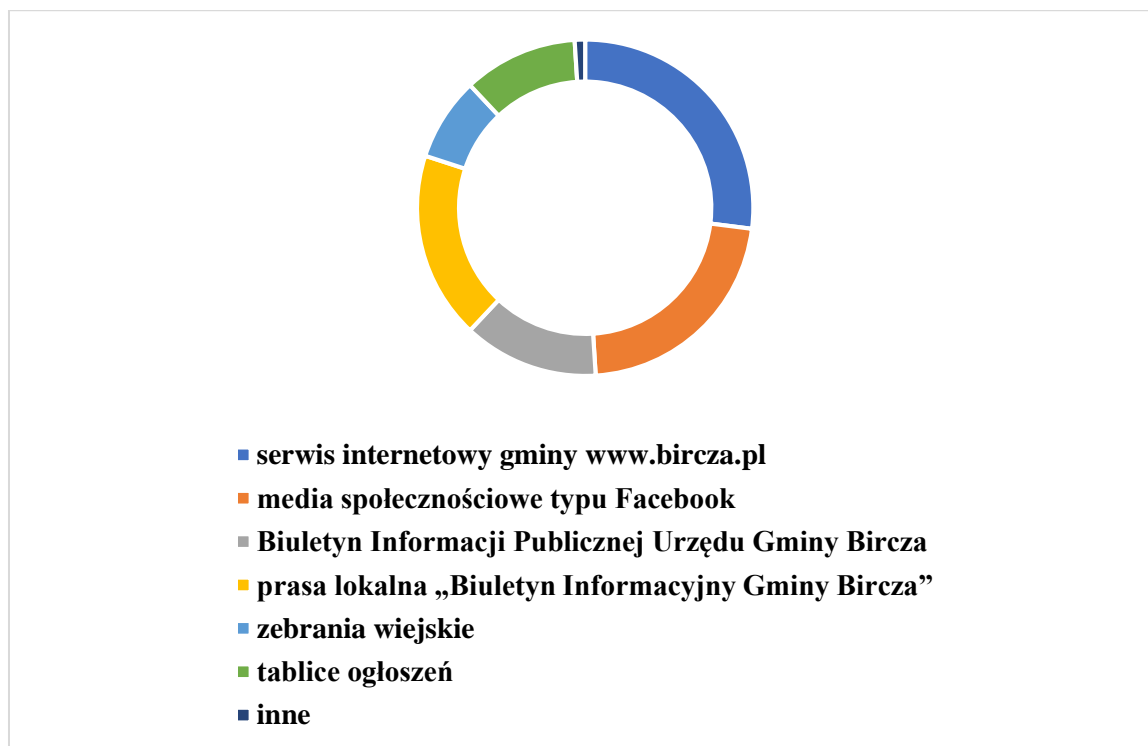
Wykres 36. Ocena poziomu życia w Gminie

Źródło: Opracowanie własne.

W zakresie źródeł, z których ankietowani pozyskują informacje o Gminie Bircza, najczęściej wskazywano: serwis internetowy gminy www.bircza.pl oraz media społecznościowe typu Facebook.

Wykres 37. Najważniejsze źródła informacji.

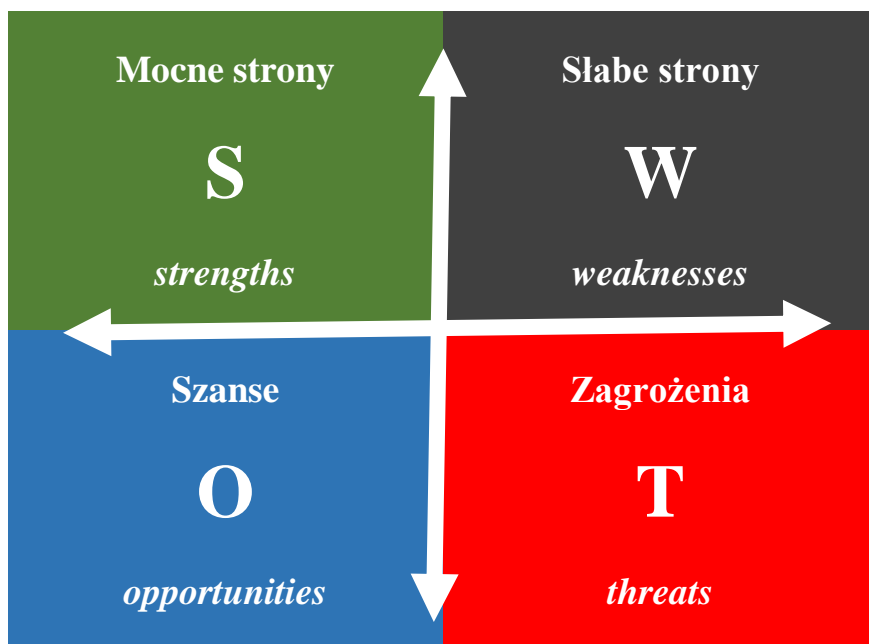

Źródło: Opracowanie własne.

IV. Wnioski z diagnozy- analiza SWOT

We wnioskach z diagnozy przedstawiono najważniejsze problemy i potencjały gminy Bircza, które w największym stopniu wpływają na aktualną sytuację gminy i mogą wpływać na jej dalszy rozwój. Analiza problemów i potencjałów rozwojowych jest równoważna metodzie analizy SWOT. Polega ona na podsumowaniu diagnozy poprzez określenie mocnych stron (strengths), słabych stron (weaknesses), szans (opportunities) i zagrożeń (threats) mogących wpłynąć na sytuację rozwojową obszaru. W celu przeprowadzania analizy SWOT gminy Bircza przyjmuje się następujące ustalenia definicyjne:

- ✓ mocne strony – wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę gminy Bircza (sytuacja wewnętrzna);
- ✓ słabe strony – wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę gminy Bircza (sytuacja wewnętrzna);
- ✓ szanse – wszystko to, co stwarza gminie Bircza szansę korzystnej zmiany (okoliczności zewnętrzne);
- ✓ zagrożenia – wszystko to co stwarza gminie Bircza niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej (okoliczności zewnętrzne).

Wobec powyższego należy stwierdzić, że czynniki rozwoju podzielić można na wewnętrzne, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia). Podział ten dokonuje się również według innego kryterium, co pozwala zidentyfikować: czynniki pozytywne, czyli atuty i szanse, oraz czynniki negatywne, czyli słabe strony i zagrożenia.

Tabela 40. Mocne strony Gminy Bircza wg respondentów.

S	MOCNE STRONY
	<ul style="list-style-type: none"> ❖ spadająca liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy; ❖ aktywna działalność samorządowych instytucji kultury w oparciu o istniejącą infrastrukturę kulturalną - GOKSiT oraz świetlice wiejskie, a także stowarzyszeń i organizacji społecznych, działających w zakresie kultury; ❖ wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców gminy; ❖ bogate dziedzictwo kulturowe; ❖ potencjał turystyczny, wynikający z wysokich walorów środowiska naturalnego; ❖ czyste środowisko;

	<ul style="list-style-type: none"> ❖ wysoki udział odpadów zebranych w sposób selektywny w ilości odpadów komunalnych ogółem; ❖ wzrost wysokości dochodów budżetowych, będący przejawem poprawy sytuacji finansowej, w tym wzrost wartości wskaźnika dochodów na 1 mieszkańca; ❖ wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego;
--	---

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 41. Słabe strony Gminy Bircza wg respondentów.

W	SŁABE STRONY
	<ul style="list-style-type: none"> ❖ utrzymujący się trend spadającej z roku na rok liczby mieszkańców gminy, wynikający przede wszystkim z ujemnego przyrostu naturalnego oraz salda migracji, a także negatywne prognozy dotyczące liczby ludności w perspektywie najbliższych lat; ❖ postępujący proces starzenia się społeczeństwa oraz wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym kosztem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym; ❖ brak na terenie gminy placówek zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3 oraz malejąca liczba uczniów uczęszczających do szkół; ❖ cyklicznie występujące powodzie i podtopienia, zagrożenie suszą oraz wzrastająca liczba osuwisk ujawniających się w wyniku zmian klimatu; ❖ mała liczba obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego; ❖ brak sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w większości miejscowości na terenie gminy; ❖ niewykorzystywany w pełni potencjał turystyczny gminy, wynikający z braków w infrastrukturze turystycznej, gastronomicznej i agroturystycznej; ❖ zły stan techniczny części obiektów zabytkowych; ❖ wykluczenie komunikacyjne części obszarów Gminy,

	w szczególności Łodzinki Górnej i Woli Korzenieckiej; ❖ rozproszona zabudowa przy trudnym ukształtowaniu terenu;
--	---

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 42. Szanse dla Gminy Bircza wg respondentów.

O	SZANSE
	<ul style="list-style-type: none"> ❖ napływ nowych mieszkańców do gminy; ❖ wykorzystanie potencjału turystycznego gminy, wskutek tworzenia i rozwoju infrastruktury turystycznej; ❖ skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych, w tym z funduszy europejskich na działania inwestycyjne, ukierunkowane na rozwój; ❖ wzrost wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych i od osób prawnych;

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 43. Zagrożenia dla Gminy Bircza wg respondentów.

T	ZAGROŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> ❖ postępujący spadek liczby mieszkańców gminy, będący wynikiem odpływu młodych; ❖ utrzymywanie się negatywnych trendów demograficznych, w szczególności starzenia się społeczeństwa; ❖ rosnące koszty utrzymywania placówek oświatowych, co niekorzystnie wpłynie na budżet gminy; ❖ rosnące koszty realizacji inwestycji;

	❖ zła sytuacja na rynku pracy, co wpływa na wysoki stopień bezrobocia na terenie gminy;
--	---

Źródło: Opracowanie własne.

V. Główne problemy w obszarach strategii

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, badania ankietowe, spotkania robocze oraz analizę SWOT, wyodrębniono najważniejsze problemy/bariery rozwojowe Gminy Bircza. Celem ich uporządkowania i usystematyzowania zebrano je w formie tabelarycznej oraz podzielono na obszary: społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny - środowiskowy.

Dla systematyki prac nad strategią ustalono definicję problemu, czyli nieakceptowanej sytuacji odnoszącej się do Gminy Bircza, uniemożliwiającej utrzymanie pożądanego stanu lub osiągnięcie zamierzonych celów/rezultatów. Poprzez problem należy rozumieć także nieakceptowany skutek oddziaływania wewnętrznych lub zewnętrznych czynników rozwojowych.

Tabela 44. Najważniejsze problemy Gminy Bircza.

Obszar	Problemy
Społeczny	<ul style="list-style-type: none"> ❖ negatywne trendy zmian demograficznych wynikające z ujemnego salda migracji, ujemnego przyrostu naturalnego oraz niekorzystnej struktury wiekowej; ❖ brak placówek zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3.
Gospodarczy	<ul style="list-style-type: none"> ❖ wyjazd ludzi młodych do pracy poza teren gminy; ❖ mała liczba zakładów pracy; ❖ nierozwinięty przemysł; ❖ niewystarczająca infrastruktura turystyczna, w tym baza noclegowa i gastronomiczna; ❖ słaba oferta turystyczna;

	<ul style="list-style-type: none">❖ wzrost wysokości wydatków bieżących.
Przestrzenno - funkcjonalno-środowiskowy	<ul style="list-style-type: none">❖ mała powierzchnia obszaru gminy objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego;❖ znaczna część obszaru gminy silnie zagrożona powodzią;❖ brak sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie gminy.

Źródło: Opracowanie własne.

VI. Plan operacyjny strategii rozwoju Gminy Bircza na lata 2023-2030 oraz kierunki interwencji rozwoju Gminy

6.1. Misja i wizja

Wizja określa główny cel, do jakiego zmierza gmina. Wskazuje generalny kierunek jej rozwoju. Pozostaje opisem pożądanego stanu rzeczywistości za kilka lat. Nie powinna być jedynie fantazją, która określa pragnienia. Wizja to pewien obraz przyszłości, który sformułowany został na rzetelnej analizie sytuacji i możliwościach gminy. Można śmiało stwierdzić, że pełni dwie zasadnicze funkcje: informacyjną i motywacyjną.

Wizja rozwoju Gminy Bircza określa stan docelowy, do którego dążyć będą władze lokalne oraz ich partnerzy m.in. organizacje publiczne i pozarządowe, podmioty gospodarcze oraz mieszkańcy. W tych działaniach powinni oni wykorzystywać możliwości płynące z posiadanych atutów i szans, które pojawiają się ze strony otoczenia.

Biorąc pod uwagę wyżej wymienione aspekty została sformułowana następująca Gminy Bircza:

***GMINA BIRCZA TO PRZYJAZNA MIESZKAŃCOM I ŚRODOWISKU
GMINA, WPIERAJĄCA LOKALNĄ AKTYWNOŚĆ, DBAJĄCA
O DZIEDZICTWO KULTUROWE ORAZ ATRAKCYJNA DLA TURYSTÓW.***

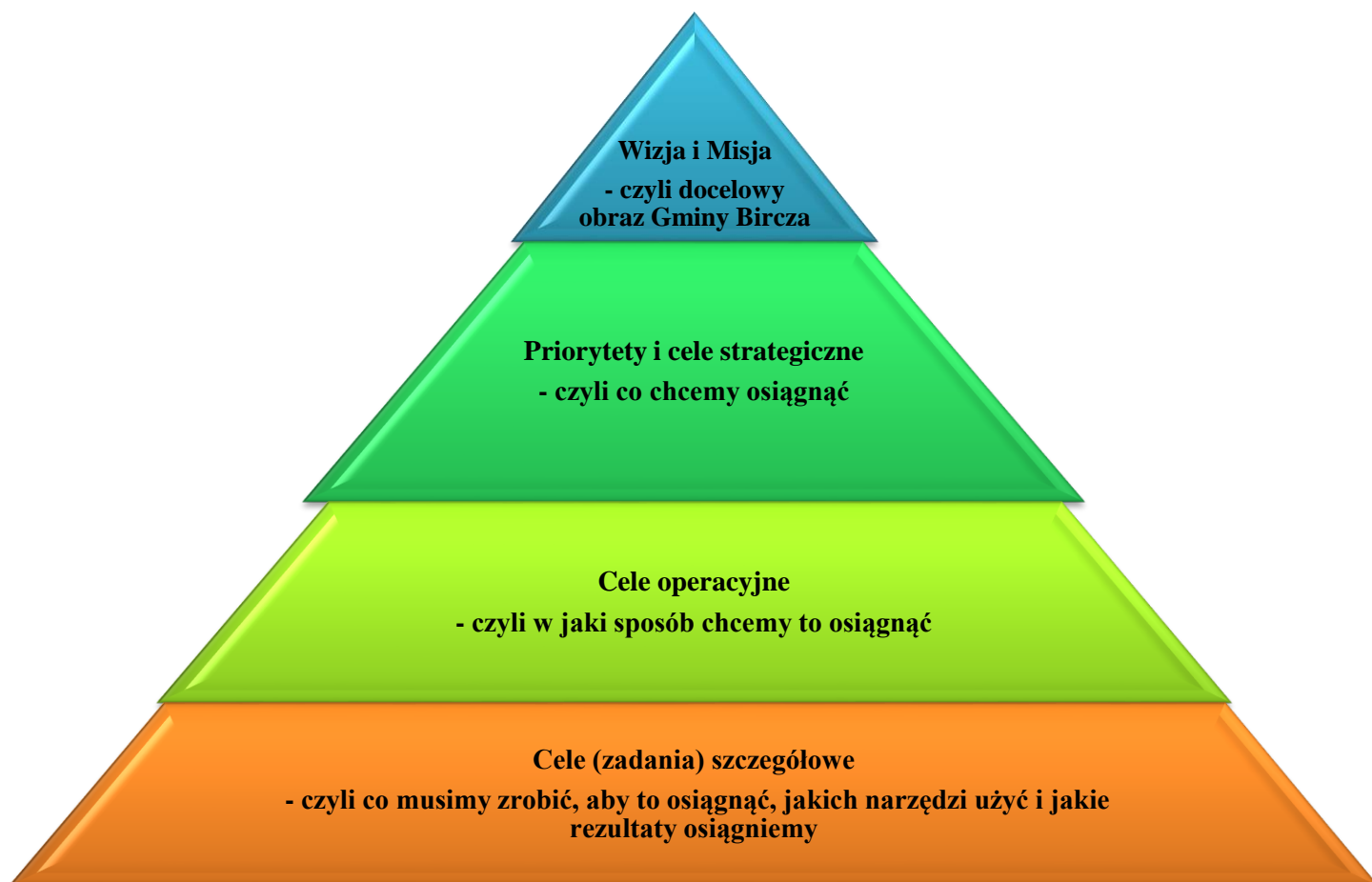
Z kolei misja jest sposobem urzeczywistnienia zakładanej wizji. Jest ona pewnego rodzaju deklaracją, którą podejmuje cała wspólnota samorządowa, aby za kilka lat osiągnąć to, co zostało zaplanowane i zawarte w zapisach wizji. Określa przede wszystkim rolę władz w procesie rozwoju, jednak ma również za zadanie integrowanie, motywowanie i rozbudzanie aspiracji całej społeczności lokalnej. Jej głównym zadaniem jest jasny przekaz dla mieszkańców oraz osób związanych z gminą, który wskazuje podstawowe wartości, na fundamencie których budowana będzie przyszłość gminy.

**MISJĄ GMINY BIRCZA JEST WYKORZYSTYWANIE ISTNIEJĄCYCH
UWARUNKOWAŃ I WALORÓW DO UTRZYMANIA ATRAKCYJNOŚCI
GOSPODARCZEJ GMINY ORAZ PODNIESIENIA JAKOŚCI ŻYCIA
MIESZKAŃCÓW POPRZEZ SZEREG DZIAŁAŃ INWESTYCYJNYCH
I SPOŁECZNYCH**

6.2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Cele strategiczne i kierunki działań

Zrównoważony i harmonijny rozwój gminy wymaga od władz lokalnych i podmiotów z nimi współpracujących umiejętności rozpoznawania zagrożeń, zapobiegania nim, eliminacji dysproporcji w życiu społecznym i gospodarczym oraz tworzenia zaspokojenia stale rosnących potrzeb. Taki proces możliwy jest tylko wtedy, gdy zarządzanie gminą wynika ze właściwie sformułowanego planu strategicznego, który określa cele, programy i zadania.

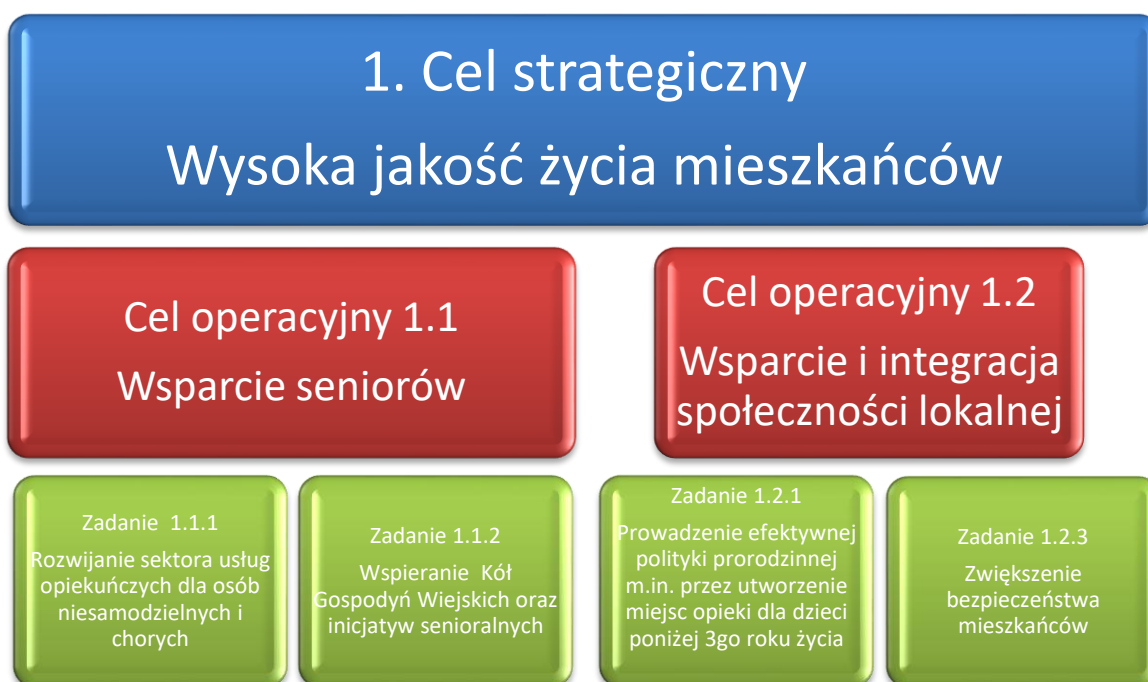
To właśnie cele strategiczne stanowią ramy zrównoważonego rozwoju gminy. Ważne, aby zapewniały maksymalną efektywność gospodarczą, możliwie najwyższy poziom

warunków bytowych oraz takie użytkowanie zasobów, które pozwoli na zapewnienie ciągłości istnienia gminy.

Celom strategicznym podporządkowane są z kolei cele operacyjne, a tym cele (zadania) szczegółowe. Dzięki zebranemu materiałowi faktograficznemu (statystykom, danym z urzędów i instytucji), przeprowadzonych warsztatów, konsultacji z władzami i podmiotami gminnymi oraz istniejących opracowań diagnostycznych, planistycznych i studialnych, sformułowano strukturę hierarchiczną pięciu grup celów strategicznych, operacyjnych i szczegółowych.

Głównymi celami strategicznymi gminy Bircza są:

- 1. Cel strategiczny:** Wysoka jakość życia mieszkańców,
- 2. Cel strategiczny:** Rozwój infrastruktury przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego,
- 3. Cel strategiczny:** Rozwój atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy, opartej na bogatym dziedzictwie przyrodniczo-kulturowym i szerokiej ofercie czasu wolnego.

Jednym z podstawowych wyznaczników jakości życia na danym obszarze jest dostępność i standard oferowanych usług publicznych. Zważywszy na coraz bardziej widoczne starzenie się społeczeństwa, winno się rozwijać strefę usług opiekuńczych skierowanych do seniorów. Powinno się również podejmować działania zmierzające do aktywizacji seniorów i pomoc im w dostosowywaniu się do wymagań narzucanych przez dzisiejszą rzeczywistość.

W dużej mierze kierunek działań w zakresie wsparcia i integracji społeczności lokalnej powinny zmierzać do prowadzenia efektywnej polityki prorodzinnej. Na terenie gminy brakuje miejsc opieki dla dzieci poniżej 3go roku życia.

Ponadto istotne jest też zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców. Zapewnienie wysokiego poczucia bezpieczeństwa publicznego wymaga szerokiej i kompleksowej współpracy wszystkich służb publicznych i odbywać się powinno na różnych płaszczyznach życia mieszkańców. Głównym z instrumentów wpierających utrzymania porządku i ładu publicznego będzie rozwój systemów bezpieczeństwa, w tym sieci monitoringu.

Dobrze rozwinięty system infrastruktury drogowej pozwala na wzmocnienie możliwości rezydencjonalnego wykorzystania terenów gminy. Należy jednak zwrócić uwagę, że rozwój infrastruktury pociąga za sobą olbrzymie konsekwencje finansowe, co zmusza do racjonalnego podejmowania decyzji w zakresie planowania i realizacji inwestycji w tym obszarze.

Podstawowym zadaniem gminy powinno być rozbudowanie infrastruktury wodnokanalizacyjnej, co przyczyni się do zmniejszenia ilości ścieków nieoczyszczonych, odprowadzonych głównie do wód płynących w lokalnych rzekach i potokach. Jednocześnie wpłynie to na poprawę stanu środowiska naturalnego oraz wzrost jakości życia mieszkańców.

W obszarach gdzie natomiast ze względów ekonomicznych nieopłacalne jest tworzenie infrastruktury komunalnej ważne jest wsparcie dla rozwoju przydomowych, ekologicznych oczyszczalni ścieków.

Konieczne jest również podjęcie działań zmierzających do zwiększenia ładu przestrzennego na terenie Gminy Bircza poprzez opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego.

3. Cel strategiczny

Rozwój atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy, opartej na bogatym dziedzictwie przyrodniczo-kulturowym i szerokiej ofercie czasu wolnego

Cel operacyjny 1.1

Poprawa stanu infrastruktury turystycznej

Cel operacyjny 1.2

Promocja lokalnej historii i turystyki

Zadanie 1.1.1

Poprawa stanu obiektów sportowo rekreacyjnych na terenie gminy

Zadanie 1.1.2

Rozwój gminnej infrastruktury okołoturystycznej, w tym bazy noclegowej

Zadanie 1.2.1

Zwiększanie tożsamości lokalnej

Zadanie 1.2.2

Wewnętrzna i zewnętrzna promocja gminy

Jednym z podstawowych wewnętrznych czynników rozwojowych gminy jest wykorzystanie jej potencjału krajobrazowego, kulturowego, historycznego i dziedzictwa przyrodniczego. Zdiagnozowane braki w zakresie infrastruktury noclegowej nie pozwalają dotychczas w pełni czerpać z możliwości i unikalnych walorów Gminy Bircza. Ważna w tym zakresie jest współpraca gminy regionalnymi organizacjami turystycznymi oraz jednostkami samorządu terytorialnego, w celu wypracowania spójnej koncepcji promocji i wykorzystania potencjału dla rozwoju całego subregionu.

Tabela 45. Kierunki interwencji Gminy Bircza.

<i>Kierunki interwencji w zakresie celu strategicznego: „Wysoka jakość życia mieszkańców”</i>					
	Kierunki działania	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca	Partnerzy	Okres realizacji
1.	Rozwijanie sektora usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych i chorych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Birczy	Wójt Gminy Bircza i pracownicy UG Bircza	Zakład opieki zdrowotnej	2023-2030
	Wspieranie Kół Gospodyń Wiejskich oraz inicjatyw senioralnych	Urząd Gminy w Birczy	Wójt Gminy Bircza i pracownicy UG Bircza	Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Birczy	2023-2030
	Prowadzenie efektywnej polityki prorodzinnej m.in. przez utworzenie miejsc opieki dla dzieci poniżej 3go roku życia	Urząd Gminy w Birczy	Wójt Gminy Bircza i pracownicy UG Bircza	Dyrektorzy szkół, Ministerstwo Edukacji, Kuratorium Oświaty	2023-2030
	Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców	Urząd Gminy w Birczy	Wójt Gminy Bircza i pracownicy UG Bircza	Policja, Jednostki OSP	2023-2030
	<i>Kierunki interwencji w zakresie celu strategicznego: „Rozwój infrastruktury przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego”</i>				
2.	Poprawa stanu dróg gminnych	Urząd Gminy w Birczy	Wójt Gminy Bircza i pracownicy UG Bircza	Podkarpacki Urząd Wojewódzki, Powiatowy Zarząd Dróg	2023-2030
	Rozwój gminnej infrastruktury okołodrogowej	Urząd Gminy w Birczy	Wójt Gminy Bircza i pracownicy UG Bircza	Podkarpacki Urząd Wojewódzki, Powiatowy Zarząd Dróg	2023-2030
	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Urząd Gminy w Birczy	Wójt Gminy Bircza i pracownicy UG Bircza	WFOŚIGW w Rzeszowie Samorząd Województwa Podkarpackiego	2023-2030

STRATEGIA ROZWOJU GMINY BIRCZA NA LATA 2023-2030

	Organizacja przestrzenna	Urząd Gminy w Birczy	Wójt Gminy Bircza i pracownicy UG Bircza	WFOŚiGW w Rzeszowie Samorząd Województwa Podkarpackiego	2023-2030
3.	<i>Kierunki interwencji w zakresie celu strategicznego: „Rozwój atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy, opartej na bogatym dziedzictwie przyrodniczo-kulturowym i szerokiej ofercie czasu wolnego”</i>				
	Poprawa stanu obiektów sportowo rekreacyjnych na terenie gminy	Urząd Gminy w Birczy	Wójt Gminy Bircza i pracownicy UG Bircza	LGD Ziemia Przemyska	2023-2030
	Rozwój gminnej infrastruktury okołoturystycznej, w tym bazy noclegowej	Urząd Gminy w Birczy	Wójt Gminy Bircza i pracownicy UG Bircza	Lokalni przedsiębiorcy, LGD Ziemia Przemyska	2023-2030
	Zwiększanie tożsamości lokalnej	Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki	Wójt Gminy Bircza i pracownicy UG Bircza	Placówki oświatowe, parafie, zespoły i artyści lokalni,	2023-2030
	Wewnętrzna i zewnętrzna promocja gminy	Urząd Gminy w Birczy	Wójt Gminy Bircza i pracownicy UG Bircza	Podmioty gospodarcze, placówki oświatowe, mieszkańcy, parafie, zespoły i artyści lokalni, media lokalne i regionalne	2023-2030

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 46. Wskaźniki monitorowania działań.

Cel operacyjny 1.	Wskaźniki do monitorowania kierunku działania: Rozwijanie sektora usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych i chorych		
	Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
	Liczba seniorów objętych wsparciem	Urząd Gminy w Birczy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy	Statystyka gminna
	Liczba środków trwałych związanych z doposażeniem Środowiskowego Domu Samopomocy	Urząd Gminy w Birczy, Środowiskowy Dom Samopomocy	Statystyka gminna
	Liczba uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy	Urząd Gminy w Birczy, Środowiskowy Dom Samopomocy	Statystyka gminna
	Wskaźniki do monitorowania kierunku działania: Wspieranie Kół Gospodyń Wiejskich oraz inicjatyw senioralnych		
	Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
	Liczba Kół objętych wsparciem finansowym	Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna
	Liczba osób należących do Kół	Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna
	Suma środków pieniężnych pozyskanych na działalność Kół	Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna
	Liczba inicjatyw organizowanych przez Koła	Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna
	Wskaźniki do monitorowania kierunku działania: Prowadzenie efektywnej polityki prorodzinnej m.in. przez utworzenie miejsc opieki dla dzieci poniżej 3go roku życia		
	Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
	Liczba rodzin objętych wsparciem	Urząd Gminy w Birczy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Statystyka gminna
	Suma środków pieniężnych przeznaczonych na wsparcie rodzin	Urząd Gminy w Birczy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Statystyka gminna

	Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych	Urząd Gminy w Birczy, jednostki oświatowe	Statystyka gminna	
	Liczba utworzonych miejsc opieki dla dzieci poniżej 3go roku życia	Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna	
	Wskaźniki do monitorowania kierunku działania: Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców			
	Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych	
	Liczba zniszczeń mienia publicznego	Komenda Powiatowa Policji w Przemyślu	Statystyki policyjne	
	Wartość inwestycji w zakresie bezpieczeństwa powodziowego oraz przeciwpożarowego	Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna, Budżet Gminy Bircza	
	Liczba akcji edukacyjny dla dzieci i młodzieży dotyczących bezpieczeństwa na drogach	Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna, Budżet Gminy Bircza	
	Liczba zakupionych środków trwałych na rzecz OSP	Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna, Budżet Gminy Bircza	
	Cel operacyjny 2.	Wskaźniki do monitorowania kierunku działania: Poprawa stanu dróg gminnych		
		Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
Wartość środków publicznych, przeznaczonych na rozwój i poprawę stanu gminnej i powiatowej (na terenie gminy Bircza) infrastruktury drogowej		Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna, Budżet Gminy Bircza	
Ilość kilometrów wybudowanych, zmodernizowanych i wyremontowanych dróg gminnych		Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna	
Wskaźniki do monitorowania kierunku działania: Rozwój gminnej infrastruktury okołodrogowej				
Wskaźnik realizacji		Źródło danych	Metoda pozyskania danych	
Wartość środków publicznych, przeznaczonych na rozwój i poprawę stanu infrastruktury okołodrogowej, m.in.: budowa chodników oraz oświetlenia ulicznego		Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna, Budżet Gminy Bircza	
Ilość metrów wybudowanych chodników		Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna	
Ilość wymienionych latarni lub oprav oświetleniowych		Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna	

	Wskaźniki do monitorowania kierunku działania: Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej			
	Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych	
	Wartość środków publicznych, przeznaczonych na modernizację i budowę wodno-kanalizacyjnej	Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna, Budżet Gminy Bircza	
	Ilość kilometrów nowej sieci wodno-kanalizacyjnej	Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna	
	Ilość mieszkańców podłączonych do sieci wodno-kanalizacyjnej	Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna	
	Wskaźniki do monitorowania kierunku działania: Organizacja przestrzenna			
	Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych	
	Powierzchnia gminy objęta Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego	Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna, Budżet Gminy Bircza	
	Cel operacyjny 3.	Wskaźniki do monitorowania kierunku działania: Poprawa stanu obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie gminy		
		Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
Wartość środków publicznych, przeznaczonych na modernizację i budowę obiektów sportowo-rekreacyjnych		Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna, Budżet Gminy Bircza	
Ilość zmodernizowanych i nowopowstałych obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej		Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna	
Wskaźniki do monitorowania kierunku działania: Rozwój gminnej infrastruktury okoturystycznej, w tym bazy noclegowej				
Wskaźnik realizacji		Źródło danych	Metoda pozyskania danych	
Ilość miejsc noclegowych na terenie gminy		Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna	
Ilość punktów gastronomicznych na terenie gminy		Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna	

Wskaźniki do monitorowania kierunku działania: Zwiększanie tożsamości lokalnej		
Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
Liczba osób biorących udział w lokalnych wydarzeniach	Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna
Wskaźniki do monitorowania kierunku działania: Wewnętrzna i zewnętrzna promocja gminy		
Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
Ilość wydarzeń promocyjnych organizowanych na terenie gminy	Urząd Gminy w Birczy	Statystyka gminna

Źródło: Opracowanie własne

VII. Wieloletni Plan Inwestycyjny

Niezbędną częścią dokumentu strategicznego jakim jest Strategia Rozwoju Gminy jest Wieloletni Plan Inwestycyjny. To element zawierający kluczowe i strategiczne inwestycje planowane do wykonania, zmierzające do realizacji założeń i priorytetów wskazanych w Strategii.

Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Bircza przedstawia poniższa tabela, zawierająca karty zadań z wybranymi inwestycjami kluczowymi dla mieszkańców i władz gminy, których realizacja w szczególności wpłynie na zmianę standardu życia mieszkańców. Inwestycje przedstawione poniżej nie wyczerpują katalogu przedsięwzięć możliwych do realizacji w ramach niniejszej strategii, lecz będą bezpośrednio wpisywać się w realizację wskazanych w rozdziale 6 Plan operacyjny.

Tabela 47. Plan inwestycyjny na lata 2023-2030.

L.p.	Nazwa inwestycji i zakres	Okres realizacji	Szacunkowa wartość inwestycji w zł	Źródła finansowania
Karta zadania nr 1	Rozbudowa infrastruktury społecznej Klub Seniora	2023-2030	1 500 000,00	Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, środki własne JST
Karta zadania nr 2	Niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności budynkach użyteczności publicznych	2023-2030	1 000 000,00	PFRON, środki własne JST
Karta zadania nr 3	Budowa infrastruktury zapewniającej opiekę najmłodszym dzieciom, w tym budowa żłobka na terenie Gminy Bircza	2023-2030	2 000 000,00	Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, środki własne JST
Karta zadania nr 4	Rozbudowa i modernizacja systemu oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Bircza	2023-2030	3 000 000,00	NFOŚiGW, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne
Karta zadania nr 5	Rewitalizacja parku, zagospodarowanie centrum miejscowości z terenu Gminy Bircza	2023-2030	2 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.
Karta zadania	Remont zabytków położonych na terenie	2023-2030	15 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-

nr 6	Gminy Bircza			2027, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków, Marszałek Województwa Podkarpackiego, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne
Karta zadania nr 7	Budowa, przebudowa modernizacja, sieci dróg, chodników, przepustów oraz parkingów na terenie Gminy Bircza	2023-2030	30 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne
Karta zadania nr 8	Inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, w tym: budowa oraz modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	2023-2030	25 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne
Karta zadania nr 9	Budowa zaplecza sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy Bircza (m.in. place zabaw, siłownie zewnętrzne, boiska, elementy małej architektury itp)	2023-2030	2 000 000,00	PROW, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne

Źródło: Opracowanie własne.

VIII. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bircza

8.1. Rozwój strategiczny Gminy Bircza w latach 2023-2030

Fundamentalnym elementem zarządzania rozwojem lokalnym jest programowanie rozwoju, przez który należy rozumieć cykl działań podejmowanych przez gminy, dążących do realizacji wcześniej określonych celów. W tym zakresie istotną rolę odgrywa samorząd, który koordynuje i organizuje cały proces zarządzania rozwojem lokalnym.

Na podstawie przeprowadzonych analiz i uzyskanych informacji określono wizję, cele strategiczne oraz operacyjne i odpowiadające im kierunki działania.

To właśnie na samorządzie ciąży odpowiedzialność właściwego doboru i wykorzystania kapitału społecznego oraz potencjału środowiskowego i gospodarczego.

8.2. Drzewo problemów

Drzewo problemów zostało sformułowane w oparciu o wnioski z diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Bircza oraz analizy SWOT, opisanych w poprzednich częściach dokumentu.

8.3. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Bircza

Następnym wskaźnikiem świadczącym o zastosowaniu zintegrowanego podejścia w planowaniu rozwoju Gminy Bircza, jest wskazanie w ramach niniejszego dokumentu strategicznego ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

Określone w niniejszym dokumencie ustalenia i rekomendacje, wskazują przewidywane oraz pożądane działania w dziedzinie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej. Sygnalizują one działania planistyczne niezbędne do realizacji strategii.

Ustalenia i rekomendacje opracowane zostały w oparciu o przeprowadzoną diagnozę stanu obecnego, uwarunkowań funkcjonalno-przestrzennych oraz postanowień obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w zakresie polityki przestrzennej.

Ustalenia i rekomendacje dla kształtowania polityki przestrzennej Gminy Bircza na najbliższe lata to m.in.:

- Rozwój terenów inwestycyjnych, szczególnie usługowych i mieszkaniowych;
- Rozbudowa oferty dla ruchu turystycznego na bazie walorów przyrodniczych oraz stworzenie niezbędnej infrastruktury turystycznej, oznakowanie ścieżek turystycznych, bazę noclegową, lokale gastronomiczne. ;
- Ochrona środowiska naturalnego w tym ochrona walorów przyrodniczych polegająca na utrzymaniu dla przyszłych pokoleń posiadanych zasobów i odpowiednim ich gospodarowaniu;
- Ochrona konserwatorska i renowacja zabytków oraz ich eksponowanie i wykorzystanie w celach turystycznych w sposób zrównoważony,
- Eliminacja barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami;
- Ścisłe połączenie rozwoju przestrzennego z:
 - ✓ rozbudową systemu sieci dróg publicznych,
 - ✓ rozwojem sieci wodociągowo-kanalizacyjnej,
 - ✓ systemem łączności sieci internetowej.
- Rozwój usług sportu, wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców, odwiedzających i turystów. Wskazane rekomendacje dla realizacji polityki przestrzennej Gminy Bircza, realizowane są m.in. poprzez zadania oraz projekty strategiczne wskazane w niniejszym dokumencie Strategii Rozwoju Gminy Bircza na lata 2023–2030

8.4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bircza

Zgodnie z art. 10e ust. 3 pkt 4 ustawy o samorządzie gminnym, elementem obligatoryjnym strategii rozwoju gminy jest model struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Do głównych funkcji modelu należą:

- obrazować kierunki rozwoju przestrzennego,
- opisywać spodziewane efekty przekształceń przestrzeni wynikające z realizacji celów strategii oraz wyjaśniać spójność interwencji dedykowanych danym obszarom,
- określać i hierarchizować obszary o różnych charakterystykach oraz powiązaniach między nimi, formułować ogólne zalecenia (rekomendacje) i zasady dotyczące gospodarowania przestrzenią (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów istotnych z punktu widzenia rozwoju gminy),
- ustalać ramy współpracy z interesariuszami na obszarach realizacji wyznaczonych celów rozwoju (np. właścicielami nieruchomości, instytucjami rządowymi i JST, inwestorami, przedsiębiorcami),
- tłumaczyć wartości ważne w długiej perspektywie czasowej, wyrażane w wizji rozwoju decydujące o prowadzonej polityce rozwoju,
- definiować interes publiczny poprzez ustalenie ram działania dla strategii, polityk i użytkowania przestrzeni, a w konsekwencji pełnić funkcje prewencyjne przed ewentualnymi

konfliktami – społecznymi, przestrzennymi, środowiskowymi (np. dotyczącymi lokalizowania kontrowersyjnych inwestycji).

Ta część dokumentu służy zobrazowaniu przestrzennej struktury gminy, wpisując w ten model poszczególne zadania inwestycyjne. Przedstawione zadania inwestycyjne posiadają wyłącznie charakter przestrzenny, jednak stworzone zostały na podstawie szacowanych zadań inwestycyjnych, które Gmina chciałaby zrealizować w perspektywie 2023-2030.

W ramach najważniejszych zadań inwestycyjnych można wymienić:

1. Infrastruktura komunikacyjna:

- Modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego (wymiana i montaż nowych lamp) na terenie Gminy Bircza,
- Budowa, przebudowa modernizacja, sieci dróg na terenie Gminy Bircza,

2. Infrastruktura rekreacyjno sportowa:

- Modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych na terenie Gminy Bircza,
- Budowa zaplecza sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy Bircza (m.in. place zabaw, siłownie zewnętrzne, boiska, elementy małej architektury itp),

3. Infrastruktura techniczna:

- Inwestycje w Infrastrukturę wod-kan, w tym: budowa kanalizacji i sieci wodociągowej oraz modernizacja sieci istniejących.,
- Rewitalizacja centrum miejscowości Bircza oraz miejscowości Gminy Bircza,
- Utworzenie Domu Dziennego pobytu dla seniorów/utworzenie Klubu Senior,
- Niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności budynkach użyteczności publicznych.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bircza został opracowany na podstawie zapisów Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz innych dokumentów planistycznych, w tym także na szczeblu regionalnym. Na jego kształt wpływ miały przede wszystkim ukształtowanie terenu, występujące zasoby naturalne, obszary cenne przyrodniczo, powiązania komunikacyjne, a także zdiagnozowane problemy, potrzeby i możliwości rozwojowe Gminy Bircza. Treść oraz forma modelu nie zostały odgórnie narzucone, ponieważ jego wygląd jest uzależnionych od elementów właściwych i specyficznych dla danej jednostki terytorialnej. Model składa się z części opisowej oraz graficznej.

Mapa 4. Park Krajobrazowy jako forma ochrony przyrody w Gminie Bircza.

<p align="center">FORMY OCHRONY PRZYRODY- PARK KRAJOBRAZOWY</p>	<p align="center">STRATEGIA ROZWOJU GMINY BIRCZA na lata 2023-2030</p>
	<p align="center">MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO PRZESTRZENNEJ</p>
<p align="center">UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE</p>	

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 5. Ostoja Przemyska jako forma ochrony przyrody w Gminie Bircza.

<p align="center">FORMY OCHRONY PRZYRODY: NATURA 2000 OSTOJA PRZEMYSKA- OSTOJA GÓRY SŁONNE</p>	<p align="center">STRATEGIA ROZWOJU GMINY BIRCZA na lata 2023-2030</p>
	<p align="center">MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO PRZESTRZENNEJ</p>
<p align="center">UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE</p>	

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 6. Góry Słonne jako forma ochrony przyrody w Gminie Bircza.

<p>FORMY OCHRONY PRZYRODY- NATURA 2000 POGÓRZE PRZEMYSKIE- GÓRY SŁONNE</p>	<p>STRATEGIA ROZWOJU GMINY BIRCZA na lata 2023-2030</p>
	<p>MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO PRZESTRZENNEJ</p>
	<p>UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE</p>

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 7. Obszar chronionego krajobrazu jako forma ochrony przyrody w Gminie Bircza.

<p>FORMY OCHRONY PRZYRODY- OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU</p>	<p>STRATEGIA ROZWOJU GMINY BIRCZA na lata 2023-2030</p>
	<p>MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO PRZESTRZENNEJ</p>
	<p>UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE</p>

Źródło: Opracowanie własne.

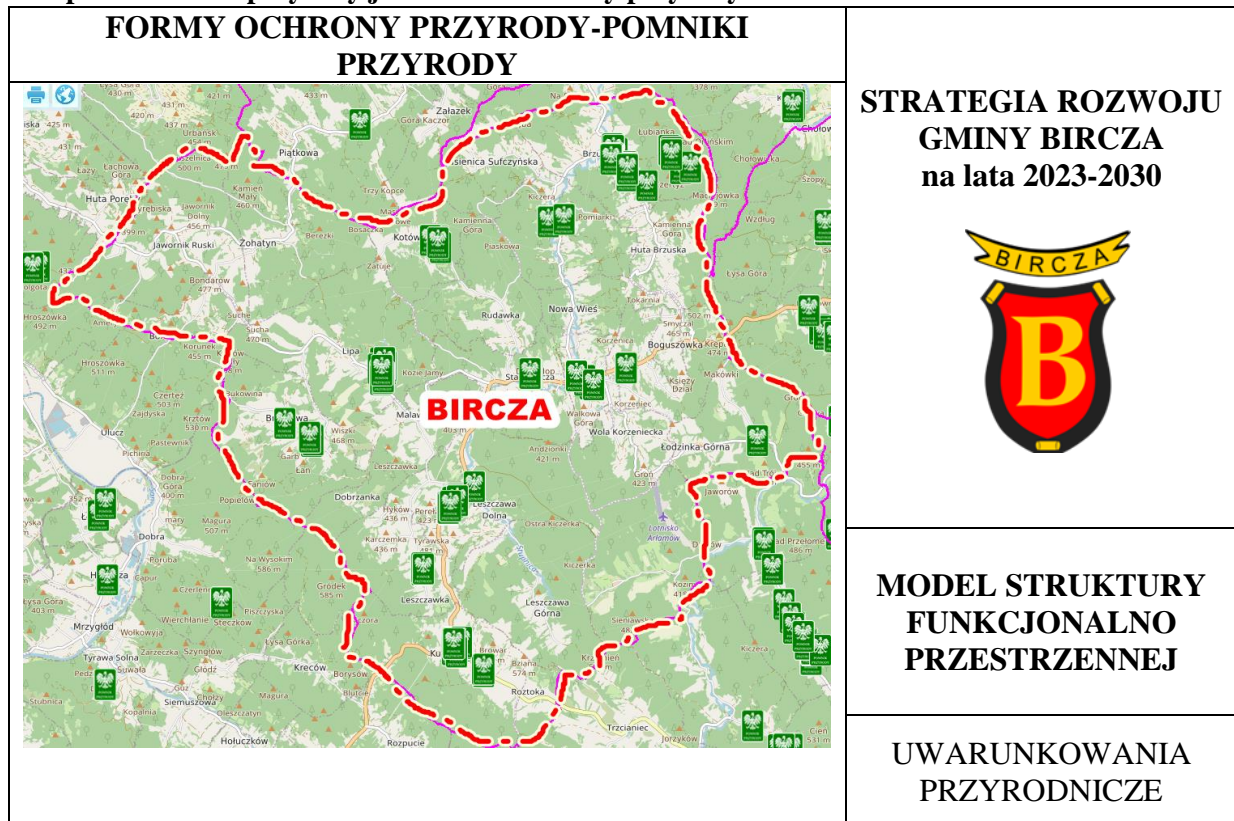

Mapa 8. Rezerwy przyrody jako forma ochrony przyrody w Gminie Bircza.

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 9. Pomniki przyrody jako forma ochrony przyrody w Gminie Bircza.

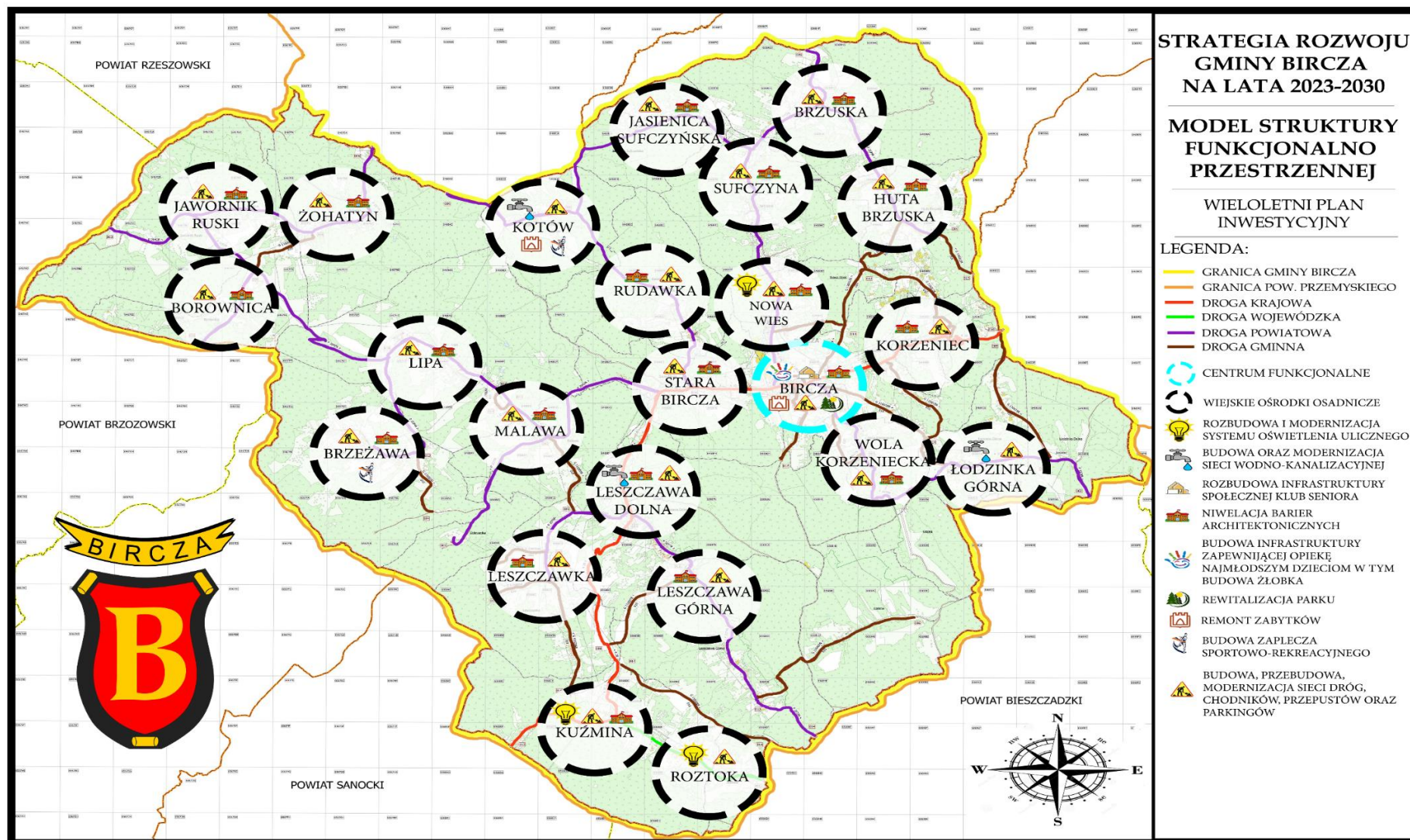

Źródło: Opracowanie własne.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY BIRCZA NA LATA 2023-2030

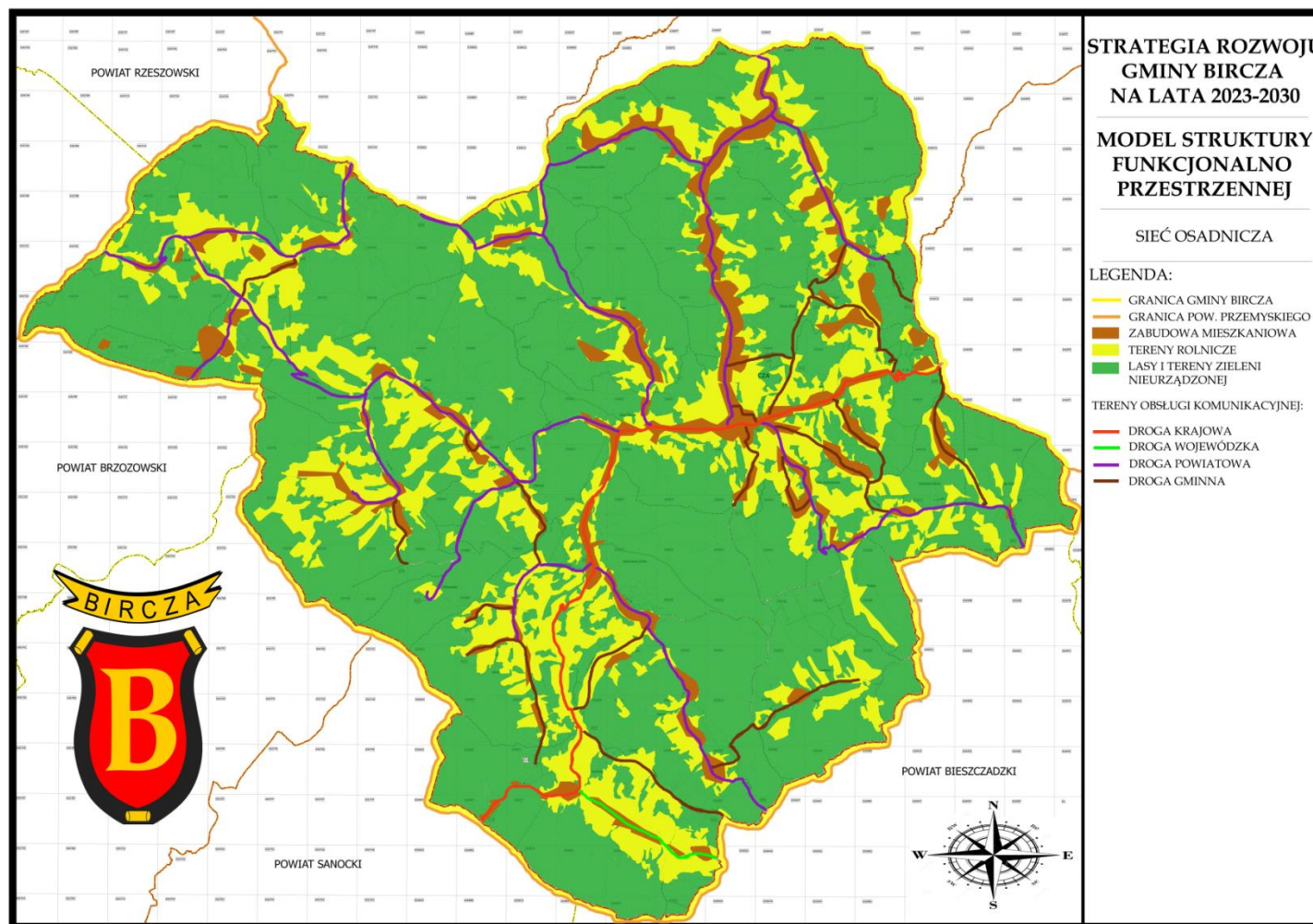

Mapa 10. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bircza- Zakres planowanych działań w obszarach strategicznej interwencji.

Źródło: Opracowanie własne.

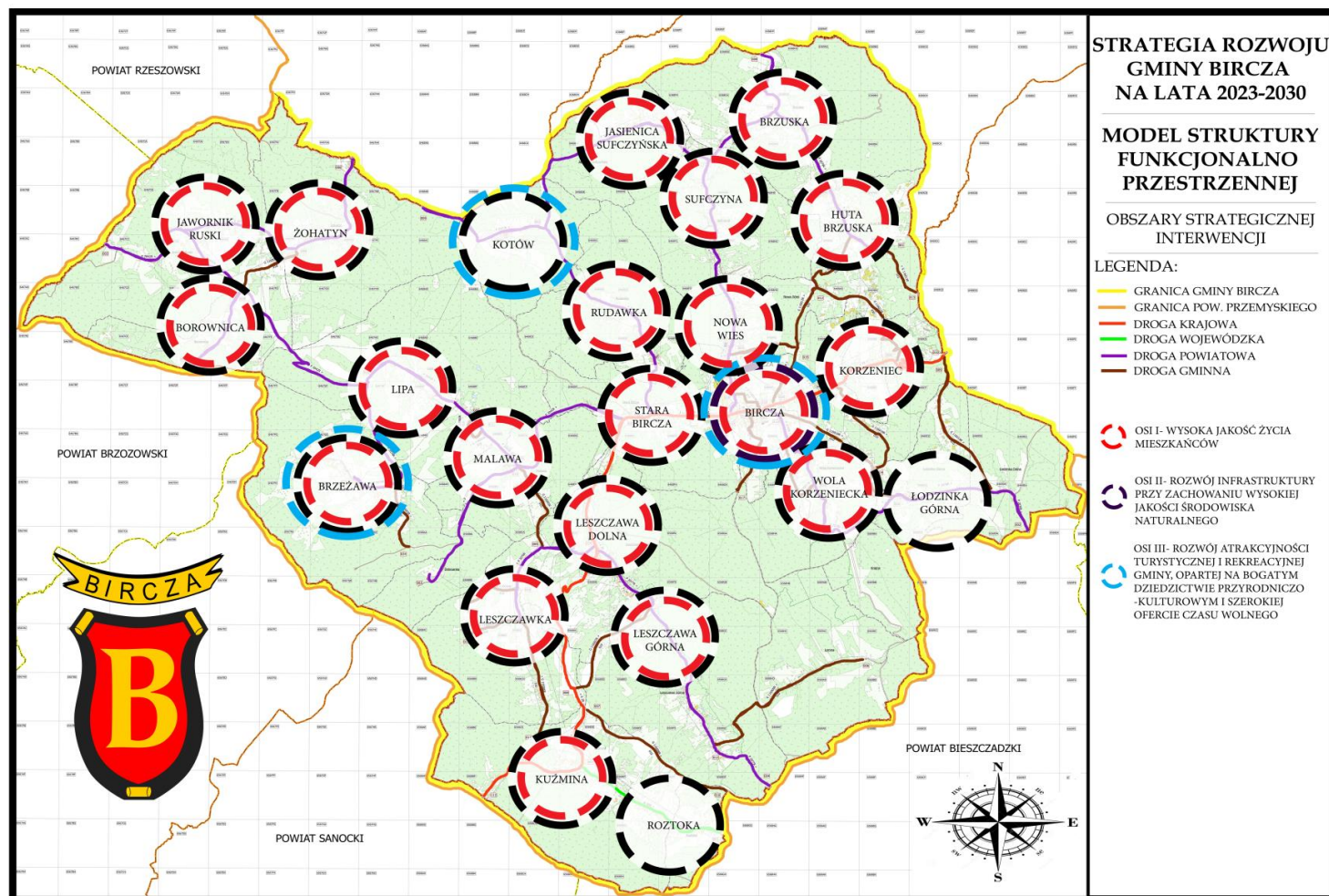
Mapa 11. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bircza- Sieć osadnicza

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 12. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bircza- Obszary strategicznej interwencji

Źródło: Opracowanie własne.

8.5. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań.

Obszar Gminy Bircza leży w zasięgu wydzielonych obszarów specjalnych, określonych w krajowych i wojewódzkich dokumentach strategicznych i planistycznych, do których należą:

- A. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- B. Strategia rozwoju województwa- Podkarpackie 2030,
- C. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Perspektywa 2030.

Wskazane dokumenty wyróżniają następujące obszary:

- a) **Obszary funkcjonalne (OF)**- obszary występowania intensywnego i otwartego systemu powiązań społecznych, gospodarczych albo przyrodniczych, opartych na cechach środowiska geograficznego.
- b) **Obszary strategicznej interwencji (OSI)**- obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.

OSI KRAJOWE

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030- Wschodnia Polska

Obszar wschodniej części kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją. Do obszaru tzw. Polski Wschodniej należą województwa: lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie. To region o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej. W granicach OSI Wschodnia Polska znajduje się Gmina Bircza.

Mapa 13. Obszar Polski Wschodniej

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

Gmina Bircza znajduje się w obszarze objętym Programem Strategicznego Rozwoju Bieszczad. Bieszczady poza szczególnymi uwarunkowaniami środowiskowymi i przyrodniczymi, charakteryzują się skrajnie niską dostępnością przestrzenną zewnętrzną i wewnętrzną oraz niskim poziomem zaludnienia. Niski poziom dostępności i gęstości zaludnienia tworzą negatywne warunki rozwojowe, które utrudniają realizację inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, prowadzenie działalności gospodarczej, jak również dyfuzję działań ukierunkowanych na optymalizację dostępności do podstawowych usług publicznych oraz kształtowanie jakości kapitału ludzkiego i społecznego. Przywołane czynniki wpływają tym samym na niski poziom warunków życia mieszkańców. Podejmowane działania będą miały na celu w pierwszej kolejności wypełnienie luk infrastrukturalnych w zakresie dostępności przestrzennej i cyfrowej, poprawę stanu systemu wodno-kanalizacyjnego oraz składowania odpadów, co będzie bazą wyjściową dla rozwoju potencjału Bieszczad w oparciu o unikalne endogeniczne zasoby.

Zakładane działania:

- rozwój gospodarki turystycznej i przemysłu turystycznego jako warunkujących w sposób istotny procesy rozwojowe na obszarze Bieszczad;
- podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w oparciu o endemiczne zasoby Bieszczad;
- wzmocnienie bazy ekonomicznej miast tworzących potencjalny obszar wzrostu w oparciu o tradycję ale przy wykorzystaniu nowych i innowacyjnych uwarunkowań organizacyjnych;

- wsparcie działań w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy poprzez rozwój wielofunkcyjny obszarów wiejskich w oparciu o przemysł bazujący na lokalnych zasobach tj. turystyczny, drzewny i spożywczy;
- poprawa poziomu towarowości rolnictwa Bieszczad poprzez rozwój spółdzielczości, rzemiosła i grup producenckich wraz z przetwórstwem rolno-spożywczym opartym na certyfikowanych produktach lokalnych;
- rozwój przedsiębiorczości w obszarze Bieszczad poprzez rozwój instytucji otoczenia biznesu;
- rozwój kapitału ludzkiego poprzez poszerzenie jakości edukacji w celu wzrostu elastyczności zachowań na rynku pracy;
- poprawa dostępności do wysokiej jakości usług w obszarze ochrony zdrowia;
- zwiększenie uczestnictwa obywateli w życiu publicznym i wzmocnienie instytucji z Trzeciego Sektora prowadzące do wspólnego rozwiązywania problemów i przezwyciężania barier;

Mapa 14. Obszar objęty Programem Strategicznego Rozwoju Bieszczad

Źródło: Strategia rozwoju województwa- Podkarpackie 2030

Załącznikiem nr 1 do Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, jest lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, gdzie Gmina Bircza została ulokowana na 444 pozycji, co oznacza obszar zagrożony trwałą marginalizacją.

Mapa 15. Obszar zagrożony trwałą marginalizacją

Źródło: Strategia rozwoju województwa- Podkarpackie 2030.

OSI REGIONALNE

Strategia rozwoju województwa- Podkarpackie 2030

Tabela 48. Powiązanie Strategii Rozwoju Gminy Bircza na lata 2023-2030 z priorytetami i kierunkami działań Strategii rozwoju województwa- Podkarpackie 2030.

<p>PRIORYTETY</p>	<p>7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego</p>	<p>7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku</p>			
<p>KIERUNKI DZIAŁAŃ</p>	<p>7.1.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu</p>	<p>7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej</p>	<p>7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich</p>	<p>7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym</p>	<p>7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej</p>

Źródło: Opracowanie własne

Priorytet

7.1 Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego

Kierunek działania

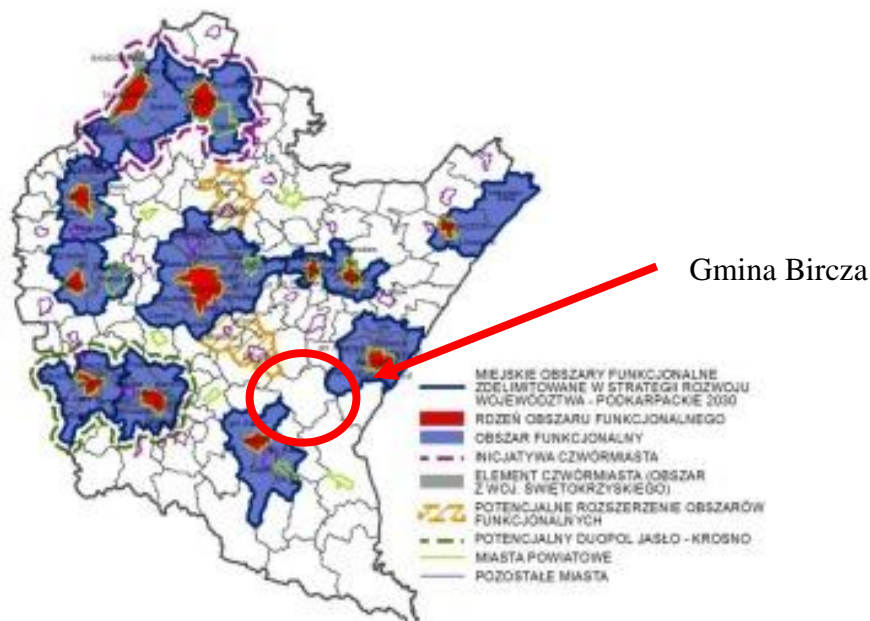
7.1.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu

Policentryczność układu osadniczego umożliwia budowanie wielokierunkowych powiązań funkcjonalnych. Jednym z narzędzi wspierających dyfuzję procesów rozwojowych jest nasycenie obszaru województwa siecią komunikacyjną i infrastrukturą transportową, która zapewni spójność terytorialną i gospodarczo-społeczną. Inwestycje infrastrukturalne należy ukierunkować na zapewnienie efektywnego i bezpiecznego procesu przemieszczania się z uwzględnieniem zachowania ładu przestrzennego.

Zakładane działania:

- zwiększenie spójności terytorialnej obszarów funkcjonalnych budowę, rozbudowę oraz modernizację infrastruktury kolejowej;
- podniesienie bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez budowę obwodnic i odciążenie centrów miast od przeciążeń wynikających z transportu indywidualnego i komunikacji publicznej;
- modernizacja i rozwój infrastruktury dróg lokalnych w celu zwiększenia spójności obszarów funkcjonalnych miast;
- rozwój transportu publicznego, w tym poprzez modernizację i rozwój infrastruktury w celu efektywniejszego przemieszczania się wewnątrz obszarów funkcjonalnych oraz między nimi;
- wspieranie systemu zrównoważonego transportu wraz węzłami intermodalnymi typu P&R, B&R;
- rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach oraz służących rekreacji.

Mapa 16. Obszar zagrożony trwałą marginalizacją

Źródło: Strategia rozwoju województwa- Podkarpackie 2030

Priorytet

7.4 Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku

Kierunek działania

7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej

Obszary wiejskie dotyka zjawisko postępującej marginalizacji i niskiego poziomu jakości życia. Kluczową kwestią przeciwdziałającą tym trendom jest rozwój infrastruktury w szczególności: wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, teleinformatycznej oraz transportowej. Działania należy tak ukierunkować, aby umożliwiły rozwój gospodarki i przedsiębiorczości w tym powstawanie miejsc pracy w sektorach pozarolniczych, dostępność do usług publicznych, przekwalifikowanie zawodowe oraz mobilność przestrzenną, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego. Realizacja wyzwań regionalnych pozwoli na wielokierunkowy i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Zakładane działania:

- poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu;
- zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej;
- modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa mieszkańców;
- rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej;
- poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami;
- tworzenie korzystnych warunków w tym kompleksowej infrastruktury technicznej dla rozwoju przedsiębiorczości.

Mapa 17. Obszar wiejski

Źródło: Strategia rozwoju województwa- Podkarpackie 2030

Priorytet

7.4 Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku

Kierunek działania

7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Rozwój obszarów wiejskich należy oprzeć na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa, jak również pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Strategicznym działaniem jest również aktywizowanie społeczności do podejmowania działalności gospodarczej wykorzystującej endogeniczne zasoby obszaru jako elementu konkurencyjności i zwiększenia dochodów ludności.

Zakładane działania:

- promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów;
- aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej;
- kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej;
- wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych;
- ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji w celu podniesienia towarowości gospodarstw rolniczych;
- rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

Priorytet

7.4 Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku

Kierunek działania

7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym

Kluczowym czynnikiem determinującym inicjowanie procesów rozwoju obszarów wiejskich jest wielokierunkowa aktywizacja społeczności lokalnej. Podniesienie poziomu życia zależy od właściwej identyfikacji potrzeb i możliwości danego obszaru, w który to proces należy włączyć lokalną społeczność. Grupy społeczne powinny także współuczestniczyć w zarządzaniu lokalnymi zasobami. Istotne jest również oddolne zaangażowanie się społeczności w partnerstwa regionalne i ponadregionalne, a nawet międzynarodowe.

Zakładane działania:

- wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej;

- podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych;
- poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby;
- promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.);
- upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej;
- wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

Priorytet

7.4 Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku

Kierunek działania

7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej

Jakość przestrzeni obszarów wiejskich warunkuje możliwość i efektywność działań prorozwojowych. Dlatego też, gospodarka przestrzenna obszarów wiejskich powinna być określona w opracowaniach urbanistycznych, aby zapewnić racjonalne wykorzystanie przestrzeni i zasobów endogenicznych, przy zachowaniu walorów krajobrazowych i przyrodniczych. Należy również dążyć do zachowania zgodności z dokumentami planistycznymi sporządzanymi dla obszarów sąsiednich

Zakładane działania:

- dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów;
- wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej;
- poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku;
- budowa oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo-społecznych na terenach wiejskich;

- racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniwych i zagospodarowania poscaleniowego.

Mapa 18. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego- Perspektywa 2030

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030

Wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- 1) rozwój rolnictwa ekologicznego opartego na gospodarstwach rodzinnych;
- 2) rozwój działalności gospodarczej związanej z gospodarką rolną i turystyką;
- 3) rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców;
- 4) wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi;
- 5) poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- 6) ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- 7) racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego;
- 8) rozwój turystyki, w tym agroturystyki, funkcji sportowo-rekreacyjnych i uzdrowiskowych,

9) rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) rozwój bazy usług publicznych;
- 2) zapobieganie procesom rozpraszania zabudowy powodującym degradację terenów otwartych i przydatnych dla rolnictwa;
- 3) ochrona zasobów leśnych oraz rozwój zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- 4) poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową;
- 5) rozwój funkcji sportowo-rekreacyjnej i turystycznej, w tym agroturystyki oraz lecznictwa uzdrowiskowego z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Górski obszar funkcjonalny

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- 1) rozwój różnych form usług turystycznych i uzdrowiskowych;
- 2) ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- 3) rozwój gospodarki rolnej i przemysłu;
- 4) rozwój infrastruktury technicznej i transportowej;
- 5) poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) rozwój społeczno-gospodarczy z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju;
- 2) poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową;
- 3) tworzenie warunków rozwoju powiązań komunikacyjnych, społecznych i gospodarczych pomiędzy ośrodkami miejskimi a obszarami wiejskimi;
- 4) rozwój rolnictwa ekologicznego, w tym: form specjalistycznej produkcji rolniczej (winiarstwo, pszczelarstwo) z zachowaniem wysokiej jakości środowiska przyrodniczego;
- 5) ochrona zasobów leśnych oraz rozwój zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- 6) rozwój infrastruktury turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo;
- 7) ochrona walorów przyrodniczych i klimatycznych miejscowości uzdrowiskowych;
- 8) przeciwdziałanie suburbanizacji i rozpraszaniu zabudowy na terenach otwartych oraz dostosowanie zabudowy do otaczającego krajobrazu;
- 9) wzmocnienie roli ośrodków miejskich – rozwój innowacyjnego przemysłu i bazy usług publicznych;

10) uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi i zagrożonych osuwiskami;

11) budowa małych zbiorników wodnych celem zwiększenia zdolności retencyjnej terenów górskich.

Przygraniczny obszar funkcjonalny

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- 1) poprawa dostępności komunikacyjnej w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- 2) wzmocnienie funkcjonalne ośrodków miejskich;
- 3) rozwój gospodarki rolnej i leśnej;
- 4) rozwój funkcji turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo,
- 5) rozwój w infrastruktury technicznej i transportowej.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) zagospodarowanie przestrzenne obszaru z uwzględnieniem potrzeb związanych z obronnością i bezpieczeństwem publicznym;
- 2) rozwój i modernizacja infrastruktury granicznej, transportowej i logistycznej;
- 3) integrowanie systemów komunikacyjnych i usprawnienie powiązań transportowych;
- 4) wspieranie rozwoju nowych funkcji, zwiększających zakres świadczonych usług o charakterze ponadlokalnym, w tym logistycznych;
- 5) poprawa dostępu do usług publicznych zlokalizowanych w miastach i na obszarach wiejskich;
- 6) współpraca transgraniczna w zakresie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego, realizacja i koordynacja wspólnych działań i projektów, zapewniających integrację planowania w zakresie ochrony środowiska, gospodarki wodnej oraz infrastruktury transgranicznej,
- 7) poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową.

Mapa 19. Obszary funkcjonalne

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030.

Bieszczadzko-beskidzki obszar funkcjonalny

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- 1) ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego;
- 2) poprawa dostępności komunikacyjnej w układzie regionalnym, krajowym, i transgranicznym;
- 3) rozwój różnych form usług turystycznych oraz funkcji uzdrowiskowej;
- 4) kompleksowy rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej dostosowanej do skali ruchu turystycznego oraz poprawa gospodarki odpadami;
- 5) rozwój przemysłu drzewnego, budowlanego i elektromaszynowego, przemysłu spożywczego opartego o przetwórstwo;
- 6) rozwój rolnictwa ekologicznego, w tym służącego zachowaniu różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) budowa i rozwijanie powiązań funkcjonalnych ze Słowacją oraz Ukrainą m.in. przez rozbudowę infrastruktury granicznej;

- 2) przebudowa i rozbudowa istniejącej sieci drogowej i kolejowej, w celu właściwego rozprowadzenia ruchu turystycznego;
- 3) rozwój infrastruktury turystycznej, sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej w ośrodkach uzdrowiskowych, wypoczynkowych oraz w miastach i gminach o potencjale turystycznym;
- 4) ograniczanie zjawiska rozpraszania zabudowy w celu zachowania ładu przestrzennego, walorów przyrodniczo-krajobrazowych, drożności korytarzy ekologicznych;
- 5) rozwój infrastruktury technicznej zwłaszcza na obszarach najczęściej odwiedzanych przez turystów, w szczególności kompleksowa budowa i przebudowa systemów wodno-kanalizacyjnych wokół zbiorników wodnych i w dorzeczach rzek;
- 6) minimalizowanie i ograniczanie negatywnych skutków suszy poprzez kompleksowe działania określone w Planie przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Górnej Wisły;
- 7) ochrona i wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego, w tym wyróżniających region zabytków świadczących o jego dawnej wielokulturowości oraz związanych z przemysłem naftowym.

OSI LOKALNE

Strategia Rozwoju Gminy Bircza na lata 2023-2030

W ramach Strategii Rozwoju wyodrębniono trzy cele strategiczne, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

- 1. Cel strategiczny:** Wysoka jakość życia mieszkańców,
- 2. Cel strategiczny:** Rozwój infrastruktury przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego,
- 3. Cel strategiczny:** Rozwój atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy, opartej na bogatym dziedzictwie przyrodniczo-kulturowym i szerokiej ofercie czasu wolnego.

Cele te powiązane są ze zidentyfikowanymi lokalnymi obszarami strategicznej interwencji, co zostało przedstawione w załączniku graficznym, stanowiącym mapę nr 12 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bircza - Obszary strategicznej interwencji w rozdziale 8.4 Model strukturalny funkcjonalno – przestrzennej gminy. Z kolei działania planowane do realizacji w ramach wyznaczonych obszarów strategicznym, w ujęciu graficznym przedstawia mapa nr 10 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bircza - Zakres planowanych działań w obszarach strategicznej interwencji.

9. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

9.1. Realizacja strategii

Strategia jest dokumentem ponad kadencyjnym, który określa cele, kierunki i priorytety działań na kilka lat. Wymaga on również ciągłej pracy nad wprowadzaniem zmian i podnoszeniem jego jakości.

Planowanie strategiczne to proces ciągły. Dla zagwarantowania, konsekwencji realizacji postanowień przyjętych w Strategii Rozwoju Gminy Bircza, konieczne jest zapewnienie warunków organizacyjnych i instytucjonalnych do ich wdrażania i weryfikacji. To właśnie Samorząd Gminy Bircza pełni rolę swoistego rodzaju koordynatora i organizatora prac nad realizacją Strategii.

System realizacji strategii to określenie sposobu organizacji procesów wdrażających strategię, polega przede wszystkim na:

- wskazaniu podmiotów biorących udział w realizacji strategii, biorąc pod uwagę rolę i kompetencje oraz relacje między nimi,
- przedstawieniu podziału zadań między tymi podmiotami,
- wskazaniu propozycji mechanizmów i narzędzi wdrażania strategii,
- określeniu wytycznych do sporządzania dokumentów wykonawczych,
- określeniu sposobu monitorowania realizacji strategii,
- ocenie trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii.

Tabela 49. System realizacji Strategii.

Działanie	Podmiot odpowiedzialny	Efekt działania	Uwagi
Wdrażanie	Wójt	Wykonywanie zadań	Na bieżąco
Monitoring	Zespół ds. monitoringu	Raport przedkładany Wójtowi	Co roku w terminie sprawozdania z wykonania budżetu
Ocena stanu realizacji Strategii	Wójt	Sprawozdanie przedkładane Radzie Gminy	Co trzy lata
Aktualizacja	Zespół ds. aktualizacji Strategii	Projekt zmian przedkładany Wójtowi	Podstawa zmian: wnioski, raporty.
Zmiana	Wójt	Projekt uchwały przedkładany Radzie Gminy	Warunek - przeprowadzenie konsultacji społecznych

Źródło: Opracowanie własne.

9.2. Wdrażanie Strategii

Organem nadzorującym realizację Strategii jest Rada Gminy Bircza. Odpowiedzialny za wykonanie ujętych w Strategii założeń Wójt zobowiązany jest do przedkładania Radzie Gminy coroczne sprawozdania z realizacji celów strategicznych z rozbiciem na kierunki działań i zadania. Poza funkcją nadzorczą, wyłączną kompetencją Rady Gminy będzie uchwalanie zmian w zapisach Strategii.

Instytucją odpowiedzialną za realizację Strategii jest Wójt Gminy Bircza. Strategia może być realizowana samodzielnie przez Gminę, we współpracy z innymi partnerami lub poprzez inspirowanie i wspieranie realizacji przedsięwzięć innych jednostek. Wójt Gminy będzie realizował zapisy Strategii poprzez:

- nadzór nad realizacją działań w oparciu o sprawozdania i bieżące wnioski Referatu Inwestycji i Zamówień Publicznych, odpowiedzialnego za monitorowanie wdrażania Strategii,
- podejmowanie czynności, zmierzających do zapewnienia środków finansowych na przyjęte do realizacji działania, a w szczególności uwzględnianie zadań w projektach budżetów Gminy na kolejne lata, w Planie Rozwoju Lokalnego i w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym (WPI) oraz pozyskiwanie pozabudżetowych źródeł finansowania, np. funduszy z programów unijnych, wkładu własnego inwestorów zewnętrznych,
- nawiązywanie współpracy z partnerami w realizacji działań, wymagających zaangażowania innych podmiotów, m.in.: organów samorządowych innych gmin lub powiatu, samorządu województwa, instytucji administracji publicznej, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców.

Zgodnie z właściwością gminy, zarządzanie i koordynacja wdrażania Strategii prowadzona będzie w strukturach organizacyjnych Urzędu Gminy w Birczy w ramach Zespołu ds. wdrażania Strategii. Do zadań Zespołu ds. wdrażania Strategii będzie należało:

- przygotowanie, koordynowanie oraz wdrażanie przedsięwzięć ujętych w ramach wykazu kierunków działań służących realizacji celów Strategii,
- uaktualnianie i kontynuacja procesu planowania, także w odniesieniu do poszerzenia Strategii o działania uwzględniające inne kategorie;
- dalsze programowanie procesów rozwojowych, wykraczających poza okres realizacji niniejszego dokumentu strategicznego,
- koordynowanie, animowanie i inspirowanie działań społeczności lokalnej służących wdrożeniu zamierzeń Strategii,
- monitorowanie realizacji i ewaluacja procesu wdrażania Strategii,
- przygotowywanie sprawozdań i dokonywanie wewnętrznej oceny efektów wdrażania Strategii,
- harmonizowanie i poszerzanie partnerstwa,
- poszukiwanie nowych źródeł finansowania działań.

Niezwykle istotną rolę we wdrażaniu Strategii będą odgrywali również partnerzy społeczno-gospodarczy. Wśród wskazanych partnerów znajdują się m.in. jednostki sektora publicznego

(administracja rządowa, samorządowa), organizacje sektora społecznego oraz instytucje i organizacje sektora gospodarczego. Rola partnerów sprowadzać się będzie w głównej mierze do realizacji projektów własnych poszczególnych podmiotów, jak również inicjowanie działań na rzecz zmian organizacyjnych czy legislacyjnych. Wszystkie działania będą miały za zadanie wspieranie realizacji ustaleń Strategii.

9.3. System monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Bircza

Ze względu na swój długookresowy charakter wdrażanie założeń Strategii jest procesem ciągłym, wymagającym śledzenia zmian w różnych aspektach, m.in. prawnych, gospodarczych, politycznych. Niezwykle istotna jest również elastyczność w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych. Dla efektywnej realizacji zapisów Strategii Rozwoju konieczne jest zatem stworzenie systemu stałej kontroli i monitoringu realizacji jej ustaleń.

Monitoring opiera się przede wszystkim na systematycznym gromadzeniu i przetwarzaniu danych oraz informacji dotyczących rozwoju Gminy Bircza. Zadaniem Urzędu Gminy w Birczy będzie określenie faktycznych efektów zrealizowanych projektów. Systematycznie prowadzony monitoring umożliwi modyfikację poszczególnych elementów przyjętych ustaleń strategicznych. Pozwoli również na ciągłe śledzenie zdarzeń, tendencji i procesów zachodzących w otoczeniu Gminy, jak i wewnątrz niej, które mogą wywierać pozytywny lub negatywny wpływ na osiągnięcie przyjętych celów rozwoju.

Prawidłowo prowadzony monitoring pozwala na zwiększenie zdolności do szybkiej i skutecznej reakcji na zmiany mające wpływ na rozwój Gminy Bircza. Funkcję zarządzania i koordynacji Strategii będzie pełnił specjalnie powołany z pracowników Urzędu Gminy w Birczy Zespół ds. Monitoringu Strategii. Praca zespołu będzie polegać na:

- zapewnieniu zgodności dokumentów programowych niższego rzędu ze Strategią, w tym w szczególności w zakresie planowania,
- zbieraniu danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Strategii,
- zapewnieniu przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Strategii.

Wyniki monitoringu w formie corocznych raportów powinny być podstawą do oceny stanu realizacji Strategii i przedstawienia na tej podstawie, nie rzadziej niż raz na trzy lata, raportów Radzie Gminy Bircza. Raport z realizacji Strategii przygotowywany przez Zespół, opierać się będzie na informacjach dotyczących stanu realizacji danego kierunku interwencji. Dane pozyskiwane będą w poszczególnych referatach i komórkach organizacyjnych Urzędu Gminy Bircza oraz jednostkach organizacyjnych gminy.

9.4. Aktualizacja strategii

Wójt jako organ odpowiedzialny za realizację Strategii we współpracy z Zespołem ds. Monitoringu Strategii będzie identyfikował potrzeby zmian jej zapisów. W celu zapewnienia wsparcia merytorycznego oraz uspołecznienie procesu oceny realizacji Strategii

Rozwoju konieczne będzie powołanie Zespołu ds. Aktualizacji Strategii, którego zadaniem będzie określanie propozycji aktualizacji Strategii.

Podstawą ewentualnych zmian będą wnioski poszczególnych referatów realizujących zadania oraz wyniki monitoringu i raport realizacji Strategii. Propozycje weryfikacji Strategii przedstawiane będą przez Wójta Radzie Gminy w formie projektu zmian, zgodnie z procedurą wprowadzania zmiany do uchwały po przeprowadzeniu konsultacji społecznych i zebraniu w jej wyniku wniosków i uwag.

10. Ramy finansowe oraz źródła finansowania

Ramy finansowe Strategii Rozwoju Gminy Bircza na lata 2023-2030 posiadają jedynie charakter prognostyczny oraz zależą od szeregu zmiennych, które w praktyce mogą zupełnie zmieniać dane kwoty. Po analizie zebranych danych z rozdziału 7 Wieloletni Plan Inwestycyjny szacunkowo określono ramy finansowe w poszczególnych obszarach:

<p><u>Cel strategiczny 1</u></p> <p>Wysoka jakość życia mieszkańców</p> <p>4 500 000,00 zł</p>	<p><u>Cel strategiczny 2</u></p> <p>Rozwój infrastruktury przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego</p> <p>58 000 000,00 zł</p>
<p><u>Cel strategiczny 3</u></p> <p>Rozwój atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy, opartej na bogatym dziedzictwie przyrodniczo-kulturowym i szerokiej ofercie czasu wolnego</p> <p>19 000 000,00 zł</p>	

Określone w Strategii Rozwoju Gminy Bircza na lata 2023-2030 cele strategiczne i operacyjne stanowią fundament konkretnych projektów, które mogą być finansowane z dochodów własnych gminy oraz ze środków zewnętrznych. Wśród głównych źródeł finansowania Strategii wymienić należy:

- **Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027-** na poziomie regionalnym środki polityki spójności będą dostępne w ramach kontynuacji dotychczasowego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego,
- **Krajowy Plan Odbudowy (KPO)** przygotowywany na podstawie Europejskiego Planu Odbudowy- przeznaczony na zwiększenie produktywności gospodarki oraz tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy w wybranych obszarach,
- **Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych-** mający na celu bezzwrotne dofinansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych przez gminy, powiaty i miasta lub ich związki w całej Polsce,
- **Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg-** w ramach którego finansowane będą projekty związane z budową, przebudową, remontem dróg gminnych oraz przebudową dróg

wewnętrznych, które po uzyskaniu właściwych parametrów technicznych będzie można zaliczyć do odpowiedniej kategorii dróg publicznych,

- pozostałe programy finansowane z budżetu państwa, m.in.: w zakresie ochrony środowiska - realizowane przez **NFOŚiGW**, właściwy **WFOŚiGW**; w zakresie opieki nad osobami niepełnosprawnymi – realizowane przez **PFRON**, a także Program **Senior+**, Program „**Aktywni+**” na lata 2021-2025, **Maluch+**; w zakresie kultury, itd.,
- środki z budżetu państwa oraz środki budżetu Województwa Podkarpackiego - środki budżetu państwa lub samorządu województwa dostępne w ramach istniejących oraz nowych instrumentów takich, jak porozumienie terytorialne (art. 14rb ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju),
- **środki własne Gminy Bircza**- budżet jednostki samorządu terytorialnego będzie stanowić jedno z podstawowych źródeł finansowania przedsięwzięć zawartych w Strategii,
- **kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe.**

Wskazane instrumenty finansowe oraz środki własne Gminy Bircza stanowią potencjalne źródła finansowania założeń Strategii Rozwoju Gminy Bircza na lata 2023-2030. Podstawowym źródłem finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz dochód z podatku od nieruchomości. Część zadań wynikających ze strategii realizowanych będzie przez komórki Urzędu Gminy Bircza oraz jednostki organizacyjne Gminy Bircza. Ramy finansowe realizacji Strategii określać będzie budżet gminy oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Bircza.

Poniższa tabela przedstawia prognozę wysokości głównych kategorii budżetowych w latach 2023-2030 na podstawie Uchwały Rady Gminy Bircza Nr LXXXI/106/2022 z 22 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej Gminy Bircza. W analizowanych latach łączne dochody wyniosą prawie 303 762 000,00 zł, z czego dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych– 27 827 680,00 zł i podatku od nieruchomości – prawie 24 540 000,00 zł, natomiast wydatki– 302 162 000,00 zł.

Tabela 50. Dochody, wydatki oraz rozchody Gminy Bircza w latach 2023-2030.

	Dochody ogółem	w tym:		Wydatki ogółem	Rozchody
		PIT	Podatek od nieruchomości		
2023	53 462 000,00	2 537 680,00	2 940 000,00	59 462 000,00	600 000,00
2024	35 500 000,00	3 320 000,00	3 000 000,00	33 900 000,00	1 600 000,00
2025	35 600 000,00	3 320 000,00	3 000 000,00	34 200 000,00	1 400 000,00
2026	35 600 000,00	3 750 000,00	3 000 000,00	34 600 000,00	1 000 000,00
2027	35 600 000,00	3 500 000,00	3 000 000,00	34 600 000,00	1 000 000,00
2028	36 000 000,00	3 800 000,00	3 200 000,00	35 000 000,00	1 000 000,00
2029	36 000 000,00	3 800 000,00	3 200 000,00	35 000 000,00	1 000 000,00
2030	36 000 000,00	3 800 000,00	3 200 000,00	35 400 000,00	600 000,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Uchwały Rady Gminy Bircza nr LXXXI/106/2022 z 22 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej Gminy Bircza.

Spis tabel:

Tabela 1. Etapy prac nad Strategią.....	5
Tabela 2. Sołectwa Gminy Bircza.....	7
Tabela 3. Powierzchnia sołectw Gminy Bircza.....	7
Tabela 4. Kompetencje władz samorządowych.....	14
Tabela 5. Ludność w Gminie Bircza w latach 2017-2021.....	15
Tabela 6. Struktura ludności Gminy Bircza wg ekonomicznych grup wiekowych.....	18
Tabela 7. Ilość wpisów działalności gospodarczej dla głównego miejsca wykonywania działalności wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 r.....	19
Tabela 8. Ilość wpisów działalności gospodarczej dla głównego miejsca zamieszkania przedsiębiorcy wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 r.....	19
Tabela 9. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Bircza w latach 2017-2021.....	20
Tabela 10. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych według wieku w latach 2017-2022.....	21
Tabela 11. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych ze względu na poziom wykształcenia w latach 2017-2022.....	22
Tabela 12. Liczba zarejestrowanych działalności po przeważającym kodzie PKD wg rodzaju oraz sekcji PKD (na dzień 31 grudnia 2022 r.).....	25
Tabela 13. Gospodarstwa rolne ogółem na terenie Gminy Bircza.....	28
Tabela 14. Liczba uczniów placówek oświatowych gm. Bircza w latach 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023 (placówki prowadzone przez j.s.t. oraz placówki niepubliczne).....	29
Tabela 15. Liczba nauczycieli w osobach, etatach, ilość etatu na osobę w poszczególnych latach w gm. Bircza – bez szkół niepublicznych.....	30
Tabela 16. Obiekty wpisane do rejestru zabytków.....	31
Tabela 17. Imprezy zorganizowane przez GOK, SiT w Birczy w 2022 roku oraz liczba uczestników.....	35
Tabela 18. Koła gospodyń wiejskich.....	36
Tabela 19. Informacja dotycząca wykonania budżetu.....	40
Tabela 20. Wydatki budżetu Gminy Bircza według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2017-2021.....	40
Tabela 21. Dochody budżetu Gminy Bircza według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2017-2021.....	41
Tabela 22. Pomoc przyznana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Birczy w latach 2017 – 2022.....	43
Tabela 23. Środki finansowe gminy na zadania własne w obszarze pomocy społecznej w zł.....	44
Tabela 24. Wartość pozostałych rodzajów pomocy i świadczeń w latach 2017-2022.....	45
Tabela 25. Liczba uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy w Birczy oraz wartość poniesionych nakładów w związku z jego funkcjonowaniem w poszczególnych latach.....	47
Tabela 26. Środki finansowe przyznane rodzinom objętym pomocą społeczną w latach 2017 – 2022.....	48
Tabela 27. Drogi gminne publiczne.....	51
Tabela 28. Rodzaj nawierzchni na drogach gminnych oraz ich długość wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 roku.....	53
Tabela 29. Jednostki OSP działające na terenie gminy Bircza.....	54
Tabela 30. Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gminy Bircza na przestrzeni lat 2017-2022.....	57
Tabela 31. Budownictwo mieszkaniowe w latach 2017-2021.....	58
Tabela 32. Budownictwo niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2017-2021.....	59

Tabela 33. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego na terenie Gminy Bircza.	60
Tabela 34. Odbiór odpadów komunalnych na terenie Gminy Bircza w 2022 r.	64
Tabela 35. Najpilniejsze aspekty do poprawy w gminie.	74
Tabela 36. Mocne strony Gminy Bircza wg respondentów.	74
Tabela 37. Słabe strony Gminy Bircza wg respondentów.	75
Tabela 38. Największe zagrożenia dla rozwoju Gminy Bircza wg respondentów.	76
Tabela 39. Szanse dla rozwoju Gminy Bircza wg respondentów.	76
Tabela 40. Mocne strony Gminy Bircza wg respondentów.	79
Tabela 41. Słabe strony Gminy Bircza wg respondentów.	80
Tabela 42. Szanse dla Gminy Bircza wg respondentów.	81
Tabela 43. Zagrożenia dla Gminy Bircza wg respondentów.	81
Tabela 44. Najważniejsze problemy Gminy Bircza.	82
Tabela 45. Kierunki interwencji Gminy Bircza.	88
Tabela 46. Wskaźniki monitorowania działań.	90
Tabela 47. Plan inwestycyjny na lata 2023-2030.	94
Tabela 48. Powiązanie Strategii Rozwoju Gminy Bircza na lata 2023-2030 z priorytetami i kierunkami działań Strategii rozwoju województwa- Podkarpackie 2030.	109
Tabela 49. System realizacji Strategii.	119
Tabela 50. Dochody, wydatki oraz rozchody Gminy Bircza w latach 2023-2030.	123

Spis map:

Mapa 1. Gmina Bircza na tle innych gmin w powiecie przemyskim.	6
Mapa 2. Gmina Bircza z podziałem na miejscowości.	8
Mapa 3. Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego.	10
Mapa 4. Park Krajobrazowy jako forma ochrony przyrody w Gminie Bircza.	99
Mapa 5. Ostoja Przemyska jako forma ochrony przyrody w Gminie Bircza.	99
Mapa 6. Góry Słonne jako forma ochrony przyrody w Gminie Bircza.	100
Mapa 7. Obszar chronionego krajobrazu jako forma ochrony przyrody w Gminie Bircza.	100
Mapa 8. Rezerваты przyrody jako forma ochrony przyrody w Gminie Bircza.	101
Mapa 9. Pomniki przyrody jako forma ochrony przyrody w Gminie Bircza.	101
Mapa 10. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bircza- Zakres planowanych działań w obszarach strategicznej interwencji.	102
Mapa 11. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bircza- Sieć osadnicza.	103
Mapa 12. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bircza- Obszary strategicznej interwencji.	104
Mapa 13. Obszar Polski Wschodniej.	106
Mapa 14. Obszar objęty Programem Strategicznego Rozwoju Bieszczad.	107
Mapa 15. Obszar zagrożony trwałą marginalizacją.	108
Mapa 16. Obszar zagrożony trwałą marginalizacją.	110
Mapa 17. Obszar wiejski.	111
Mapa 18. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego- Perspektywa 2030.	114
Mapa 19. Obszary funkcjonalne.	117

Spis wykresów:

Wykres 1. Ludność w Gminie Bircza wg stanu na dzień 31 grudnia 2021 r.....	16
Wykres 2. Małżeństwa w Gminie Bircza.....	16
Wykres 3. Przyczyny zgonów w powiecie przemyskim.	17
Wykres 4. Migracje w Gminie Bircza.....	18
Wykres 5. Bezrobotni w Gminie Bircza.	21
Wykres 6. Zatrudnieni w Gminie Bircza.	23
Wykres 7. Zatrudnieni w ramach robót publicznych przez Urząd Gminy w Birczy.....	24
Wykres 8. Liczba miejsc w przedszkolach w Gminie Bircza.	29
Wykres 9. Imprezy organizowane przez GOK,SiT w Gminie Bircza.	35
Wykres 10. Ćwiczący w klubach sportowych.	39
Wykres 11. Wartość udzielonego wsparcia.....	46
Wykres 12. liczba osób korzystających z pomocy społecznej.....	48
Wykres 13. Działania ratownicze OSP.....	57
Wykres 14. Liczba dostępnych mieszkań.....	58
Wykres 15. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej.	61
Wykres 16. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej.	62
Wykres 17. Procent ludności korzystających z infrastruktury wod - kan.....	63
Wykres 18. Ilość odpadów zebranych w sposób selektywny.	64
Wykres 19. Ilość zmieszanych odpadów komunalnych.	65
Wykres 20. Struktura wiekowa respondentów.....	66
Wykres 21. Struktura płci respondentów.	66
Wykres 22. Struktura wykształcenia respondentów.....	66
Wykres 23. Struktura zatrudnienia respondentów.....	67
Wykres 24. Struktura powiązania respondentów z Gminą Bircza.....	67
Wykres 25. Ocena instytucji publicznych na terenie Gminy Bircza.	68
Wykres 26. Stan dróg.....	68
Wykres 27. Dostępność sportu i rekreacji.....	69
Wykres 28. Opieka społeczna.....	69
Wykres 29. Dostępność do kultury i rozrywki.....	70
Wykres 30.Stan środowiska naturalnego.....	70
Wykres 31. Lokalny rynek pracy.....	71
Wykres 32Opieka zdrowotna.....	71
Wykres 33. Edukacja przedszkolna.....	72
Wykres 34. Szkolnictwo podstawowe.	72
Wykres 35. Bezpieczeństwo mieszkańców.	73
Wykres 36. Ocena poziomu życia w Gminie.....	77
Wykres 37. Najważniejsze źródła informacji.	78

Spis zdjęć:

Zdjęcie 1. Siedziba Nadleśnictwa Bircza.....	27
Zdjęcie 2. Siedziba GOK,SiT w Birczy.....	34
Zdjęcie 3. Boisko sportowe "Orlik" w Birczy.....	37
Zdjęcie 4. Siłownia zewnętrzna w Sufczyńie Zdjęcie 5. Plac zabaw w Rudawce.....	38
Zdjęcie 6.Plac zabaw w Kuźminie.....	38
Zdjęcie 7. Plac zabaw w Birczy.	38
Zdjęcie 8. Budynek, w którym zlokalizowany jest Gminny Ośrodek Pomocy w Birczy oraz Środowiskowy Dom Samopomocy w Birczy.	47
Zdjęcie 9. Droga gminna 1 16014 R Nowy cmentarz Bircza -osiedle POM.	53
Zdjęcie 10. Średni samochód ratowniczo-gaśniczy OSP Sufczyzna sfinansowany ze środków NFOŚiGW, WFOŚiGW w Rzeszowie, KSRRG oraz Gminy Bircza.	55
Zdjęcie 11. Lekki samochód ratowniczo-gaśniczy OSP Leszczawa Dolna sfinansowany ze środków Ministerstwa Sprawiedliwości i Gminy Bircza.	56
Zdjęcie 12. Gminne Centrum Ratownictwa i Zarządzania Kryzysowego.	56